

ΑΓΛΑΤΑΣ ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ-ΧΡΗΣΤΟΥ ΕΝΙΣΛΕΙΔΟΥ

9 69 ΠΔΒ
Μεταλλίου (Α) Χρήστου (Β)

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΜΠΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΡΙΣΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΤΥΠΟΙΣ: Χ. ΣΥΝΟΔΙΟΥ ΛΕΚΚΑ 7
ΑΘΗΝΑΙ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
949

9 69 ΠΑΒ

Μεταλλινού (Η) Ένισχέιδου (Χ)

ΙΣΤΟΡΙΑ

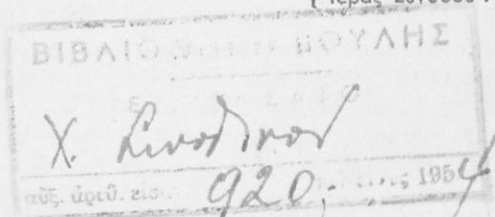
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΠΕΜΠΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Έγκριμένη υπό του Υπουργείου τής Παιδείας
και τής Ἱερᾶς Συνόδου τής Ἐκκλησίας τής Ἑλλάδος

ἀριθ. ἐγκρ. ἀποφ

Υπουργείου 65303/1952
Ἱερᾶς Συνόδου 75/1951

ΑΘΗΝΑΙ

1952

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
949

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δ/σις Διδ. Βιβλίων

Ἄριθ. Πρωτ. 61330.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 7 1952

Πρὸς
Τοὺς κ.κ. Ἐνισλείδην Χρ.—Μεταλλينوῦ Ἀγλ.
εὐριπίδου 6

Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 65303/27.52 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως ἐνεκρίθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ» βιβλίον σας ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐπὶ μίαν τριετιαν ἀρχομένην ἀπὸ 1.9.1952.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτόπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Ε. Υ.
Ὁ Διευθυντὴς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Κοινοποιήσις
Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.

*Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν
συγγραφέων.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τί είναι και τί μᾶς διδάσκει ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία

Τί εἶναι Ἐκκλησία καὶ ποιός ὁ ἰδρυτής της.—Ἡ Ἐκκλησιαστική Ἱστορία εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἴδρυσε ὁ Χριστός. Αὐτὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνας παγκόσμιος πνευματικός ὀργανισμός, ποῦ ἰδρύθηκε διὰ νὰ περιλάβῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν, πιστεύουν καὶ θὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ θὰ τὸν ἀναγνωρίσουν ὡς ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς των.

Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ λέγεται Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Εἶναι τὸ σύνολο τῶν ἀνθρώπων, ποῦ ἔχουν συνδεθῆ μετὰ τὸ Χριστὸ καὶ μαζί του ἀποτελοῦν μία πνευματικὴ κοινωρία.

Ὁ Χριστός καὶ οἱ Ἀπόστολοι.—Αὐτός, ποῦ ἐκήρυξε τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰς τὴ Γῆ καὶ ἴδρυσε τὴν Ἐκκλησία, εἶναι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Εἰς τὴ διδασκαλία του ὅμως, ὅταν ἦλθε, ἐπίστευσαν ὀλίγοι Ἑβραῖοι. Καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐξέλεξε τοὺς πρῶτους μαθητάς του. Αὐτὸς τοὺς ἔστειλε κατόπιν εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν ἐντολὴ νὰ κάμουν μαθητάς τους καὶ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι θὰ πιστεύσουν καὶ θὰ βαπτισθοῦν εἰς τὸ ἅγιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Δι' αὐτὸ καὶ οἱ μαθηταὶ του αὐτοῦ λέγονται *Ἀπόστολοι*.

Τί μᾶς διδάσκει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.—Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μᾶς διδάσκει πῶς ἴδρυσε ὁ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ πῶς τὴν διέδωσαν εἰς τὸν κόσμον οἱ μαθηταὶ του. Μᾶς διδάσκει τοὺς διωγμοὺς τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ἐπίσης μᾶς διδάσκει ποιοὶ ἀγῶνες ἔγιναν διὰ νὰ σωθῆ καὶ νὰ διαδοθῆ σὲ ὅλο τὸν τότε πολιτισμένο κόσμον ἡ Νέα Θρησκεία, καθὼς καὶ ποιά μορφή ἔχει σήμερον ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, δηλαδή ἡ Χριστιανικὴ Πίστις καὶ ἡ Χριστιανικὴ Λατρεία, καὶ πῶς διοικεῖται.

2. Ἡ ζωὴ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐπάνω εἰς τὴ Γῆ

Ἡ παιδικὴ ἡλικία.—Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ἐγεννήθηκε, ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης, εἰς τὴ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὅταν εἰς τὴ Ρώμῃ ἦταν αὐτοκράτορας ὁ Ὀκταβιανὸς Αὐγουστος, καὶ εἰς τὴν Παλαιστίνῃ ἐβασίλευε ὁ Ἡρώδης ὁ μέγας.

Μητέρα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἅγια Παρθένος Μαρία. Προστάτης του δὲ εἰς τὰ παιδικὰ χρόνια καὶ σὺν πατέρα του ἐστάθηκε ὁ Ἰωσήφ, ποῦ ἦτο τέκτων, δηλ. τεχνίτης ξυλουργός.

Εἰς αὐτοὺς ἔδειξε μεγάλην ὑποταγὴν ὁ Κύριος, ὅσο ἦτο μικρός. Ἐλέγετο δὲ *Ναζωραῖος* καὶ *Γαλιλαῖος*, ἐπειδὴ ἐμεγάλωσε εἰς τὴν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας.

Βάπτισις καὶ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ.—Ὅταν ἐμεγάλωσε ὁ Κύριος, ἐβαπτίσθηκε εἰς τὸν Ἰορδάνη ποταμό. Τὸν ἐβάπτισε ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ποῦ εἶχε φανῆ εἰς τὸν Κόσμο λίγο προτύτερα ἀπὸ τὸ Χριστό, διὰ νὰ ἐτοιμάσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Δι' αὐτὸ λέγεται ἐκεῖνος καὶ *Πρόδρομος*.

Ὁ Χριστός, ὕστερα ἀπὸ τὴ βάπτισί του, ἄρχισε νὰ κηρύττῃ καὶ νὰ συμβουλεύῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν. «Μετανοεῖτε, ἔλεγε, διότι ἔφθασε ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν». Ὅσοι τὸν ἄκουσαν, ἐβαπτίσθησαν καὶ ἔγιναν μαθηταὶ του.

Κατόπιν ἄρχισε νὰ διδάσκῃ τὸ λαὸ καὶ νὰ κἀνῃ καὶ πολλὰ θαύματα. Ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀρρώστους, τυφλοὺς, παραλυτικούς, χωλοὺς κλπ., ἀνέστησε δὲ καὶ πολλοὺς πεθαμένους ἀνθρώπους.

Τὰ πάθη τοῦ Κυρίου.—Ὁ Χριστός μετ' τὴν ὥρα καὶ σοφὴ διδασκαλίᾳ του, μετὰ τὰ θαύματά του καὶ μετ' τὴν ἀγάπῃ, ποῦ ἔδειξε εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ἐκίνησε τὸ θαυμασμὸ τῶν καλῶν ἀνθρώπων. Αὐτοί, ὅταν τὸν ἄκουαν νὰ διδάσκῃ, ἔλεγαν:

— Ποτὲ δὲν ἐδίδαξε κανένας ἄνθρωπος τόσον ὥραϊα διδασκαλίᾳ!

Καί ὅταν τὸν ἔβλεπαν νὰ κάνῃ θαύματα, πάλιν ἔλεγαν:
— Ὁ Θεὸς μᾶς ἔστειλε αὐτὸν τὸν Προφήτη!

Μὲ ὄλα αὐτὰ ὅμως ὁ Χριστὸς ἐκίνησε καὶ τὸ φθόνον τῶν κακῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸ Χριστὸ καὶ ἐζήτησαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν συκοφαντήσουν καὶ νὰ τὸν θανατώσουν. Καὶ τὸ ἐπέτυχαν. Τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν ἐθανάτωσαν μὲ θάνατον μαρτυρικό. Τὸν ἐσταύρωσαν.

3. Θάνατος, Ἀνάστασις καὶ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ.

Θάνατος τοῦ Χριστοῦ. — Μὲ φρικτοὺς πόνους ἐπάνω εἰς τὸ Σταυρὸ ἀπέθανε ὁ Σωτήρας τοῦ Κόσμου, ὁ Χριστὸς. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθε εἰς τὸν κόσμον, δηλαδὴ νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ προσφέρῃ τὴ ζωὴν τοῦ θυσιάῃ εἰς τὸ Θεό, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους. Καὶ μὲ τὴν θυσίαν του αὐτὴ ἔσωσε πραγματικὰ ὁ Χριστὸς τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον τῆς ἀμαρτίας, ὅπου τὸν εἶχε ρίξει τὸ προπατορικό ἀμάρτημα.

Δι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς λέγεται **Σωτήρας** τῶν ἀνθρώπων.

Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. — Τὴν τρίτην ἡμέραν, ὕστερα ἀπὸ τὸ σταυρικό του θάνατον, ἀναστήθηκε ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, ἀφοῦ ἐπάλαυσε μὲ τὸ θάνατον καὶ τὸν ἐνίκησε.

Αὐτὸ μᾶς λέγει καὶ τὸ χαρμόσυνον τροπάριον τῆς Ἀναστάσεως, τοῦτο:

*Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν ἁγιασμένος.*

Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου. — Μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφανερώνετο εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ τοὺς ἔδινε διάφορες συμβουλῆς καὶ παραγγελίας. Μάλιστα σὲ μιὰ ἐμφάνισίν του εἰς τὴ θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἐσυγχώρησε τὸν Πέτρον διὰ τὴν ἄρνησίν του καὶ τὸν ἀποκατέστησε εἰς τὸ ἀποστολικὸν του ἀξίωμα (Ἰωάν. ΚΑ' 15).

Σαραντα ἡμέρας, τέλος, ἀπὸ τὴν Ἀνάστασίν του πά-

λιν ἐφανερώθηκε εἰς τοὺς μαθητάς του, πού ἦσαν μαζεμένοι σὲ ἓνα σπιτί¹ μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Τοὺς ἐπῆρε τότε καὶ τοὺς ἔφερε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἔδωσε τὶς τελευταῖες του παραγγελίες. Τοὺς εἶπε:

— Νὰ μὴ φύγετε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀλλὰ νὰ μείνετε ἐκεῖ καὶ νὰ περιμένετε. Αὐτὲς τὶς ἡμέρες θὰ σᾶς στείλω τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ θὰ σᾶς φωτίσῃ καὶ θὰ σᾶς δώσῃ δύναμι καὶ θάρρος διὰ νὰ κηρύξετε τὸ ὄνομά μου σὲ ὅλο τὸν κόσμον.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε καὶ ἐσήκωσε τὰ χέρια του καὶ τοὺς εὐλόγησε. Καὶ κατόπιν ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ νὰ φεύγῃ ἀπὸ κοντὰ τοὺς. Ἀνέβαινε εἰς τὸν οὐρανό, ἀπὸ ὅπου εἶχε κατεβῆ, ὅταν ἔγινε ἄνθρωπος. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐπερίμεναν τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐκλογή τοῦ Ματθία.—Μίαν ἡμέραν μάλιστα ἀπὸ αὐτὲς ἔκαμαν τὴν ἐκλογή ἑνὸς νέου μαθητῆ, τοῦ Ματθία. Αὐτὸν τὸν ἐξέλεξε τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν, πού ἦσαν ἐν ὄλῳ 120, μαζί μὲ τὸν Ἰούστον. Οἱ Ἀπόστολοι τότε ἔβαλαν κλήρο καὶ παρεκάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ ἀναδείξῃ τὸν ἀξιώτερο. Ὁ κλῆρος ἔπεσεν εἰς τὸν Ματθία.

Οἱ Ἀπόστολοι ἔβαλαν ἀμέσως τὰ χέρια τοὺς εἰς τὸ κεφάλι τοῦ Ματθία, διὰ νὰ τοῦ μεταδώσουν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (τὸν *ἐχειροτόνησαν* δηλαδὴ), τὸν ὠνόμασαν δωδέκατο Ἀπόστολο καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴ θέσι τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη. Ἀλλὰ ἀπὸ ἐδῶ ἀκριβῶς ἀρχίζει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, πού θὰ μάθουμὲ ἐφέτος.

Ἐνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις.

- 1) Τί μᾶς μαθαίνει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία;
- 2) Γιατί ἐσταυρώθηκε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός;
- 3) Ποία ἐντολὴ ἔδωσεν ὁ Χριστός εἰς τοὺς Ἀποστόλους;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΠΡΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

4. Ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐκκλησίας

(Πράξ. Β' 1 — Γ' 41)

Ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.—Πενήντα ἡμέρες ὕστερα ἀπὸ τὸ Πάσχα οἱ Ἑβραῖοι ἐώρταζαν μιὰ μεγάλη ἑορτή, τὴν *Πεντηκοστή*. Τὴν ἡμέρα αὐτή, δηλαδὴ 10 ἡμέρες ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, οἱ μαθηταὶ του μαζί με

Ἡ Πεντηκοστή: Ὁ Πέτρος, ὅλος θάρρος καὶ ἐνθουσιασμό, παρακαλεῖ τοὺς Ἑβραίους, νὰ μετανοήσουν.

τὴν Παναγία Μητέρα του εἶχαν μαζευθῆ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ σπίτι τῆς Μαρίας, τῆς μητέρας τοῦ εὐαγγελιστῆ Μάρκου. Ἐκεῖ ἐπερίμεναν νὰ ἐκπληρώσῃ ὁ Κύριος τὴν ὑπόσχεσί του, νὰ τοὺς στείλῃ δηλαδὴ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.—Ἦταν πρωτὶ ὥρα ἑννέα, καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μαζί μὲ τὴν Παρθένο Μαρία ἔκαναν τὴν προσευχὴ τους εἰς τὸ Θεό, ὅταν ξαφνικὰ ἀκούσθηκε μιὰ μεγάλη βοή, ποῦ προχωροῦσε πρὸς τὸ σπίτι, ὅπου εὐρίσκοντο οἱ Ἀπόστολοι. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλὴμ, ντόπιοι καὶ ξένοι, ὅσοι ἦσαν φερμένοι εἰς τὴν ἑορτῆ, ἄκουσαν αὐτὴ τὴ βοή καὶ ἐφοβήθησαν. Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως ἐπῆραν θάρρος, γιατί εἶδαν ἀπὸ πάνω τους ἕνα λαμπερὸ φῶς καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ εἶδαν νὰ ξεχωρίζουν πύρινες γλώσσες.

Καὶ εἶδαν ἀκόμη ἀπὸ μία πύρινη γλώσσα νὰ ξεχωρίζῃ καὶ νὰ κάθεται εἰς τὸ κεφάλι κάθε μαθητῆ. Ἦταν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποῦ ἐπεφοίτησε, δηλαδὴ ἦλθε διὰ νὰ φωτίσῃ τοὺς μαθητάς.

Αὐτοὶ τότε ἄρχισαν νὰ μιλοῦν ξένες γλώσσες καὶ νὰ ἐξιστοροῦν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, ὅπως τοὺς ἐφώτιζε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία.—Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εὐρίσκοντο ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες χιλιάδες Ἑβραῖοι, ντόπιοι καὶ ξένοι, ποῦ εἶχαν ἔλθει διὰ τὴν ἑορτῆ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀφρικὴ, ἀπὸ τὴν Ἀσία καὶ τὴν Ἀραβία, ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ τὴ Ρώμη. Ὅλοι αὐτοὶ, μόλις ἄκουσαν τὴ βοή, ἔτρεξαν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἀκούσθηκε. Ἐκεῖ εἶδαν τοὺς Ἀποστόλους νὰ μιλοῦν στίς γλώσσες τους τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐθαύμασαν. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ἐνόμισαν, πὼς οἱ μαθηταὶ ἦσαν μεθυσμένοι.

Τότε ἐπῆρε ὁ Πέτρος θάρρος καὶ μ' ἕνα ὠραῖο λόγο τοὺς ἐξήγησε τί εἶναι αὐτό, ποῦ αὐτοὶ βλέπουν καὶ ἀκούνε, χωρὶς νὰ ἐννοοῦν. Τοὺς εἶπε:

—Ὁ Χριστός, ποῦ ἐσεῖς τὸν ἐσταυρώσατε, ἀλλὰ ὁ Θεός

τὸν ἀνέστησε, αὐτὸς μᾶς ἔστειλε τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα, ποῦ τῶρα βλέπετε καὶ ἀκοῦτε. Μετανοήσετε, λοιπόν, καὶ βαπτισθῆτε εἰς τὸ ὄνομά Του καὶ θὰ σωθῆτε.

Πολὺ ἐπόνεσε ἡ καρδιὰ τοῦ λαοῦ, μόλις ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Πέτρου. Τρεῖς χιλιάδες δὲ ἄνθρωποι ἐπίστευσαν τότε καὶ ἐβαπτίσθησαν ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα. Καὶ ἔτσι τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ 33 μ. Χ. ἰδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄρχισαν νὰ κηρύττουν παντοῦ τὴ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ διαδίδουν καὶ ἐξαπλώνουν τὴν Ἐκκλησία του.

Ἀπολυτίκιο τῆς Πεντηκοστῆς.—Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πενήντα ἡμέρες μετὰ τὸ Πάσχα, καὶ ψάλλει τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιο.

*Ἐδλογητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεὺς ἀναδείξας
καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον
καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγηνεύσας,
φιλόανθρωπε, δόξα σοι.*

Ἐξήγησις.—Σὲ εὐλογοῦμε, Χριστὲ Θεέ μας, ποῦ ἔκαμες νὰ γίνουν πάνσοφοι οἱ ψαράδες μὲ τὸ "Ἅγιο Πνεῦμα, ποῦ τοὺς ἔστειλες καὶ μὲ αὐτοὺς ἔκαμες ὄλον τὸν κόσμον νάρθῃ εἰς τὴ Χριστιανικὴ πίστι, φιλόανθρωπε, δόξα εἰς σέ.

5. Ἡ δρᾶσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας

(Πράξ. Β' 42 - Δ' 32)

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί.—Πρὶν γίνῃ ἡ ἐπίσημη ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας, ἦσαν μέσα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα περίπου 120 χριστιανοί. Μὲ αὐτοὺς, τῶρα ἐνώθησαν καὶ οἱ τρεῖς χιλιάδες τῶν νέων χριστιανῶν. Ἀνάμεσα δὲ σ' αὐτοὺς διεκρίνοντο οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι, ἡ Παναγία Μητέρα

τοῦ Κυρίου καὶ ἄλλοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὅλοι ἔδειχναν μεγάλη ἀγάπη μεταξύ τους, μεγάλη πίστι εἰς τὸ Χριστό, καὶ μεγάλη εὐσέβεια εἰς τὸ Θεό. Τὸ Θεὸ τὸν ἔλεγον *Πατέρα Οὐράνιο*, τὸ Χριστὸ τὸν ἔλεγον *Κύριο*. Μεταξύ τους ἔλέγοντο *ἀδελφοὶ καὶ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου*.

Κάθε ἡμέρα ἔκαναν συναθροίσεις, ὅπου ἄκουαν τὴ διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων. Ἐφερναν ἀπὸ τὸ σπίτι τους *ἄρτον καὶ οἶνον*, σὰν δῶρα εἰς τὸ Θεό, οἱ Ἀπόστολοι τὰ εὐλογοῦσαν καὶ ὕστερα ὅλοι μαζί ἔκοινωνοῦσαν μετὴν πίστι, ὅτι μεταλαμβάναν ἀπὸ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ εὐχαριστοῦσαν τὸ Θεό. Αὐτὸ τὸ ἔλεγον *Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας*.

Φυλάκιαι τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννη.—Οἱ δύο μάλιστα ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαιναν κάθε ἡμέρα, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, εἰς τὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἔκαναν τὴν προσευχή τους μαζί με τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους.

Εἰς τὴν κυρία εἴσοδο τοῦ Ναοῦ, πού ἔλέγετο *ὠραία*, τακτικά συναντοῦσαν ἓνα χωλὸ (=κουτσὸ) πού ἐζητιάνευε. Αὐτὸς μόλις εἶδε κάποτε τοὺς Ἀποστόλους, ἐζήτησε καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐλεημοσύνη. Καὶ ὁ Πέτρος τότε τοῦ εἶπε.

—Λεπτὰ δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχω, εὐχαρίστως σοῦ τὸ δίνω. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω καὶ περιπάτει.

Καὶ πιάνοντάς τον ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἐβόηθησε νὰ σηκωθῆ.

Ὁ χωλὸς ἀμέσως ἔγινε τελείως καλὰ καὶ ἐμπήκε μαζί με τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ Ναὸ, δοξολογώντας τὸ Θεό.

Πολλοὶ Ἰουδαῖοι, πού εἶδαν τὸ θαῦμα αὐτὸ ἔτρεξαν κοντὰ εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ αὐτοὶ εὐρήκαν καιρὸ καὶ ἄρχισαν νὰ μιλοῦν διὰ τὸ Χριστό.

—Μὴ θαυμάζετε, τοὺς ἔλεγον. Τὸ θαῦμα αὐτὸ δὲν τὸ ἐκάναμε ἡμεῖς, ἀλλὰ ὁ Χριστός. Αὐτός, πού σεῖς τὸν ἐσταυρώσατε καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησε ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Πολλοί τότε, ἕως δύο χιλιάδες, ἐπίστευσαν ἐκείνη τὴν ἡμέρα, καὶ ἔτσι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔγιναν τὴν ὥρα πέντε χιλιάδες.

Δὲν ἐπρόφθασαν ὅμως οἱ Ἀπόστολοι νὰ τελειώσουν τὴν διδασκαλίαν τους. Διότι ἦλθαν οἱ φρουροὶ στρατιώτες τοῦ Ναοῦ, τοὺς ἐπιάσαν καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ἀπελευθέρωσις τῶν δύο Ἀποστόλων. Τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔφεραν οἱ Ἑβραῖοὶ τοὺς δύο Ἀποστόλους εἰς τὸ δικαστήριον νὰ τοὺς δικάσουν. Καὶ ὅταν τοὺς ἐρώτησαν πῶς ἔθεράπευσαν τὸ χωλόν, αὐτοὶ τοὺς εἶπαν :

—Μάθετε ὅλοι σας, ὅτι τὸν ἔθεραπέυσαμε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, πού σεῖς τὸν ἐσταυρώσατε καὶ τὸν ἐθανατώσατε, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέστησεν ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

Οἱ Ἑβραῖοὶ ἐφοβήθησαν τότε νὰ τιμωρήσουν τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἄφησαν ἐλεύθερους λέγοντας :

—Νὰ μὴ σὰς ξανακούσουμε νὰ μιλάτε εἰς τὸ λαὸν διὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό.

6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων

(Πράξ. Δ' 32 - Ε' 42)

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν.—Οἱ πρώτοι Χριστιανοὶ εἶχαν μεγάλο ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν καὶ πίστιν εἰς τὸ Θεόν. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ εἶχε κατακτήσει ἐντελῶς τὸ νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τους. "Ὅλοι ἔδειχναν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸν Κύριον.

Μόνη σκέψις εἶχαν νὰ βασιλεῦῃ μετὰ τοὺς ἡ ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἡ συμπάθεια καὶ ἡ εὐτυχία. Δὲν ἠθελαν νὰ εἶναι κανένας τους φτωχὸς καὶ δυστυχισμένος. Διὰ τοῦτο πωλοῦσαν οἱ πρώτοι Χριστιανοὶ τὰ κτήματά τους καὶ τὰ χρήματα τὰ ἔδιναν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Αὐτοὶ πάλιν εἶχαν κάνει κοινὸ ταμεῖον καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἔδιναν σὲ κάθε πτωχὸν Χριστιανὸν χρήματα, ὅταν εἶχεν ἀνάγκην.

Ἐκ τῆς κοινῆς αὐτῆς ταμεῖο ἐξώδευαν ἐπίσης χρήματα οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἀγόραζαν τρόφιμα διὰ τὰ κοινὰ συσσίτια, τὰς *τραπέζας*, ὅπως τὰ ἔλεγαν. Γιατὶ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀπὸ ἀγάπῃ ἤθελαν νὰ τρῶνε κάθε ἡμέρα ὅλοι μαζί. Δι' αὐτὸ ἔδινε ὁ καθένας ὅ,τι ἠμποροῦσε διὰ τὰ συσσίτια αὐτά. Καὶ μεταξὺ τῶν πρῶτων ὁ Ἰωσῆς ὁ λεγόμενος *Βαρνάβας*, ἀπὸ τῆς Κύπρου, ἐπώλησε τὸ κτῆμά του τότε καὶ τὰ λεπτὰ τὰ ἔδωσε εἰς τοὺς Ἀποστόλους διὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.

Κοινὴ προσευχὴ εἰς τὸ Ναό.—Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἦσαν Ἑβραῖοι. Ὅπως Ἑβραῖοι ἦσαν καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία, ἡ Μητέρα του καὶ οἱ Μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι του. Αὐτοὶ ὅλοι, ἂν καὶ τώρα εἶναι Χριστιανοί, ἐξακολουθοῦν νὰ θεωροῦν τὸν ἑαυτὸ τους ἐνωμένο με τοὺς ἄλλους Ἑβραίους, πού δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ ἐπήγαιναν εἰς τὸ Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκεῖ μαζί με ὅλους τοὺς Ἑβραίους ἔκαναν καὶ αὐτοὶ τὴν προσευχὴν τῶν εἰς τὸ Θεό.

Ἐπήγαιναν ὁμοῦ καὶ εἰς τὶς δικῆς τῶν συγκεντρώσεις, πού ἔκαναν εἰς τὰ σπίτια διαφόρων χριστιανῶν. Ἐκεῖ ἔκαναν τὴν *Χριστιανικὴν λατρείαν*. Ἐλάτρευαν δηλαδὴ τὸ Θεὸ ὡς Χριστιανοί. Τὰ σπίτια αὐτὰ ὠνομάζοντο *κατ' οἶκον ἐκκλησίαι*. Ἐκεῖ ἐπήγαιναν καὶ ὅσοι *ἔθνηκοι*, δηλαδὴ ὄχι Ἑβραῖοι, ἀλλὰ εἰδωλοάτρες ἢ Ἕλληνες, ἐγίνοντο Χριστιανοί.

Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴ φυλακὴ.—Οἱ Ἀπόστολοι ἐδίδασκαν τὸ ἑλὸς καὶ σὶς κατ' οἶκου ἐκκλησίες καὶ εἰς τὸ Ναὸ τῆς Ἱερουσαλήμ. Συγχρόνως δὲ ἐφρόντιζαν καὶ διὰ τὴν «διακονίαν τῶν τραπεζῶν», δηλαδὴ διὰ τὰ κοινὰ συσσίτια τῶν Χριστιανῶν.

Μαζί με τὴν διδασκαλίαν τοὺς οἱ Ἀπόστολοι ἔκαναν καὶ πολλὰ θαύματα. Δι' αὐτὸ ὁ Ἑβραϊκὸς λαὸς τοὺς ἀγαποῦσε πολὺ καὶ τοὺς ἐθαύμαζε. Καὶ κάθε ἡμέρα ἐγίνοντο ἀπὸ αὐτοὺς πολλοὶ νέοι Χριστιανοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Αὐτὸ ὁμοῦ δὲν ἄρεσε καθόλου εἰς τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἑ-

βραίων, δηλαδή εις τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ εις τοὺς Γραμματεῖς. Καὶ ἔπιασαν τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἔρριξαν εἰς τὴ φυλακὴν.

Τὴν νύχτα ὅμως ἄγγελος Κυρίου ἄνοιξε τὴ φυλακὴν, τοὺς ἐλευθέρωσε καὶ τοὺς εἶπε :

—Μὴ φοβεῖσθε. Πηγαίνετε εἰς τὸ Ναοῦ καὶ διδάσκετε τὸ λαό.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωῖ ἔστειλαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς στρατιώτας εἰς τὴ φυλακὴν νὰ παραλάβουν τοὺς Ἀποστόλους. Ἐπρόκειτο νὰ τοὺς δικάσῃ τὸ **Μέγα Συνέδριον**, τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τῶν Ἑβραίων.

Ἀλλὰ ἐγύρισαν πίσω οἱ στρατιῶτες καὶ εἶπαν, ὅτι ἐνῶ ἡ φυλακὴ εἶναι κλειστὴ καὶ οἱ φρουροὶ εἰς τὴ θέσιν τοὺς, οἱ Ἀπόστολοι δὲν εἶναι μέσα. Ὅλοι οἱ δικασταὶ ἀπόρησαν τότε.

Τὴν ἴδια ἐκείνη στιγμὴ ἦλθε καὶ ἄνθρωπος δικὸς τοὺς ἀπὸ τὸ Ναοῦ καὶ τοὺς λέγει :

—Οἱ ἄνδρες, ποὺ ἐβάλατε χθὲς εἰς τὴ φυλακὴν, σήμερα εἶναι εἰς τὸ Ναοῦ καὶ διδάσκουν τὸ λαό.

Ἀμέσως ἔτρεξε ὁ Στρατηγὸς τοῦ Ναοῦ, τοὺς ἔπιασε καὶ τοὺς ἔφερε εἰς τὸ δικαστήριον. Καὶ οἱ δικασταὶ τοὺς εἶπαν :

—Δὲν σὰς εἶπαμε νὰ μὴ σὰς ξανακούσουμε νὰ διδάσκετε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ;

Τὸ λόγο ἐπῆρε τότε ὁ Πέτρος καὶ εἶπε :

—Πρέπει νὰ πειθαρχοῦμε εἰς τὸ Θεό, παρά εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Οἱ ἄρχοντες τότε ἤθελαν νὰ κακοποιήσουν τοὺς Ἀποστόλους. Δὲν τοὺς ἄφησε ὅμως ἕνας Φαρισαῖος δικαστὴς καὶ μέγας νομοδιδάσκαλος, ὁ Γαμαλιήλ. Διὰ τοῦτο τοὺς ἔδειραν μόνο καὶ τοὺς διέταξαν καὶ πάλιν νὰ μὴ διδάσκουν διὰ τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἄφησαν ἐλεύθερους.

7. Ἐκλογή τῶν ἐπτὰ διακόνων. Ὁ διάκονος Στέφανος.
 Ὁ πρῶτος διωγμός τῶν Χριστιανῶν

(Πράξ. Στ' 1 — Η' 3)

Ἡ ἐκλογή τῶν ἐπτὰ διακόνων.—Τώρα οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἶναι πάρα πολλοί. Χιλιάδες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, παιδιά καὶ γέροι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες ἢ Ἑλληνισταὶ (ἔτσι ἔλεγαν τοὺς Ἰουδαίους ποὺ μιλοῦσαν Ἑλληνικά). Διὰ ὅλα μάλιστα φρόντιζαν οἱ Ἀπόστολοι. Διὰ τὸ κήρυγμα, διὰ τὴ φιλανθρωπία, διὰ τὰ κοινὰ συσσίτια, τὶς *ἀγάπες*. Ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι γρήγορα κατάλαβαν, πὼς δὲν πρέπει νὰ ἀφήσουν τὸ κύριο ἔργο τους, τὸ *κήρυγμα*, καὶ νὰ φροντίζουν διὰ τὰ συσσίτια. Οἱ Ἑλληνισταὶ μάλιστα ἄρχισαν νὰ παραπονοῦνται, πὼς παραμελοῦσαν οἱ ἀδελφοὶ τὶς χήρες καὶ τὰ ὀρφανὰ τῶν.

Καὶ τοῦτο τότε ἐστάθηκε ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ἡ ἐκλογή τῶν ἐπτὰ *διακόνων*. Διότι οἱ Ἀπόστολοι ἐκάλεσαν σὲ συνέδριο ἀμέσως ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς εἶπαν:

— Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ἐγκαταλείψουμε ἑμεῖς τὸ κήρυγμα καὶ νὰ ἀσχολούμεθα μὲ τὰ συσσίτια. Διὰ τοῦτο σὰς παρακαλοῦμε νὰ ἐκλέξετε μεταξύ σας ἐπτὰ ἄνδρας «πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ σοφίας» καὶ νὰ τοὺς διορίσετε εἰς αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν.

Καὶ ἐξέλεξαν τότε τὸ Στέφανο, τὸ Φίλιππο, τὸν Πρόχορο, τὸ Νικόλαο, τὸ Νικάνορα, τὸν Τιμόνα καὶ τὸν Παρμενᾶ. Οἱ Ἀπόστολοι ἔβαλαν τὰ χέρια τοὺς εἰς τὰ κεφάλια αὐτῶν καὶ ἔτσι τοὺς *ἐχειροτόνησαν*, τοὺς ἔδωσαν δηλαδή τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ *διακόνου*, ποὺ εἶναι ὁ πρῶτος βαθμὸς εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης.

Ὁ διάκονος Στέφανος.—Οἱ ἐπτὰ διάκονοι δὲν εἶχαν μόνον τὴ φροντίδα τῶν συσσιτίων. Ἔκαναν, ὅταν εἶχαν καιρό, καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου.

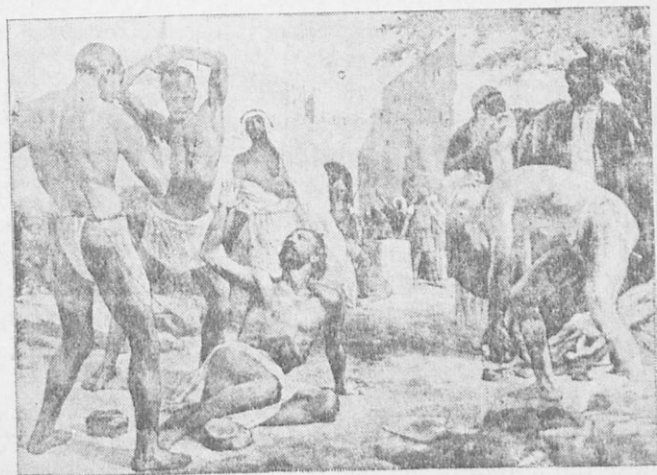
Σ' αὐτὸ μάλιστα ἔδειχνε μεγάλη δύναμις καὶ πολλή

σοφία ὁ Στέφανος. Ἔκανε δὲ καὶ θαύματα, καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι ἐξ αἰτίας τοῦ ἐπίστευσαν εἰς τὸ Χριστό.

Αὐτὸ ὅμως δυσαρέστησε πολλοὺς Ἑβραίους, καὶ ἰδίως ἐκείνους, ποὺ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ τὸν ἀντικρούσουν κατὰ τὴ συζήτησι, ποὺ ἔκαναν μαζί του. Αὐτοὶ ἔβαλαν τότε ψευδομάρτυρας νὰ τὸν κατηγορήσουν. Καὶ ἔπιασαν τὸ Στέφανο καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Μέγα Συνέδριο. Ἐκεῖ οἱ ψευδομάρτυρες εἶπαν:

— Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν σέβεται οὔτε τὸ Ναὸ τοῦ Θεοῦ οὔτε τὸ Νόμο τοῦ Μωϋσῆ. Διδάσκει τὸ λαό, πὼς ὁ

Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου
«Κύριε, μὴ σιτήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην».

Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος θὰ καταστρέψῃ τὸ Ναὸ καὶ θὰ ἀλλάξῃ τὸ Νόμο.

Οἱ 70 δικασταὶ τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου ἐγύρισαν τότε καὶ ἔκοιταξαν ἄγρια τὸ Στέφανο. Καὶ εἶδαν τὸ πρόσωπό του φωτεινὸ καὶ ὡραῖο ὡς ἄν πρόσωπο ἀγγέλου.

Ὁ Ἀρχιερέας μάλιστα, σὰν πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου, εἶπε εἰς τὸ Στέφανο.

— Εἶναι αὐτὰ ἀληθινά ;

Καὶ ὁ Στέφανος ἀπάντησε :

— "Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ με. Σεῖς καὶ οἱ πατέρες σας πάντα ἐφανήκατε ἄπιστοι εἰς τὸ Θεὸ καὶ σκληροὶ εἰς τοὺς προφήτας. Πάντα ἐφέρνατε ἐμπόδια εἰς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Διότι ἐκεῖνοι μὲν—οἱ πατέρες σας— ἐδίωξαν τοὺς προφήτας, σεῖς δὲ ἐπροδώσατε καὶ ἐσταυρώσατε τὸν Δίκαιο, ποὺ ἐκήρυξαν οἱ προφῆτες. Ὁ Θεὸς ὅμως τὸν ἀνέστησε.

Ὅταν ἄκουσαν αὐτὰ οἱ δικασταί, ἔτριζαν τὰ δόντια ἀπὸ τὴν ὀργή τους. Ὁ Στέφανος ὅμως, κοιτάζοντας εἰς τὸν οὐρανὸ, ἐσυνέχισε :

— Καὶ νά ! τώρα βλέπω τὸν Οὐρανὸ ἀνοιχτό, καὶ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νά κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ.

Τὰ λόγια τοῦ Στεφάνου ἐξαγρίωσαν τοὺς Ἑβραίους. Ἐκλείσαν αὐτοὶ τότε τὰ ἄφτιά τους μὲ τὰ χέρια τους, διὰ νὰ μὴν ἀκοῦν, καὶ ὤρμησαν ἐπάνω του. Τὸν ἐπήραν καὶ τὸν ἔφεραν ἔξω ἀπὸ τὴ πόλι καὶ ἐκεῖ τὸν ἐλιθοβόλησαν, δηλ. τὸν ἐσκότωσαν μὲ τὶς πέτρες (λίθους).

Διὰ νὰ ἔχουν μάλιστα ἐλευθερία, ἔβγαλαν τὰ ροῦχα τους καὶ τὰ παρέδωσαν σ' ἓνα νέο, ποὺ ἐλεγόταν **Σαῦλος**, νὰ τὰ φυλάῃ.

Ὁ Στέφανος δέ, πρὶν ἀποθάνῃ ἐγονάτισε, ἔκαμε τὴν προσευχή του, καὶ παρεκάλεσε τὸ Θεὸ νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του καὶ νὰ δεχθῇ τὸ πνεῦμα του.

Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος χριστιανός, ποὺ ἐθυσίασε τὴ ζωὴ του διὰ τὴ νέα θρησκεία. Δι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὠνόμασε *πρωτομάρτυρα* καὶ τὸν ἐορτάζει, σὰν ἅγιο, εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου.

Ὁ *πρῶτος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν*.—"Ὑστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ ἁγίου Στεφάνου οἱ φονεῖς ἐμπήκαν μέσα εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐξαγριωμένοι. Μαζὶ τοὺς ἦταν καὶ ὁ νεαρὸς Σαῦλος, ποὺ ἔκανε *μεγάλῃ θραῦσι* εἰς τὴν Ἐκ-

κλησία τοῦ Χριστοῦ, διότι κακομεταχειρίζετο πολὺ τοὺς Χριστιανοὺς.

Τότε οἱ Χριστιανοὶ τῶν Ἱεροσολύμων ἀναγκάσθησαν νὰ φύγουν καὶ νὰ διασπαροῦν εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Σαμαρείας. "Ἄλλοι ἔφθασαν εἰς τὴ Γαλιλαία καὶ ἄλλοι ἐπῆγαν πρὸ πέρα ἀκόμη εἰς τὴ Φοινίκη, εἰς τὴν Κύπρο, εἰς τὴ Δαμασκὸ καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔμειναν μόνον οἱ Ἀπόστολοι, γιὰ αὐτοὺς, ἀπὸ σεβασμό, δὲν ἐτόλμοῦσε κανεὶς νὰ τοὺς πειράξῃ.

Σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη οἱ Χριστιανοὶ ἔκαναν χριστιανικὲς κοινότητες, δηλ. ἐκκλησίες, καὶ ἄρχισαν νὰ διδάσκουν τὸ Χριστὸ πρῶτα εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ κατόπιν εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς. Εἰς τὴν Ἀντιόχεια μάλιστα διὰ πρώτη φορά οἱ ἀδελφοὶ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ Ἕλληνας τὸ ὄνομα *χριστιανοί*, ἀπὸ τὸν ἀρχηγό, τὸ Χριστό.

8. Ὁ διάκονος Φίλιππος. Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴ Σαμάρεια (Πράξ. Η' 4-40 καὶ ΚΑ' 8)

Ἡ δοῶσις τοῦ Φιλίππου εἰς τὴ Σαμάρεια.—Μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν, ποὺ ἐφυγαν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος. Αὐτὸς ἦλθε εἰς τὴ Σαμάρεια, ὅπου ἄρχισε τὸ κήρυγμα. Ἐκεῖ ἔκαμε καὶ θαύματα: Ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀρρώστους, ἰδίως παράλυτους καὶ χωλοὺς.

Οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴ Σαμάρεια ἄρχισαν νὰ προσέχουν τὸ κήρυγμά του καὶ μὲ μεγάλη χαρὰ ἐβαπτίζοντο, ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴ Σαμάρεια.—Ὅταν οἱ Ἀπόστολοι ἔμαθαν, πὼς καὶ ἡ Σαμάρεια ἐδέχθηκε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀμέσως ἔστειλαν ἐκεῖ τοὺς δυὸ κορυφαίους, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς τοὺς νέους χριστιανοὺς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Οἱ δύο Ἀπόστολοι ἦλθαν εἰς τὴ Σαμάρεια, ἔθεσαν τὰ

χέρια τους εις τὰ κεφάλια τῶν νέων χριστιανῶν καὶ ἐπῆ-
ραν καὶ ἐκεῖνοι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτὸ ἔκαναν οἱ Ἀπό-
στολοι σὲ ὄλους ἐκείνους, πού ἐβαπτίζοντο εἰς τὸ ὄνομα
τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ ἴδιο ἔκαναν κατόπιν καὶ οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστό-
λων, οἱ ἐπίσκοποι. Ὑστερα ὁμοῦς ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐπειδὴ
ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἤμποροῦσε νὰ παρευρίσκειται σὲ κάθε
βάπτισι, δι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἐχρησιμοποίησε τὸ Ἅγιο
μῦρο ἢ χρῆσμα.

Ἐνας μαῦρος γίνεται Χριστιανός.—Μιὰ ἡμέρα ἄγγελος
Κυρίου παρουσιάσθηκε εἰς τὸν Φίλιππο καὶ τοῦ εἶπε :

—Φίλιππε, σήκω καὶ πήγαινε εἰς τὸ δρόμο, πού φέρ-
νει ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴ Γάζα.

Ὁ Φίλιππος ἀμέσως ἔφυγε ἀπὸ τὴ Σαμάρεια καὶ ἐπῆ-
ρε αὐτὸ τὸ δρόμο. Δὲν εἶδε ὁμοῦς κανέναν ἐκεῖ. Ὁ δρό-
μος ἦταν ἔρημος. Ξαφνικὰ βλέπει ἀπὸ μακρὰ νὰ ἔρχεται
μιὰ μεγάλη συνοδεία ἀπὸ ἀμάξια, στρατιῶτες, ἵππικὸν,
δούλους καὶ σωματοφύλακες. Εἰς τὴ μέση τῆς συνοδείας,
ἐπάνω σὲ πολυτελέστατο ἀμάξι, καθόταν ἕνας μαῦρος ἄρ-
χοντας. Ἦτο ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Κανδά-
κης, τῆς βασιλείας τῶν Αἰθιοπῶν.

Αὐτὸς εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ Ἰσραηλίτας τὸν ἀληθινὸ Θεό,
καὶ εἶχεν ἔλθει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ προσκυνήσῃ.
Καὶ τώρα εὐχαριστημένος ἐγύριζε εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν
Αἰθιοπία.

Εἰς τὰ χέρια του ἐκρατοῦσε ὁ μαῦρος τὸ βιβλίον τῶν
Προφητῶν, καὶ ἐδιάβαζε τὸν προφήτη Ἡσαΐα εἰς τὸ μέρος
ἀκριβῶς πού λέγει : «Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη (ὠδη-
γήθη) καὶ ὡς ἀρνίον ἔμπροσθεν τοῦ κείροντος (κουρεύον-
τος) αὐτὸ ἄφωνον...».

Ὁ Φίλιππος ἐπλησίασε καὶ τοῦ εἶπε :

—Ξέρεις νὰ ἐξηγήσῃς αὐτὰ πού διαβάζεις ;

—Χωρὶς νὰ με ὀδηγήσῃ κανένας πῶς νὰ ξέρω ; ἀπάν-
τησε ὁ ὑπουργὸς καὶ παρεκάλεσε τὸν Φίλιππο νὰ ἀνεβῆ
εἰς τὸ ἀμάξι του καὶ νὰ τοῦ τὰ ἐξηγήσῃ.

Αυτό ἤθελε καὶ ὁ Φίλιππος. Καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ τοῦ ἐξηγῆ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Γραφῆς καὶ παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ αὐτὸ τοῦ ἐδίδαξε τὸ Χριστό.

Συζητώντας ἔφθασαν εἰς τὸ χειμαρρο τῆς Παλαιστίνης Σωρήκ. Καὶ τότε εἶπε ὁ μαῦρος :

—Νὰ νερό, τί με ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ;

—Τίποτε, τοῦ ἀπάντησε ὁ Φίλιππος. Ἄρκει νὰ πιστεύσης εἰς τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μὲ ὄλη σου τὴν καρδιά.

Καὶ τὸν ἐβάπτισε.

Ἔστερα ὁ Φίλιππος ἐγένετο ἄφαντος. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸν ἔφερε εἰς τὴ πόλιν

Ἄζωτο, ὅπου ἐκήρυξε τὸ Χριστό, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Ἐκεῖ πιά ἐγκατεστάθηκε ὁ Φίλιππος μὲ τὴν οἰκογένειά του. Εἶχε τέσσερες θυγατέρες.

Ὁ Φίλιππος βαπτίζει τὸν Αἰθίοπα.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Ποίος εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας;
- 2) Πῶς ἰδρύθηκε ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ πότε;
- 3) Πῶς ἐζούσαν οἱ πρῶτοι Χριστιανοί;
- 4) Διὰ ποῖο λόγο ἐδημιουργήθηκε ὁ βαθμὸς τοῦ διακόνου;
- 5) Ποίος ἀπὸ τοὺς διακόνους εἶναι ὁ πρῶτομάρτυρας καὶ διατί;
- 6) Ποιὸ μέρος ἀπὸ τὴ Γραφή ἐδιάβαζε ὁ ἄρχοντας τῶν Αἰθιόπων καὶ πῶς τὸ ἐξήγησε ὁ Φίλιππος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ

9. Ὁ Σαῦλος γίνεται Χριστιανός. (Πράξ. Θ' 1-30)

Καταγωγή και σπουδές τοῦ Σαύλου.—Ὁ Παῦλος ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Ταρσό, τῇ μεγάλῃ καὶ Ἑλληνικῇ πόλει τῆς Κιλικίας εἰς τὴ Μικρὰν Ἀσίαν. Τὸ Ἑβραϊκὸν τοῦ ὀνόματός ἐστὶν Σαούλ. Ὁ πατέρας του ἦτο Ἑβραῖος, πλούσιος ἔμπορος τῆς Ταρσοῦ καὶ Ῥωμαῖος πολίτης. Εἰς τὴν Ταρσό τότε ἦσαν εἰς τὴν ἀκμὴν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ ὁ Σαῦλος ἐφοίτησε εἰς τὰ καλύτερα σχολεῖα. Δι' αὐτὸ καὶ ἐξελλήνισε τὸ Ἑβραϊκὸν τοῦ ὀνόματος καὶ τὸ ἔκαμε ἀπὸ Σαούλ Σαῦλος.

Τὸ κοντὸν τοῦ ἀνάστημα καὶ τὸ ἀσθενικὸν τοῦ σώματος ἔκρυβε πλούσια πνευματικὴ μόρφωσις. Ἐκρυβε καὶ

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος

μεγάλῃ πίστι εἰς τὸ Θεὸν καὶ εἰς τὸ Νόμον τοῦ Μωϋσῆ. Οἱ γονεῖς του τὸν προώριζαν διὰ Ραββῖνον, διὰ διδά-

σκαλο δηλαδή τοῦ Νόμου. Ἄλλὰ κατὰ τὴν τότε συνήθεια τοῦ ἔμαθαν καὶ μιὰ τέχνη, τὴν τέχνην τοῦ *σκηνοποιοῦ*, νὰ φτιάχνῃ δηλαδή σκηνές διὰ στρατιώτας, ὁδοιπόρους, κλπ.

Ὁ Σαῦλος, ὅταν ἐμεγάλωσε, ἐπῆγε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ συμπληρώσῃ τις σπουδές του εἰς τὸ Νόμο καὶ εἰς τὴν Παιδεία. Καὶ ἔγινε μαθητῆς τοῦ μεγάλου νομοδιδασκάλου τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ Γαμαλιήλ.

Ὁ Γαμαλιήλ τὸν ἐδίδαξε τὸν Νόμο τοῦ Μωυσῆ καὶ τὸν ἔκαμε φανατικὸ ὁπαδὸ τῶν πατρικῶν παραδόσεων τῶν Ἑβραίων.

Ἔτσι φανατισμένους ὁ Σαῦλος ἦταν σύμφωνος εἰς τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου καὶ κατόπιν κατεδίωκε ἀλύπητα τοὺς Χριστιανούς. Διότι μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ἐνόμιζε πὼς προσφέρει λατρεία εἰς τὸ Θεό. (Ἰωάν. ΙΣΤ' 2).

Ὁ Σαῦλος ἔρχεται εἰς τὴν Δαμασκó. — Εἰς τὴν Δαμασκó, τὴ μεγάλη καὶ πλούσια πόλι τῆς Συρίας, εἶχε διαδοθῆ ἡ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἶχεν ἰδρυθῆ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὕστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου.

Ὅταν ἔμαθε αὐτὸ ὁ Σαῦλος, ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους ἄρχοντας τῶν Ἱεροσολύμων νὰ τοῦ δώσουν *συστατικὰ* γράμματα πρὸς τοὺς Ἑβραίους τῆς Δαμασκó, διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν εἰς τὸ διωγμὸ τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν. Ἐκεῖνοι τοῦ ἔδωσαν καὶ γράμματα καὶ συνοδεία πολλῶν ἀνθρώπων. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰς ἡμέρας ἔφθασεν ὁ Σαῦλος εἰς τὰ πρόθυρα τῆς πόλεως, ὅπου ἔγινε τὸ μεγάλο θαῦμα: Ὁ Σαῦλος ἔγινε ἐκεῖ Χριστιανός καὶ Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐνα δυνατό φῶς ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ τὴν ὄρασί του. Ὁ Σαῦλος ἔπεσε εἰς τὴ γῆ τυφλός. Τότε μιὰ φωνὴ ἀκούσθηκε νὰ τοῦ λέγῃ:

— Σαούλ, Σαούλ, διατί μὲ διώκεις;

Ὁ Σαῦλος παίρνοντας θάρρος ἐρώτησε.

— Ποιὸς εἶσαι, Κύριε;

— Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, ποῦ σὺ καταδιώκεις, τοῦ ἀπάντησε ἡ φωνή. Σήκω ὅμως καὶ μὴ φοβᾶσαι. Πήγαινε

μέσα εις τὴ πόλι καὶ ἐκεῖ οἱ ἀδελφοὶ θὰ σὲ συμβουλευέσουν τί πρέπει νὰ πράξης.

Ὁ Σαῦλος ὑπήκουσε. Οἱ συνοδοὶ τοῦ ὄμωσ ἐστέκοντο ἄφωνοι. Δὲν ἤξεραν τί τοῦ συνέβη. Εἶδαν τὸ φῶς, ἄκουσαν τὴ φωνή, μὰ δὲν ἀντελήφθησαν κανένα.

Ὁ Σαῦλος ἐσηκώθηκε. Εἶχε τὰ μάτια ἀνοιχτά, καὶ ὄμωσ δὲν ἔβλεπε καθόλου. Διὰ τοῦτο οἱ συνοδοὶ τοῦ τὸν ἐπῆραν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Δαμασκό, εἰς τὸ σπίτι ἑνὸς Ἑβραίου, ποῦ κατοικοῦσε εἰς τὴν Εὐθεῖα ὁδὸ. Ἐκεῖ ἔμεινε ὁ Σαῦλος τρεῖς ἡμέρες τυφλὸς καὶ νηστικός. Νύχτα καὶ ἡμέρα ἔκανε τὴν προσευχὴν τοῦ καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν συγχωρήσῃ διὰ ὅσα μεγάλα κακὰ εἶχε κάμει εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ εἰς τὸ Στέφανο.

Ὁ Σαῦλος βαπτίζεται.—Εἰς τὴν Δαμασκὸ ἦταν ἕνας μαθητῆς, ὁ Ἄνανιας. Εἰς αὐτὸν Ἰλοῖπὸν παρουσιάσθηκε ὁ Χριστὸς καὶ τοῦ εἶπε :

— Ἄνανια, πήγαινε εἰς τὴν Εὐθεῖα ὁδὸ καὶ ζήτησε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰούδα τὸ Σαῦλο ἀπὸ τὴν Ταρσό.

— Κύριε, ἀπάντησε ὁ Ἄνανιας, ἔμαθα πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔκαμε πολλὰ κακὰ εἰς τοὺς ἀδελφούς τῶν Ἱεροσολύμων. Διὰ τὸν ἴδιο δὲ σκοπὸ ἦλθε καὶ ἐδῶ.

Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἀπάντησε.

— Πήγαινε, Ἄνανια, γιατί ὁ Σαῦλος εἶναι ἄνθρωπος ἐκλεκτός μου. Αὐτὸς θὰ γίνῃ ἀπόστολός μου καὶ θὰ κηρύξῃ τὸ ὄνομά μου σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ Ἄνανιας ἐπῆγε, εὐρῆκε τὸ Σαῦλο καὶ τοῦ εἶπε :

— Σαούλ, ἀδελφέ, μὲ ἔστειλεν ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς, αὐτὸς ποῦ σοῦ ἐφανερώθηκε εἰς τὸ δρόμο, καθὼς ἐρχό-

«Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις;»

σουν. Μὲ ἔστειλε νὰ σοῦ δώσω πάλι τὸ φῶς σου καὶ νὰ σοῦ μεταδώσω τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Καὶ ἔβαλε τὰ χέρια του εἰς τὸ κεφάλι τοῦ Σαύλου. Καὶ ἀμέσως ὁ Σαῦλος ἀνέβλεψε. Καὶ ἐσηκώθηκε καὶ ἔβη πρὸς τὸν Χριστιανὸς, ὑπερασπιστὴς τῶν Χριστιανῶν καὶ ὄχι διώκτης αὐτῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ Σαύλου.—“Ὑστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ παρουσιάσθηκε εἰς τὴν Συναγωγὴ τῆς Δαμασκοῦ ὁ Σαῦλος καὶ ἄρχισε νὰ διδάσκη τὸ Χριστό. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δαμασκοῦ μὲ ἔκπληξι τοὺς εἶδαν τὸ Σαῦλο, τὸν διώκτη τῶν Χριστιανῶν, νὰ γίνεται κήρυκας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν δολοφονήσουν.

Ἔπεισαν τότε τὸν διοικητὴ τῆς Δαμασκοῦ νὰ στείλῃ στρατιώτας νὰ φυλάξουν τίς πύλες τῆς πόλεως διὰ νὰ μὴν τοὺς ξεφύγῃ.

Ὁ Θεὸς ὁμῶς ἐβοήθησε τὸ Σαῦλο. Ἐφώτισε τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Δαμασκοῦ νὰ τὸν φυγαδεύσουν. Καὶ αὐτοὶ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸ τεῖχος μὲ ἓνα σχοινὶ τῆ νύχτα. Ἔτσι ἐσώθηκε ὁ Σαῦλος.

Ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ ὁ Σαῦλος ἦλθε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ μὲ τὴ μεσολάβησι τοῦ Βαρνάβα, πού τὸν ἐγνώριζε ἀπὸ τὴν Ταρσό, ἐγνωρίσθηκε μὲ τοὺς Ἀποστόλους. Ἀλλὰ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Σαῦλος ἐπροκάλεσε ἀναστάτῳσι εἰς τοὺς Ἑβραίους, πού τὸν ἄκουαν νὰ διδάσκη τὸ Χριστό. Ἀπεφάσισαν μάλιστα καὶ ἐκεῖνοι νὰ τὸν δολοφονήσουν.

Ὅταν τὸ ἔμαθαν οἱ ἀδελφοί, τὸν ἔστειλαν εἰς τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Ταρσό, τὴν πατρίδα του. Ἐκεῖ ἦλθε ὕστερα καὶ ὁ Βαρνάβας. Ἐπῆρε τὸ Σαῦλο καὶ ἐπῆγαν μαζὶ εἰς τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, διὰ νὰ στηρίξουν τίς ἐκεῖ Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Τὴν Ἀντιόχεια τὴν ἔκαμε ὁ Σαῦλος εἰς τὸ ἐξῆς κέντρο τῆς ἀποστολικῆς του δράσεως.

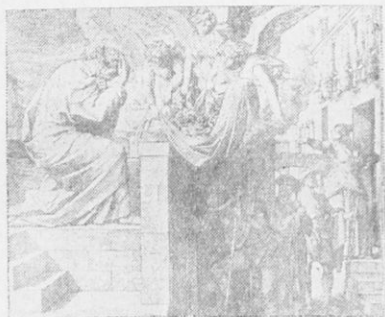
10. Ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ἰόππη καὶ τὴν Καισάρεια

(Πράξ. Θ' 30 - ΙΑ' 19)

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Πέτρος ἔφυγε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθε εἰς τὴν πόλιν Λύδδα. Ἐκεῖ ἑθεράπευσε τὸν Αἰνέα, ποῦ ἦταν παράλυτος ὀκτῶ χρόνια. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγε εἰς τὴν Ἰόππη, ὅπου ἀνέστησε τὴν κόρη Ταβιθά.

Τὸν Πέτρο, ὅταν εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἰόππη, τὸν ἐκάλεσε εἰς τὴν Καισάρεια, ἓνας Ρωμαῖος ἐκατόνταρχος, ὁ Κορνήλιος, νὰ τοῦ διδάξῃ τὸ Χριστό. Ὁ Πέτρος δὲν ἤθελε νὰ πάῃ, γιατί ὁ Κορνήλιος ἦτο ἐθνικός δηλ. εἰδωλολάτρης. Ὁ Θεὸς ὅμως τὸν ἔκανε νὰ ἐννοήσῃ τὸ λάθος του μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο :

Τὴ στιγμῇ, ποῦ οἱ στρατιῶτες τοῦ Κορνηλίου ἐκτυποῦσαν τὴν πόρτα, ὁ Πέτρος ἔβλεπε ἓνα ὄραμα. Ἦτο μεσημέρι, καὶ καθὼς ἐπεινοῦσε, ξαφνικὰ βλέπει μπροστά του ἓνα σεντόνι, δεμένο ἀπὸ τὶς τέσσερις ἄκρες του μὲ σχοινιά, νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ γεμάτο ζῶα, ἡμερα καὶ ἄγρια, ἐρπετὰ καὶ πουλιά, ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ θεωροῦνται ἀκάθαρτα καὶ δὲν τὰ τρώγουν οἱ ἄνθρωποι. Τὴν ἴδια στιγμῇ ἄκουσε καὶ μιὰ φωνή, ποῦ τοῦ ἔλεγε :

«Πέτρο, σήκω, σφάξε καὶ φάγε»

—Πέτρο, σήκω, σφάξε καὶ φάγε.

Καὶ ὁ Πέτρος ἀπάντησε.

—Ὁχι, Κύριε, ποτέ μου δὲν ἔφαγα ζῶο ἀκάθαρτο.

Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἐπρόσθεσε :

—Ὅσα ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ νὰ μὴν τὰ θεωρῆς ἀκάθαρτα.

Τὴ στιγμῇ ἐκείνη ἄκουσε τὰ κτυπήματα εἰς τὴν πόρ-

τα. "Ανοιξε ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Κορνηλίου τοῦ λέγουν :

—Ὁ ἑκατόνταρχος Κορνήλιος, ἄνθρωπος δίκαιος καὶ θεοφοβούμενος, σὲ προσκαλεῖ εἰς τὸ σπίτι του, γιατί θέλει νὰ ἀκούσῃ τὴ διδασκαλία σου, διψᾷ νὰ μάθῃ διὰ τὸ Χριστό.

Τότε κατάλαβε ὁ Πέτρος τὴ σημασία τοῦ ὁράματος. Ἐπῆγε λοιπὸν ἀμέσως εἰς τὴ Καισάρεια καὶ ἐβάπτισε τὸ Κορνήλιο καὶ μαζί ὅλη του τὴν οἰκογένεια. Διαδόθηκε δὲ εἰς ὅλη τὴ Παλαιστίνη ὅτι «καὶ τὰ ἔθνη» ἐδέχθησαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τότε οἱ Ἀπόστολοι ἐκήρυτταν τὸ Χριστὸ καὶ εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας.

11. Θάνατος τοῦ Ἰακώβου. - Ὁ Πέτρος εἰς τὴ φυλακὴ.

(Πράξ. ΙΒ' 1-18)

Ἐκεῖνο τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης Ἀγρίπας συνέλαβε τὸν ἀπόστολο Ἰακώβου, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἰωάννη, καὶ τὸν ἀπεκεφάλισε, τὸ 44 μ. Χ. Ἐπίασε δὲ τὸν Πέτρο καὶ τὸν ἔβαλε εἰς τὴ φυλακὴ, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ αὐτὸν μετὰ τὸ Πάσχα, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἑβραίους.

Πραγματικὰ μετὰ τὸ Πάσχα ὤρισε τὴν ἡμέρα, ποὺ θὰ ἐγίνετο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Πέτρου. Τὴ τελευταία νύκτα, πρὶν ξημερώσῃ ἡ ἡμέρα αὐτή, ὁ Πέτρος ἤσυχος, ἐκοιμᾶτο εἰς τὴ φυλακὴ, δεμένος μὲ δυὸ ἀλυσσίδες ἀνάμεσα σὲ στρατιῶτες, ποὺ τὸν ἐφρουροῦσαν ἄγρυπνα. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ὅλη ἐκείνη τὴ νύκτα ἀγρυπνοῦσαν καὶ παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸ νὰ σώσῃ τὸν Πέτρο.

Τότε ἐγίνε τὸ θαῦμα: Τὰ μεσάνυχτα ἄγγελος Κυρίου ἐπῆγε εἰς τὴ φυλακὴ, ἐχτύπησε ἑλαφρὰ εἰς τὰ πλευρὰ τὸν Πέτρο, διὰ νὰ τὸν ξυπνήσῃ, καὶ τοῦ εἶπε :

—Πέτρο, σῆκω γρήγορα.

Ὁ Πέτρος εἶδε ξαφνικὰ τὰ χέρια του λυμένα ἀπὸ τίς ἀλυσσίδες. Ἐσηκώθηκε, ἐντύθηκε, ἐφόρεσε τὴ ζώνη καὶ

τὰ ὑποδήματά του, καὶ ἀκολούθησε τὸν ἄγγελο.

Ἐπέρασαν μπροστὰ ἀπὸ τοὺς φρουροὺς στρατιώτας ἀθέατοι καὶ ἔφθασαν εἰς τὴ σιδερένια πόρτα τῆς φυλακῆς. Ἡ πόρτα ἄνοιξε μόνη της, καὶ ὁ Πέτρος ἐβγήκε ἔξω ἐλεύθερος. Τότε ἐκατάλαβε τί εἶχε συμβῆ, καὶ ἐδόξεσε τὸ Θεό... Κατόπιν ἔτρεξε ἀμέσως εἰς τὸ σπίτι τοῦ Εὐαγγελιστῆ Μάρκου. Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσαν οἱ ἀδελφοί. Ἐχτύπησε τὴν πόρτα καὶ τοῦ ἄνοιξε δειλὰ - δειλὰ ἓνα κοριτσάκι, ἡ Ρόδη. Ὁ Πέτρος εἶχε σωθῆ.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Ποιὰ ἦταν ἡ καταγωγή τοῦ Σαύλου καὶ ποιὲς οἱ σπουδὲς του;
- 2) Πῶς ἔγινε ὁ Σαῦλος χριστιανός;
- 3) Τί τοῦ συνέβη, ὅταν ἐπῆγε εἰς τὴ Δαμασκό;
- 4) Διηγηθῆτε τὸ ὄραμα τοῦ Πέτρου καὶ πῆτε τί ἐσήμαινε αὐτό;
- 5) Πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὴ φυλακὴ ὁ Πέτρος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΕΣ ΠΟΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

12. Ἡ πρώτη ἀποστολική πορεία τοῦ Παύλου.

(Πράξ. ΙΓ' 1 - ΙΔ' 28)

Ὁ Σαῦλος ὀνομάζεται Παῦλος. — Ἀπὸ τὰ 44 μ. Χ. ὁ Σαῦλος, μαζί με τὸν Βαρνάβα, ἄρχισαν νὰ κάνουν περιοδείες εἰς τὰ γύρω μέρη μετὰ τὸ σκοπὸ νὰ διδάξουν τὸ Χριστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμον, σὲ Ἰουδαίους καὶ Ἐθνικούς. Δι' αὐτὸ ἄλλως τε τὸν εἶχε προορίσει ὁ Θεός. Νὰ διδάξη τὸ Χριστὸ εἰς τὰ Ἔθνη. Καὶ δι' αὐτὸ ὁ Σαῦλος λέγεται *Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν*.

Μαζὶ λοιπὸν ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σαῦλος, ἀφοῦ ἐπήραν καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴ Μάρκο, κατέβηκαν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια εἰς τὸ ἐπίνειό της, τὴ Σελεύκεια, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μετὰ πλοῖο ἐπέρασαν ἀπέναντι εἰς τὴ Κύπρο.

Πρώτη πόλις, ὅπου ἐδίδαξαν τὸ Χριστὸ, ἦταν ἡ Σαλαμίνα, πατριδα τοῦ Βαρνάβα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέρασαν ὅλο τὸ νησι ἀπὸ τὰ ἀνατολικά ἕως τὰ δυτικά καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν πρωτεύουσα, τὴν Πάφο. Ἐκεῖ ἔμενε ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς τῆς Κύπρου, Σέργιος Παῦλος, ἄνθρωπος πολὺ εὐσεβής.

Ὁ Σέργιος Παῦλος, ὡς λογικὸς ἄνθρωπος, ἐκάλεσε τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐζήτησε νὰ μάθῃ τί διδάσκουν. Ἐκεῖνοι ἀμέσως τοῦ ἐδίδαξαν τὸ Χριστὸ καὶ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπίστευσε ὁ Σέργιος Παῦλος εἰς τὸ Χριστὸ. Ἀπὸ τότε ὁ Σαῦλος ὀνομάσθηκε *Παῦλος*.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν. — Ἀπὸ τὴν Κύπρον ἐπέ-
 ρασαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσί-
 ας, τὴν Παμφυλίαν, τὴν Πισιδίαν καὶ τὴν Λυκαονίαν. Εἰς τὰ
 μέρη αὐτὰ ἔκαναν τὸ κήρυγμα πρῶτα εἰς τὶς Συναγωγὰς
 τῶν Ἑβραίων καὶ κατόπιν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰδωλο-
 λάτρας (Ἐθνικούς).

Σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη οἱ Ἑβραῖοι κατεδίωξαν τοὺς
 Ἀποστόλους. Παντοῦ ὅμως οἱ Ἀπόστολοι ἵδρυσαν χριστι-
 ανικὰ ἑκκλησίας, γιὰτί πολλοί, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες, ἐγι-
 νοντο χριστιανοί.

Εἰς τὴν πόλιν Λύστραν ὁ Παῦλος ἐθεράπευσε ἕναν «ἐκ
 γενετῆς χωλόν». Ὁ χωλὸς τότε ἐσηκώθη εἰς τὰ πόδια
 τοῦ διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ καὶ ἐπερπάτησε. Αὐτὸ
 ἔγινε αἰτία νὰ ἀποθεώσων οἱ κάτοικοι τὸ Βαρνάβαν καὶ
 τὸν Παῦλον.

— Οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἔλεγαν, μᾶς ἐπεσκέφθησαν
 μὲ μορφὴν ἀνθρώπου.

Οἱ ἀντίπαλοι τοὺς ὅμως τοὺς ἔκαμαν διωγμὸν. Τὸν
 Παῦλον μάλιστα τὸν ἔπιασαν καὶ τόσο τὸν ἐλιθοβόλησαν,
 ποῦ ἔπεσε λιπόθυμος. Αὐτοὶ δὲ νομίζοντας πὼς τὸν ἐσκό-
 τωσαν, τὸν ἄφησαν ἐκεῖ καὶ ἔφυγαν. Τὸν Παῦλον ὅμως τὸν
 ἐφύλαξε ὁ Θεὸς καὶ δὲν ἔπαθε τίποτα.

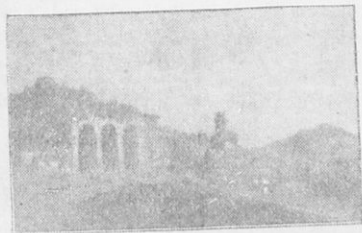
Οἱ Ἀπόστολοι τότε ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον ἐγύρισαν εἰς
 τὴν παραλία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἦλθαν εἰς τὴν Σελευκίαν
 καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

Ἡ πρώτη Σύνοδος τῆς Ἐπιλησίας. — Ἀπὸ καιροῦ τὴν
 ἑκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων τὴν ἀπασχολοῦσε τὸ ζήτημα
 τοῦ κηρύγματος εἰς τὰ ἔθνη. Μερικοὶ Ἀπόστολοι εἶχαν τὴν
 γνώμην, πὼς ὁ Θεὸς καλεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν μόνο τοὺς Ἑ-
 βραίους καὶ ὄχι καὶ τοὺς Ἐθνικούς. Καὶ ἐπομένως δὲν πρέ-
 πει οἱ Χριστιανοὶ νὰ συναναστρέφωνται τοὺς εἰδωλολά-
 τρας, οὔτε οἱ Ἀπόστολοι νὰ κηρύττουν τὸν Χριστὸν εἰς
 τοὺς Ἐθνικούς.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπῆρε μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Ἀντιό-
 χειαν, ὅπου ὑπῆρχαν πολλοὶ Χριστιανοί, προερχόμενοι ἀπὸ

έθνικούς. Ἦλθαν μάλιστα ἐκεῖ μερικοὶ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἔλεγαν, πὼς δὲν ἤμποροῦν νὰ σωθοῦν οἱ Ἕθνικοί, ἂν δὲν ἀσπασθοῦν πρῶτα τὶς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου: δηλαδή νὰ μὴν τρῶγε χοιρινὸ κρέας, νὰ μὴν ἐργάζωνται τὸ Σάββατο καὶ ἄλλα πολλὰ,

Διὰ ὅλα αὐτὰ ἔγινε ἡ πρώτη Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα γύρω ἀπὸ τὸ ἔτος 50 π.Χ. Μαζεύθηκαν δηλ. ἀντιπρόσωποι τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν

Ἡ Ἀντιόχεια.

καὶ μαζί με τοὺς Ἀποστόλους συνεζήτησαν καὶ ἐρεῦνησαν πὼς πρέπει νὰ λυθῇ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Πρῶτος ἐπῆρε τὸ λόγο ὁ Πέτρος καὶ εἶπε τὸ ὄραμα διὰ τὸν Κορνήλιο. Ἐμίλησε καὶ ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ εἶπε πὼς ὁ Θεὸς δὲν

ἔχει ἀποκλείσει ἀπὸ τὴ βασιλεία του τὰ ἔθνη.

Τέλος ἡ Σύνοδος ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν, οἱ Ἕθνικοὶ νὰ μὴν ὑποβάλλωνται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

(Πράξ. 1Ε' 36 - 1Ζ' 15)

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Γύρω ἀπὸ τὸ ἔτος 50 ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κάνει τὴ δευτέρῃ του ἀποστολικὴ ὁδοιπορεία. Αὐτὴ τὴ φορά ἐξεκίνησε μόνος, γιατί ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Μάρκος ἐπῆγαν εἰς τὴν Κύπρον διὰ νὰ στηρίξουν τὶς ἐκεῖ ἐκκλησίες.

Ὁ Παῦλος ἐπῆρε τώρα μαζί του ἕνα νέο χριστιανό, ζηλωτὴ καὶ προφήτη, τὸ Σίλα, καὶ ἐξεκίνησε. Ἐπέρασε τὶς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου κατὰ τὴν πρώτη ὁδοιπορεία εἶχε συστήσει ἐκκλησίες, καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ Λύ-

στρα. Ἐδῶ ἐζοῦσε ἓνας χριστιανὸς μαθητὴς, ὁ *Τιμόθεος*, ποῦ εἶχε πατέρα Ἕλληνα.

Οἱ τρεῖς τους τώρα—Παῦλος, Σίλας, Τιμόθεος—ἐπῆγαν τὸ δρόμο πρὸς βορρᾶν. Ἐπέρασαν τὴ Φρυγία, τὴ Γαλατία καὶ τὴ Μυσία καὶ κατέβηκαν εἰς τὴν παραλία τῆς Τρωάδος, ὅπου ἄλλοτε εἶχε γίνεи ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἀπὸ ἐδῶ τώρα ἔχουν μαζί τους καὶ ἓνα νέο βοηθό, τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ, Ἕλληνα ἰατρὸ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας.

Εἰς τὴν Τρωάδα ὁ Παῦλος εἶδε ἓνα ὄνειρο. Εἰς τὴν ἀπέναντι Μακεδονικὴ χώρα τῆς Ἑλλάδας, ἔστεκόταν ἓνας ἄνδρας Μακεδόνας. Αὐτὸς μὲ ἀνοιχτὲς τὶς ἀγκάλες ἐφώναζε εἰς τὸν Παῦλο:

—“Ἐλα νὰ βοηθήσῃς καὶ ἐμᾶς εἰς τὴ Μακεδονία.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴ Μακεδονία.—Τὸ ὄραμα αὐτὸ ἔδωσε ἀφορμὴ εἰς τὸν Παῦλο νὰ καταλάβῃ, πῶς ὁ Θεὸς τὸν στέλλει εἰς τοὺς Ἕλληνας. Μὲ πλοῖο λοιπὸν ἐπέρασε μὲ τοὺς βοηθοὺς του εἰς τὸ νησι Σαμοθράκη καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα ἐπλευσεν εἰς τὴ Νεάπολι, τὴ σημερινὴ Καβάλα.

Δὲν ἔμειναν ἐκεῖ, ἀλλὰ πεζοὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς Φιλίππους, ποῦ ἦταν τότε — εἰς τὴν ἐποχὴ τῶν Ῥωμαίων — μεγάλη πόλις τῆς Μακεδονίας. Τὴν πόλι αὐτὴ τὴν κατοικοῦσαν Ἕλληνας, Ῥωμαῖοι καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ τελευταῖοι συνήθιζαν νὰ κάνουν προσευχὴ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, κοντὰ εἰς τὶς ὄχθες ἑνὸς ποταμοῦ, ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὶς Κρηνίδες πηγές.

Ἐκεῖ ἐπῆγε καὶ ὁ Παῦλος τὸ πρῶτο Σάββατο. Καὶ ἐκάθησε καὶ συνωμιλεῦσε μὲ Ἑβραῖες γυναῖκες, ποῦ εἶχαν συγκεντρωθῆ ἐκεῖ. Μία δὲ ἀπὸ αὐτές, ἡ Λυδία, πλούσια, ἀπὸ τὰ Θυάτειρα τῆς Μ. Ἀσίας, πολὺ πιστὴ εἰς τὸ Θεό, ἐπρόσεξε τὰ λόγια τοῦ Παύλου καὶ ἐζήτησε νὰ βαπτισθῆ μαζί μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά της. Αὐτὴ μάλιστα τότε ἀνέλαβε νὰ φιλοξενῆ εἰς τὸ σπίτι της τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνεργάτας του.

Εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῆς προσευχῆς ἐπῆγαινε τακτικὰ ὁ Παῦλος καὶ οἱ βοηθοὶ του. Ἐκεῖ ἐπῆγαινε καὶ μία κο-

πέλλα δούλη, πού ἔλεγε τὴν τύχη καὶ ἐκέρδιζε πολλὰ λεπτά, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ ἔπερναν οἱ κύριοί της. Τὸ κορίτσι αὐτὸ ἦτο ἄρρωστο. Κατῶρθωνε νὰ μιλήῃ χωρὶς νὰ ἀνοίγῃ τὸ στόμα καὶ νὰ παίζῃ τὴ γλῶσσα του. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔθεωροῦσαν μαντεία οἱ ἄνθρωποι τῶν Φιλίππων καὶ ἔτρεχαν νὰ τοὺς πῆ τὴν τύχη τους.

Τὸ κορίτσι λοιπὸν αὐτὸ ἀκολουθοῦσε τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐφώναζε:

— Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ. Μᾶς κηρύττουν τὸν τρόπο τῆς σωτηρίας.

Ὁ Παῦλος τότε εἶδε τὴν πίστι τῆς κόρης καὶ τὴν ἔκανε καλά.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴ φυλακὴ τῶν Φιλίππων. — Ἡ κόρη ὅμως, μόλις ἔγινε καλά, ἔπαυσε νὰ λέῃ τὴν τύχη, πρᾶγμα ποὺ ἐζημίωσε πολὺ τοὺς κυρίους της. Δι' αὐτὸ ἐκεῖνοι ἔκαναν στάσι καὶ ἔπιασαν τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἔφεραν εἰς τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως καὶ εἶπαν:

— Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι Ἑβραῖοι καὶ ἦλθαν ἐδῶ διὰ νὰ ἐπαναστατήσουν τὸ λαό.

Οἱ Στρατηγοὶ τῆς πόλεως ἐπίστευσαν τὴν κατηγορίαν καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσουν, ἐγύμνωσαν τοὺς Ἀποστόλους καὶ διέταξαν νὰ τοὺς ραβδίσουν. Ὑστερα τοὺς ἔβαλαν εἰς τὴ φυλακὴ καὶ τοὺς ἐπιτηροῦσαν αὐστηρᾶ.

Μέσα εἰς τὴ φυλακὴ οἱ Ἀπόστολοι μαζὶ μὲ ὄλους τοὺς φυλακισμένους ἄρχισαν νὰ ψάλλουν ὕμνους πρὸς τὸ Θεὸ ἕως τὰ μεσάνυχτα. Ἐξαφνα ἔγινε σεισμός. Οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς ἀνοίξαν μόνες τους, καὶ ἔπεσαν ὄλων τῶν φυλακισμένων τὰ δεσμά.

Ὁ δεσμοφύλακας ἐξύπνησε τρομαγμένος. Καὶ ὅταν εἶδε τίς πόρτες ἀνοιχτές, ἐνόμισε πῶς τοῦ ἔφυγαν ὄλοι οἱ φυλακισμένοι. Ἀπελπίσθηκε λοιπὸν καὶ ἐτοιμάσθηκε νὰ αὐτοκτονήσῃ. Μιὰ ὅμως δυνατὴ φωνή, ἡ φωνὴ τοῦ Παύλου, τὸν συγκράτησε.

— Μή, τοῦ εἶπε. Εἴμαστε ὄλοι ἐδῶ.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐκατάλαβε τότε, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν

ἄγιοι, ἔπασε εἰς τὰ πόδια τοῦ Παύλου, καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ τὸν διδάξῃ τί πρέπει νὰ κάμῃ διὰ νὰ σωθῆ. Καὶ ὁ Παῦλος τοῦ ἐσύστησε νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ βαπτισθῆ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά του ἐκεῖνη τῆ νύχτα.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἔστειλαν οἱ ἄρχοντες στρατιώτας διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσουν. Τότε ὁ Παῦλος εἶπε :

— Νὰ πῆτε εἰς τοὺς ἄρχοντας νὰ ἔλθουν οἱ ἴδιοι νὰ μᾶς ἀπολύσουν. Γιατί ἐμεῖς εἴμαστε Ρωμαῖοι πολῖτες. Καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μᾶς δεῖρουν καὶ νὰ μᾶς φυλακίσουν, ἀφοῦ εἴμαστε ἄθῳοι.

Καὶ ἦλθαν μόνοι τους οἱ ἄρχοντες εἰς τὴ φυλακὴ, καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐζήτησαν συγγνώμην, διὰ ὅσα συνέβησαν, τοὺς ἐλευθέρωσαν.

Ἔτοι ἰδρύθηκε εἰς τοὺς Φιλίππους Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Εἶναι ἡ πρώτη πόλις τῆς Εὐρώπης, ποῦ σ' αὐτὴν ἐκηρύχθηκε διὰ πρώτη φορὰ ὁ Χριστιανισμὸς, τὸ 50 μ. Χ.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴ Θεσσαλονίκη.—Πεζοὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐπῆραν τὴν Ἐγνατία ὁδὸ. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολι καὶ τὴν Ἀπολλωνία καὶ ἔφθασαν κατάκοποι εἰς τὴ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ, τὴν ὀνομαστὴ Θεσσαλονίκη, ποῦ ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας. Μεγάλῃ Συναγωγῇ ὑπῆρχε ἐδῶ, γιατί ἀπὸ ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ χρόνια ἦσαν πολλοὶ Ἑβραῖοι εἰς τὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Παῦλος, κατὰ τὴ συνήθειά του, ἐπῆγε πρῶτα εἰς τὴ Συναγωγὴ. Τρία Σάββατα συνεχῶς ἐδίδασκεν ἐκεῖ καὶ ἐρμήνευε τίς Γραφάς, ποῦ ἀναφέρουν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπρεπε νὰ σταυρωθῆ καὶ νὰ ἀναστηθῆ ἀπὸ τοὺς νεκροῦς. Καὶ ἔλεγε ὅτι αὐτὸν τὸν Χριστὸν αὐτὸς τώρα κηρύττει.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἐπίασε τόπο. Πολλοὶ Ἑβραῖοι ἐπίστευσαν, καὶ Ἕλληνες ἀκόμη, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι οἱ Ἕλληνες, ποῦ εἶχαν διδαχθῆ ἀπὸ τοὺς Ἑβραῖους τὴν πίστι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὁμοίως καὶ πολλὰς γυναῖκες τότε ἐπίστευσαν. Ἔτοι ἔγινε τότε ἡ Ἐκκλησία τῶν Θεσσαλονικέων.

Ἐπεισόδια ἐναντίον τοῦ Παύλου.— Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπλωνόταν εἰς τὴ Θεσσαλονίκη πολὺ, καὶ αὐτὸ δὲν συνέφερε εἰς τοὺς Ἑβραίους. Διὰ τοῦτο αὐτοί, ἀφοῦ ἐπῆραν μαζί τους μερικοὺς ἀληθῆτες τῆς ἀγορᾶς, ἔκαναν θόρυβο εἰς τὴν πόλι. Ἐπῆγαν δὲ εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἰάσονα, ὅπου ἐφιλοξε-νεῖτο ὁ Παῦλος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εὗρηκαν ἐκεῖ τὸν Παῦλο, ἔπιασαν τὸν Ἰάσονα καὶ μερικοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ἔφεραν εἰς τοὺς Πολιτάρχας (= ἄρχοντας τῆς πόλεως) καὶ εἶπαν:

— Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ἀναστάτῳσαν ὅλη τὴν Οἰκουμένη, εὗρισκονται εἰς τὴν πόλι μας καὶ τοὺς φιλοξενεῖ ὁ Ἰάσονας. Αὐτοὶ ἀναγνωρίζουν βασιλέα τὸν Ἰησοῦ καὶ ὄχι τὸν Καίσαρα.

Τὰ ἐπεισόδια αὐτὰ εὐτυχῶς δὲν εἶχαν συνέχεια. Γιατὶ οἱ Πολιτάρχες ἀπέλυσαν καὶ τὸν Ἰάσονα καὶ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Ὁ Παῦλος, ὁ Σίλας, καὶ ὁ Τιμόθεος τότε ἔφυγαν εἰς τὴ Βέροια. Εἰς τὴ Θεσσαλονίκη ἔμεινε μόνος ὁ Λουκάς.

Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴ Βέροια.— Οἱ κάτοικοι τῆς Βεροίας ἐδέχθησαν μὲ προθυμία τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου. Καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦσαν καὶ πολλὲς Ἑλληνίδες ἀρχόντισσες τῆς Βεροίας. Ἔτσι ἰδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία τῆς Βεροίας.

Δὲν ἄργησαν ὁμοίως νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Παύλου καὶ νὰ τοῦ δημιουργήσουν καὶ ἐδῶ ἐπεισόδια.

Δι' αὐτὸ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Βεροίας ἀπεμάκρυναν τὸν Παῦλο ἀπὸ ἐκεῖ. Ἐκράτησαν μόνον τοὺς βοηθοὺς του, Σίλα καὶ Τιμόθεο. Τὸν Παῦλο τὸν συνώδευσαν εἰς τὴ θάλασσα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖο τὸν κατευώδωσαν διὰ τὴν Ἀθήνα.

Τὸ Βῆμα τῆς Βεροίας ὅπου ὁ Παῦλος ἐκήρυξε τὸ Χοιστὸ.

14. Ὁ Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας

(Πράξ. ΙΖ' 16—34)

Ὁ Παῦλος καὶ οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἀθηναίων. — Αἱ Ἀθηναὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (50 - 51 μ. Χ.) δὲν εἶχαν τὴ δόξα τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλῆ. Ἡ πόλις εἶχε πέσει εἰς τὴν κυριαρχία τῶν Ῥωμαίων. Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδας οἱ Ῥωμαῖοι εἶχαν κάμει τὴν Κόρινθο.

Οἱ Ῥωμαῖοι ὅμως εἶχαν δώσει πολλὰς ἐλευθερίας εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι ἐξακολουθοῦσαν ἀκόμη νὰ συχνάζουσι εἰς τὴν Ἀγορὰ καὶ νὰ συζητοῦν ἐκεῖ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐξακολουθοῦσαν νὰ διδάσκουσι ἀκόμη οἱ ῥήτορες καὶ οἱ φιλόσοφοι.

Μὲ ὄλους αὐτοὺς ὁ Παῦλος ἦλθε εἰς συζητήσεις. Ἐγνώριζε καλὰ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἀπὸ τὴν πατρίδα του, τὴν Ταρσό. Τίς ἄλλες ὄρες ἐγύριζε καὶ ἐβλεπε τὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως.

Μεγάλῃ ἐντύπωσιν ἔκαναν εἰς τὸν Παῦλον τὰ πολλὰ εἶδωλα τῆς πόλεως, οἱ ναοί, οἱ βωμοὶ καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, καὶ ἔλεγε μέσα του: «Κρίμα! ἡ πόλις τῆς σοφίας νὰ λατρεύῃ τὰ εἶδωλα τῶν ψευδῶν θεῶν».

Ὁ Παῦλος εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον. — Αὐτὲς οἱ σκέψεις ἔκαναν τὸν Παῦλον νὰ ἀρχίσῃ συζητῆσαι μὲ τοὺς φιλοσόφους. Καὶ ἐπάνω εἰς τὴν συζήτησιν ἄρχισε νὰ διδάσκῃ τὴν ἀληθινὴν φιλοσοφίαν, τὴν Ἐρησκείαν δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τοὺς μίλουσε διὰ τὸ Χριστὸ καὶ διὰ τὴν ἀνάστασίν του.

Οἱ φιλόσοφοι τῶν Ἀθηναίων παραξενεύοντο, ὅταν ἄκουαν αὐτὰ καὶ ἔλεγαν μεταξύ τους:

— Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ μᾶς διδάσκει; Καὶ τί θέλει νὰ μᾶς πῇ μὲ αὐτὰ αὐτὸς ὁ φύλαρος;

Τὸν ἐπῆραν λοιπὸν καὶ τὸν ἔφεραν μακρὰ ἀπὸ τὸ θόρυβον τῆς Ἀγορᾶς, εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, καὶ τοῦ εἶπαν:

— Θέλουμε νὰ μάθουμε τί εἶναι αὐτὰ τὰ παράξενα ποὺ διδάσκεις. Πρώτῃ φορὰ ἀκοῦμε μιὰ τέτοια διδασκαλίαν.

Τότε ὁ Παῦλος ἐστάθηκε εἰς τὴ μέση τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ εἶπε :

— Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βλέπω πὼς ἐσεῖς, περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, λατρεύετε τοὺς θεοὺς. Διότι ἐκεῖ ποῦ ἐπερνοῦσα καὶ ἔβλεπα τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα, εὗρηκα καὶ ἓνα βωμὸ ἀφιερωμένο εἰς τὸν Ἄγνωστο Θεό.

Αὐτὸ τὸ Θεὸ λοιπόν, ποῦ σεῖς λατρεύετε, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζετε, αὐτὸν ἔρχομαι ἐγὼ νὰ σᾶς φανερώσω. Εἶναι ὁ Θεός, ποῦ ἐδημιούργησε ὅλο τὸν κόσμον. Αὐτός εἶναι ὁ Κύριος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. Εἶναι Θεὸς ἀληθινός καὶ ζωντανός. Θεὸς παντοδύναμος καὶ πανταχοῦ παρών. Αὐτός δίνει σὲ ὅλους τὴ ζωὴ, τὴν πνοὴ καὶ τὰ πάντα.

Λοιπόν δὲν εἶναι δυνατόν ὁ Θεὸς νὰ εἶναι ὁμοῖος μὲ τὰ ἄψυχα ἀγάλματα, ποῦ λατρεύετε σεῖς ὡς θεοὺς. Πλανῶνται ἐκεῖνοι, ποῦ πιστεύουν πὼς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ἄψυχος. Αὐτὴ τὴν πλάνη ἔρχεται τώρα ὁ ἀληθινὸς Θεὸς νὰ διαλύσῃ μὲ τὸ κήρυγμά μου. Μετανοήσατε λοιπόν καὶ πιστεύσατε εἰς τὸν ἀληθινὸ Θεό. Γιατί ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἔχει ὀρίσει ἡμέρα, ποῦ θὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀπιστίαν των αὐτῆν.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματος.— Πολλοὶ φιλόσοφοι εἶπαν τότε εἰς τὸν Παῦλο μὲ ἀμφιβολία :

— Θέλομε νὰ σὲ ξανακούσουμε.

Μερικοὶ ὁμῶς ἐπίστευσαν, ὅπως ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, μία γυναῖκα, ἡ Δάμαρις, καὶ ἄλλοι.

Εἰς τὸ Διονύσιο ἔκαμε ἐντύπωσι ἡ διήγησι τοῦ Παύλου, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ ἔγινε σεισμὸς καὶ σκοτάδι σὲ ὅλη τὴ Γῆ, ὅπως λένε τὰ Εὐαγγέλια. Τὸ σκοτάδι δὲ αὐτὸ καὶ τὸ σεισμὸ τὸν εἶχε ἀντιληφθῆ καὶ ὁ ἴδιος καὶ εἶχε γράψει εἰς τὸ ἡμερολόγιό του τὰ λόγια αὐτά :

«Κάποιος Ἄγνωστος Θεὸς ὑποφέρει. Δι' αὐτὸ ἔγινε ὁ σεισμὸς καὶ τὸ σκοτάδι».

Καί τώρα ἔμαθε ποιός εἶναι αὐτός ὁ "Ἀγνωστος Θεός καί ἐπίστευσε.

Ὁ Διονύσιος ἔγινε πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, πού ἰδρύθηκε τότε. Ὑστερα ἀπό πολλά χρόνια οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ ἔκτισαν καί ναό κάτω ἀπό τόν Ἄρειο Πάγο, ἐκεῖ πού ὁ Παῦλος, ἐκήρυξε τόν "Ἀγνωστο Θεό. Σήμερα ὁ ναός αὐτός εἶναι ἐρείπια. Ἐγείρεται ὁμως μεγαλοπρεπῆς ἄλλος ναός του, εἰς τήν ὁδόν Σκουφᾶ.

15. Ὁ Παῦλος εἰς τήν Κόρινθο

(Πράξ. ΙΗ' 1-22)

Ἡ Κόρινθος πρωτεύουσα τῆς Ἀχαΐας.— Ἀχαΐα ἔλεγαν τήν Ἑλλάδα οἱ Ρωμαῖοι. Καί τήν ἐποχή, πού ἦλθε ὁ Παῦλος εἰς τήν Ἑλλάδα, ἦσαν κυρίαρχοι οἱ Ρωμαῖοι. Αὐτοί εἶχαν κάμει πρωτεύουσα τήν Κόρινθο. Ἐκεῖ ἔμενε ὁ Ρωμαῖος διοικητής, πού διοικούσε ὅλη τήν παλαιά Ἑλλάδα. Καί πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁδηγεῖ τώρα τὰ βήματά του ὁ Παῦλος.

Ἡ Κόρινθος τότε ἦταν πόλις πολὺ πλούσια. Πολλοὶ Ρωμαῖοι καί Ἑβραῖοι τήν κατοικοῦσαν. Ὑπῆρχε ἐκεῖ καί Συναγωγή Ἑβραϊκή με ἀρχισυνάγωγο τὸν Κρίσπο.

Εἰς τήν Κόρινθο ὁ Παῦλος ἐγνωρίσθηκε με τὸν Ἑβραῖο Ἀκύλα καί τὴ γυναῖκα του τήν Πρίσκιλλα. Αὐτοὶ ἐζῶσαν εἰς τὴ Ρώμη καί μόλις εἶχαν γυρίσει ἀπὸ αὐτῆν, γιατί ὁ αὐτοκράτορας Κλαύδιος εἶχε διατάξει νὰ φύγουν ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι ἀπὸ τὴ Ρώμη.

Με αὐτοὺς ἐπίασε φιλία ὁ Παῦλος καί ἐδοῦλεαν μαζί. Ἐφτιαχναν σκηνές καί με τὰ λεπτὰ πού ἔπαιρναν ἐζῶσαν, γιατί ἦσαν καί οἱ δύο *σκηνοποιοί*. Κάθε Σάββατο ἐπήγαιναν εἰς τὴ Συναγωγή καί ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἐδίδασκε τὸ Χριστό.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου εἰς τὴν Κόρινθο.— Ἐτσι ἐπερνοσε ὁ Παῦλος τὸν καιρὸ του εἰς τὴν Κόρινθο, ὥσπου νὰ ἔλθουν οἱ βοθητοὶ του Σίλας, Τιμόθεος καί Λουκάς ἀπὸ τὴ Μακεδονία. Καί ὅταν αὐτοὶ ἦλθαν, ὁ Παῦλος ἄφησε

πιὰ τις ἄλλες ἀσχολίες του καὶ ἄρχισε τὸ κήρυγμα ἐντα-
τικά.

Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κορίνθου τοῦ ἔφεραν, ὅπως συνήθως,
ἀντιρρήσεις. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος εἶπε ἀγανακτισμένος.

—Εἴσθε ἄξιοι τῆς τύχης σας. Ἐγὼ ἀπὸ τῶρα θὰ
στραφῶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας.

Ἀπὸ τότε ὁ Παῦλος ἐφιλεξενεῖτο εἰς τὸ σπίτι ἐνὸς
Ἑλληνα, πού ἐλεγόταν Ἰουστος. Αὐτὸς ἐπίστευσε εἰς τὸ
Χριστό, καθὼς καὶ ὁ ὄρχιουνάγωγος Κρίσπος, καὶ πολλοὶ
ἄλλοι Κορίνθιοι. Ἔτσι ἰδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία τῶν Κοριν-
θίων.

Ὁ Παῦλος ἔμεινε εἰς τὴν Κόρινθο ἐνάμιου χρόνου. Ἐ-
τσι τὸν εἶχε διατάξει ὁ Κύριος,

—Μεῖνε ἐδῶ, τοῦ εἶπε, καὶ μὴ φοβᾶσαι. Ἐγὼ εἶμαι
μαζί σου καὶ κανένας δὲν ἠμπορεῖ νὰ σὲ κακοποιήσῃ.
Ἐδῶ ὑπάρχει πολὺς λαὸς ἰδικός μου.

Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἐκήρυττε ὁ Παῦλος τὸ Χριστό
μὲ λόγια ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης.

Ὁ διωγμὸς τοῦ Παύλου.—Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου
ἔφερε μεγάλον ἔρεθισμὸν εἰς τοὺς Ἑβραίους. Διότι ἐξ αἰ-
τίας του ὄλοι τοὺς περιφρονοῦσαν, γιατί οἱ ὄρχοντές τους
εἶχαν πιάσει καὶ εἶχαν στουρώσει τὸ Χριστό, τὸ Σωτῆρα
τους. Αὐτοὶ λοιπὸν ἐζητοῦσαν εὐκαιρία νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν.
Καὶ τὴν ἤθραν.

Ὅταν ἦτο ἀνθύπατος τῆς Ἀχαΐας ὁ Γαλλίων, οἱ Ἑ-
βραῖοι ἔπιασαν τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Δικαστή-
ριον. Ὁ Γαλλίων ὄμως, ἄνθρωπος φιλήσυχος καὶ φιλειρη-
νικός, δὲν ἔδωκε καμμιά σημασία εἰς τίς κατηγορίες τους
καὶ ἐκόιταξε νὰ τοὺς συμβιβᾶσῃ.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ὁ Παῦλος ἐπῆρε τοὺς βοηθοὺς του,
καὶ τὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσκιλλα, καὶ ἔφυγαν. Ἐπῆγαν
εἰς τὸ ἐπίγειον τῆς Κορίνθου, πού ἦταν εἰς τὸν Σαρωνικὸ
κόλπον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἦλθαν εἰς τὴν Ἐφεσον. Ἀπὸ
τὴν Ἐφεσον ὁ Παῦλος ἐπῆγε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ

ἐκεῖ ἐγύρισε εἰς τὴν Ἀντιόχεια. Ἔτσι ἐτελείωσε καὶ ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ τοῦ ὁδοιπορία.

16 Τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου

(Πράξ. ΙΗ' 23—ΙΘ' 1—ΚΑ' 14)

Δραῖσις τοῦ Παύλου εἰς τὴν Ἔφεσο.—Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια ἀνεχώρησε ὁ Παῦλος τὸ 54 μ. Χ. διὰ νὰ κάνῃ τὴν τρίτη ἀποστολικὴ τοῦ πορεία.

Ἦλθε εἰς τὴ Γαλατία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού εἶχε πρωτεύουσα τὴν Ἀγκυρα, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴ Φρυγία, ἐνθαρρύνοντας ὄλους τοὺς μαθητάς.

Τέλος ἔφθασε καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἔφεσο. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦτο μεγάλη, πλουσία, ἐμπορικὴ καὶ ὀνομαστὴ ἀπὸ τὴ λατρεία τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος. Εἰς τὴν Ἔφεσο μάλιστα ὑπῆρχε ναὸς μορμάρινος τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ καλλιτεχνικὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

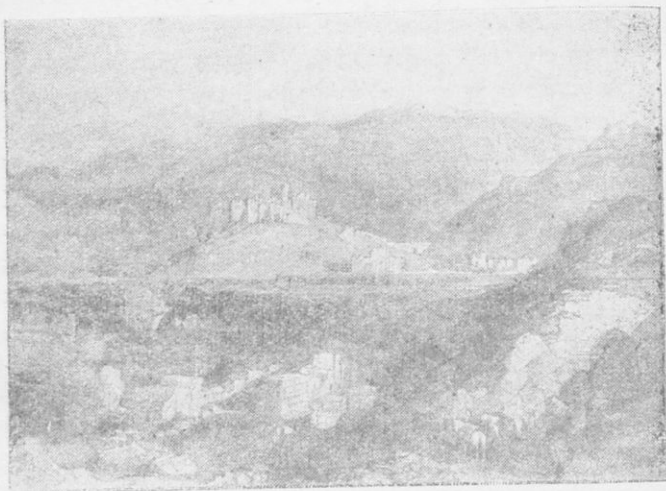
Ὁ Παῦλος ἐπῆγε πρῶτα, ὅπως ἔκανε πάντα, εἰς τὴν Συναγωγὴ τῶν Ἑβραίων, καὶ ἄρχισε νὰ διδάσκῃ τὸ Χριστό. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροὶ Ἑβραῖοι, ὅπως ἐγίνονταν εἰς τὶς περισσότερες πόλεις, δὲν ἐπίστευαν εἰς αὐτόν. Ἐπέμεναν ὅμως ὁ Παῦλος καὶ τοὺς ἐδίδασκε τρεῖς μῆνες συνεχῆ. Καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἄρχισαν νὰ κακολογοῦν τὸ κήρυγμά του, τοὺς ἄφησε καὶ ἐπῆγε μὲ τοὺς Ἕλληνας.

Ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἄρχισε τὸ κήρυγμά του εἰς τὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἑνὸς Ἑλληνα φιλοσόφου, πού ἐλέγετο Τύραννος. Δυὸ χρόνια ὁ Παῦλος ἐδίδασκε ἐκεῖ τὸ Χριστό. Καὶ σὲ ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὄλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας ἄκουσαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες.

Στάσις τῶν Ἐφεσίων κατὰ τοῦ Παύλου.—Εὐχαριστήμενος ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴ δραῖσι τοῦ αὐτῆ εἰς τὴν Ἔφεσο ἐσκόπευε τώρα νὰ φύγῃ. Ἦθελε νὰ ἐπισκεφθῇ διὰ δευτέρῃ φορά τὶς ἐκκλησίες τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἑλλάδας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ πάῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εἰς τὴν Ρώμη. Διὰ τοῦτο τὸ σκοπὸ ἔστειλε πρῶτα τὸν Τιμόθεο καὶ

τόν Ἐραστο εἰς τὴ Μακεδονία. Αὐτὸς δὲ ἔμεινε εἰς τὴν Ἔφεσον λίγον καιρὸ ἀκόμη.

Τότε ὁμως ἐξέσπασε μιὰ μεγάλη στάσι τῶν δυσαρρστημένων Ἐφesiῶν κατὰ τοῦ Παύλου. Τῇ στάσι αὐτὴ τὴν ἐπροκάλεσε ἕνας «ἀργυροκόπος» ὀνομαζόμενος Δημήτριος. Αὐτὸς ἦταν Ἕλληνας εἰδωλολάτρης, ποῦ ἔφτιαχνε εἰς τὸ ἐργαστήριό του μικροὺς ναοὺς τῆς Ἀρτέμιδος

Ἡ ἀρχαία Ἔφεσος

ἀπὸ ἀσῆμι (σὰν τὰ δικά μας τὰ τάματα), ποῦ τοὺς ἀγόραζαν οἱ ἐπισκέπτες τοῦ Ναοῦ γιὰ ἀνάμνησι. Μοζὶ του εἰργάζοντο καὶ πολλοὶ ἐργάτες. Καὶ ὅλοι αὐτοί, μαζὶ μὲ πλῆθος ἱερέων, νεωκόρων κλπ. ἐζούσαν ἀπὸ τὸ Ναὸ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

Τώρα ὁμως μὲ τὴν ἴδρουσι εἰς τὴν Ἔφεσον μεγάλῃς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τὰ συμφέροντα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἄρχισαν νὰ χάνωνται. Γιατὶ ἄρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴν πιστεύουν εἰς τὴ θεὰ Ἄρτεμι. Ὅλοι αὐτοὶ λοιπὸν

ἦσαν δυσαρεστημένοι μετὸν Παῦλο καὶ ὅταν εὗρηκαν εὐκαιρία, τοῦ ἔκαναν τὴν στάσι.

Ἔκαμαν ὅλοι μαζί ἓνα συλλαλητήριο. Μαζί τους ἐνώθηκαν καὶ ἄλλοι φανατικοὶ Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι καὶ ὅλοι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν.

—Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις τῶν Ἐφείων.

Ἡ συγκέντρωσις ἐγένε ἐἰς τὸ θέατρο τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἐπῆγε καὶ πολὺς ἄλλος κόσμος. Καὶ ὅλοι ἐφώναζαν, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ ξέρουν τί συμβαίνει. Ἐπίασαν μάλιστα μερικοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἄρχισαν νὰ τοὺς κτυποῦν.

Θέλησε τότε νὰ μιλήσῃ ἐἰς τὸ πλῆθος ἓνας Ἑβραῖος ὀνομαζόμενος Ἀλέξανδρος. Ὁ λαὸς ὁμῶς δὲν τὸν ἄφησε, ἐπειδὴ δὲν ἦταν Ἕλληνας. Σχεδὸν δύο ὥρες ἐκράτησε ἡ ὄχλοβοή. Ὅλοι ἐφώναζαν.

—Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις τῶν Ἐφείων.

Τέλος τὸ λαὸ κατώρθωσε νὰ τὸν ἤσυχάσῃ ὁ Δῆμαρχος τῆς πόλεως. Αὐτὸς ἐσύστησε ἐἰς τὸν μὲν Δημήτριον νὰ καταφύγῃ ἐἰς τὰ δικαστήρια, ἐἰς τὸν ὄχλο δὲ νὰ διαλυθῇ ἤσυχά. Ἔτσι καὶ ἐγένε.

Ὁ Παῦλος πάλιν ἐἰς τὴν Ἑλλάδα.—Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ ἐφυγε ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Ἐφεσο. Ἐπῆγε ἐἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἶδε τοὺς Χριστιανοὺς τῶν Φιλιππῶν, τῆς Θεσσαλονίκης κλπ. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐφθασε ἐἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, τὴν Ἀχαΐαν. Ἐἰς τὴν Ἑλλάδα ἔμεινε τότε ὁ Παῦλος τρεῖς μῆνες. Ἐἰς τὸ διάστημα δὲ αὐτὸ ἐγγραψε ἀπὸ τὴν Κόρινθο τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ῥωμαίους, δηλαδὴ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς κατοικοὺς τῆς Ῥώμης. (Ῥωμ. ΙΕ' 19).

Ἐἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν ὁ Παῦλος λέγει, πῶς ἔχει σκοπὸν νὰ τοὺς ἐπισκεφθῇ, καὶ ἀπὸ τῆς Ῥώμης νὰ πάῃ ἐἰς τὴν Ἰσπανίαν (ΙΕ' 22), ἀλλὰ τὸ ἀφήνει τὸ ταξιδεῖν αὐτὸ διὰ ἄλλο χρόνον. Γιατὶ τώρα βιάζεται καὶ θέλει νὰ εὕρηται ἐἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς.

17. Ὁ Παῦλος ἔρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.
Σύλληψις καὶ φυλάκισις του εἰς τὴ Ρώμη
(Πράξ. Κ - ΚΗ')

Ὁ Παῦλος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.— Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Μακεδονία ὁ Παῦλος μὲ τὸ πλοῖο ἐπέρασεν εἰς τὴ Τρωάδα. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὸ πλοῖο πάλιν ἐπέρασε ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη, Χίο καὶ Σάμο καὶ ἔφθασε εἰς τὴ Μίλητο, τὸ ἐπίνειο τῆς Ἐφέσου.

Ἐδῶ ἐκάλεσε ὁ Παῦλος τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας Ἐφέσου. Καὶ ὅταν αὐτοὶ ἦλθαν, τοὺς ἔδωσε τὶς τελευταῖες του συμβουλές, καὶ εἰς τὸ τέλος τοὺς εἶπε, πὼς δὲν θὰ τὸν ξαναδοῦν, γιατί εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ποὺ πηγαίνει, τὸν περιμένουν θλίψεις καὶ δεσμά.

Καταλυπημένοι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἐφέσου κατευδῶσαν τὸν Παῦλο. Αὐτὸς δὲ μὲ πλοῖο ἔφθασε εἰς τὴν Κῶ καὶ εἰς τὴ Ρόδο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Εἰς τὴν Καισάρεια ὁ προφήτης Ἀγαβὸς τοῦ εἶπε νὰ μὴ πάη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, γιατί ἐκεῖ τὸν περιμένουν δεσμά. Καὶ αὐτὸς εἶπε:

— Ὅχι μόνον δεσμά, ἀλλὰ καὶ θάνατο χάρι τοῦ Χριστοῦ εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ πάθω.

Καὶ ὅλοι εἶπαν:

— Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Σύλληψις τοῦ Παύλου. — Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ποὺ ἔφθασε ὁ Παῦλος, ἔγινε δεκτὸς μὲ χαρὰ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ διηγήθηκε ὁ Παῦλος εἰς αὐτοὺς ὅσα ἔκαμε διὰ τὴ διάδοσι τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἰς τὰ ἔθνη. Οἱ δὲ Ἀποστόλοι ἐδόξασαν τὸ Θεὸ καὶ ἐύστησαν εἰς τὸν Παῦλο νὰ πάη εἰς τὸ Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ νὰ ἀγισθῇ, δηλαδὴ νὰ κάμῃ ἀγιασμό, ὅπως διατάσσει ὁ Νόμος τοῦ Μωϋσῆ διὰ τοὺς Ἑβραῖους, ποὺ ἔρχονται σὲ ἐπαφὴ μὲ ἔθνικους,

— Ἐτοι, τοῦ εἶπαν, θ' ἀποδείξῃς, πὼς σέβουσαι τὸ

Νόμο, και θά διαλυθοῦν οἱ κατηγορίες τῶν ἀντιπάλων σου.

Ἦταν ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Κόσμος πολὺς Ἑβραϊκὸς εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπὸ ὅλη τὴν Οἰκουμένην. Ὁ Παῦλος ἐπῆγε εἰς τὸ Ναὸ νὰ ἀγνισθῆ. Ὅταν ὅμως τὸν εἶδαν ἐκεῖ οἱ ξένοι Ἑβραῖοι, πού τὸν ἐγνώριζαν ἀπὸ τὶς πατρίδες τους, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν :

— Ὁ ἄνθρωπος, πού διδάσκει παντοῦ ἐναντίον τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Ναοῦ, εἶναι μέσα εἰς τὸ Ναό.

Καὶ ὤρμησαν ἐναντίον τοῦ Παύλου. Τὸν ἔπιασαν καὶ ἄρχισαν νὰ τὸν κτυποῦν. Καὶ θά τὸν ἐσκότωναν τότε, ἂν δὲν ἔτρεχε ὁ Ρωμαῖος χιλιάρχος νὰ τὸν βγάλῃ ἀπὸ τὰ χέρια τους.

Ὁ χιλιάρχος ἔπιασε τὸν Παῦλο καὶ τὸν ἔδωσε με ἀλυσσίδες. Ὁ Παῦλος ἐζήτησε τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃ εἰς τοὺς Ἑβραῖους, ἀλλὰ τότε ἡ σύγχυσις ἔγινε πρὸς μεγάλην, γιατί ὅλοι ἐφώναζαν : «Θάνατος, θάνατος». Ἔτσι ὁ χιλιάρχος ἔβαλε εἰς τὴ φυλακὴ τὸν Παῦλο.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴ Ρώμη.— Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ χιλιάρχος ἔστειλε τὸν Παῦλο εἰς τὴν Καισάρεια πρὸς τὸν Ρωμαῖο διοικητὴν. Ἐκεῖ ἔμεινε ὁ Παῦλος δύο χρόνια εἰς τὴ φυλακὴν, γιατί οἱ Ρωμαῖοι διοικηταὶ δὲν ἤθελαν νὰ δυσαρεστήσουν τοὺς Ἑβραῖους. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἐλπίδα νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὶς ἀλυσσίδες του, ὁ Παῦλος, σὰν Ρωμαῖος πολίτης πού ἦταν, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν διοικητὴν νὰ τὸν στείλῃ νὰ δικασθῆ εἰς τὴ Ρώμη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Αὐτοκράτορα.

Μὲ πλοῖο τότε καὶ με συνοδεία ἔστειλε ὁ διοικητὴς τὸν Παῦλο εἰς τὴ Ρώμη. Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν Κρήτην, ὁ Παῦλος εἰδοποίησε τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου νὰ μὴ ξεκινήσουν, γιατί προμηνύεται μεγάλη θαλασσοταραχὴ. Ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης δὲν ἀκούει καὶ ἀποπλέει.

Εἰς τὸ Λιβυκὸ πέλαγος τὸ πλοῖο τὸ εὗρηκε μεγάλην τρικυμίαν. Σαράντα μερόνικτα ἔθαλασσόδερνε με τὸ φόβο

τοῦ ναυαγίου. Τέλος μία νύχτα τὸ πλοῖο «ἐξώκειλε» εἰς τὴς ἀκτὲς τῆς Μάλτας.

Ἐξῆς ἀπὸ τρεῖς μῆνες ἔφθασε ἡ συνοδεία εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐκεῖ ἔμεινε ὁ Παῦλος εἰς τὴν φυλακὴν δύο χρόνια. Ἦταν κλεισμένοι σὲ ἓνα δωμάτιο καὶ τὸν ἐφρουροῦσε ἓνας στρατιώτης. Ὅμως, σὺν Ῥωμαῖος πολίτης, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ δέχεται τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς διδάσκη.

Ἐκάλεσε μάλιστα καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς Ῥώμης καὶ τοὺς εἶπε, ὅτι χάριν τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ, εἶναι τῶρα ἀλυσσοδεμένοι. Αὐτὰ ἔγιναν τὸ ἔτος 60-62.

18. Ἀθώωσις τοῦ Παύλου. Ἡ τετάρτη πορεία.
Θάνατος τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου εἰς τὴν Ῥώμην
(Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου)

Ἀθώωσις τοῦ Παύλου. Τετάρτη Πορεία. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ῥώμην.—Τὰ ἔτη 62 ἢ 63 μ.Χ. ὁ Παῦλος ἔκαμε τὴν ἀπολογία τοῦ μπροστὰ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Αὐτοκράτορα τῆς Ῥώμης, τοῦ Νέρωνα, καὶ ἀθώωθηκε. Ἐλευθέρος δὲ πιά ἐφυγε ἀπὸ τὴν Ῥώμην καὶ ἔκαμε τετάρτη ὁδοιπορία.

Ἡ παράδοσις λέει, πὼς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπῆγε καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐκεῖ τὸ Χριστό. Ἦλθε καὶ εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἔκαμε ἐπίσκοπον τὸ μαθητὴ τοῦ Τίτου. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲ ἐπῆγε εἰς τὴν Ἠπειρὸν καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Εἰς τὴν Νικόπολιν ὅμως τὸν ἐπίασαν πάλιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὸν ἔφεραν ἀλυσσοδεμένο εἰς τὴν Ῥώμην.

Αὐτὴ τὴν φορὰ ἡ φυλάκισις τοῦ εἶναι πιὸ αὐστηρὴ ἀπὸ τὴν πρώτην. Εἶναι διαρκῶς δεμένος μὲ τὴς ἀλυσσοῖδας. Πολλοὶ ὀπαδοὶ του, ἀπὸ φόβου, τὸν ἐγκαταλείπουν, κοντὰ του, πορήγορος καὶ βοηθός του, εἶναι ὁ Λουκάς. Αὐτὰ γράφει ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος εἰς τὴν δευτέραν ἐπιστολήν του πρὸς Τιμόθεον. «Σπεύσε, τοῦ λέει, νὰ ἔλθῃς κοντὰ μου, γιατί ἐκεῖνοι, ποὺ μὲ ἐβόηθησαν εἰς τὴν πρώτην μου ἀπολογία, τῶρα ὅλοι μὲ ἔχουν ἐγκαταλείψει».

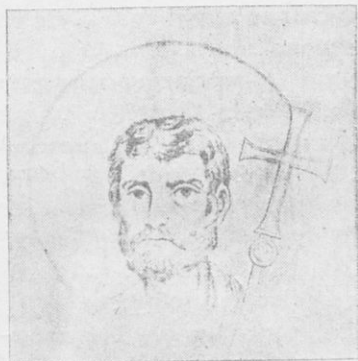
Προαισθάνεται τὸ θάνατό του ὁ Παῦλος καὶ διὰ τοῦτο

γράφει εἰς τὸν Τιμόθεο: «Ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου μου ἔφθασε. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνίσθηκα, τὸ δρόμο διέτρεξα, τὴν πίστι διεφύλαξα. Λοιπὸν πρέπει νὰ μοῦ δοθῇ ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης. Ἄλλ' αὐτὸν θὰ μοῦ τὸν δώσῃ ὁ Κύριος ὡς δίκαιος κριτής». (Β' Τιμ. Δ').

Καὶ ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ρώμην.—Εἰς τὴν Ρώμην ἦλθε τότε καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ἀπὸ τὴν Κόρινθο. Εἶχε μαζὶ του καὶ τὸ Μάρκο τὸν Εὐαγγελιστὴν, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Βαρνάβα.

Ἀπὸ τῆς Ρώμης ἔγραψε τότε ὁ Πέτρος τὶς δυὸ Καθολικὰς ἐπιστολὰς τοῦ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ὅλης τῆς Μικρᾶς

Ἀσίας. Σὲ αὐτὰς μᾶς συμβουλεύει ὁ θεὸς Ἀπόστολος νὰ μὴν προσέχωμε τὶς αἵρέσεις τῶν ψευδοπροφητῶν καὶ τῶν ψευδοδασκάλων. Προαισθάνεται καὶ αὐτὸς τὸ θάνατό του. Εἰς τὴν Β' Καθολικὴ ἐπιστολῇ του γράφει: «Τάχιστος (= σύντομος) εἶναι ὁ θάνατός μου, καθὼς μοῦ ἐφάνέρωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς» (Α' 14).

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος

Εἰς τὴν Ρώμην οἱ δύο Ἀπόστολοι συναντήθηκαν, καὶ ἐπροσπάθησε ὁ ἕνας νὰ παρηγορήσῃ καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἄλλο. Ἦσαν ὅμως πονηρὲς οἱ ἡμέρες ἐκεῖνες διὰ τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου. Εἰς τὸ θρόνον τῆς Ρώμης καθόταν ὁ κακοῦργος Νέρων, ποῦ ἦταν τέρας μὲ μορφή ἀνθρώπου. Αὐτὸς εἶχεν ἀρχίσει ἄγριο πόλεμον ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν του.

Θάνατος Πέτρου καὶ Παύλου.—Εἶναι Ἰούλιος μῆνας τοῦ 67, ὅταν μία νύχτα πελώριες φλόγες ἐφάνηκαν μέσα εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ Νέρων εἶχε διατάξει νὰ βάλουν φωτιά. Ἦθελε, λένε, τὰ πάρῃ μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τῆς πυρπόλησι τῆς Τροίας ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Καὶ τώρα καθισμένος εἰς τοὺς

έξώστας τῶν Ἀνακτόρων του προσπαθεῖ νὰ ἐμπνευσθῆ μιὰ νέα Ἰλιάδα. Φανταζόταν τὸν ἑαυτὸν του ποιητῆ καὶ καλλιτέχνη ἴσο μὲ τὸν Ὅμηρο.

Ὁ λαὸς ὅμως ἔμαθε τὸ ἔγκλημά του καὶ ξεσηκώθηκε ἐναντίον του. Καὶ αὐτός, διὰ νὰ ξεφύγῃ τὴν ὀργὴ τοῦ λαοῦ, διέδωσε πὼς οἱ Χριστιανοὶ ἔβαλαν τὴ φωτιά.

Γενικὸς διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν διατάχθηκε τότε μέσα εἰς τὴ Ρώμη. Ὁ λαὸς ἐξαγριωμένος ἀπὸ τὴν πυρκαϊά, στρέφεται ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ Χριστιανοὶ ἔμαρτύρησαν, καὶ ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς καὶ οἱ δύο *κορυφαῖοι* Ἀπόστολοι: ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος.

Ὁ Πέτρος, σὰν Ἑβραῖος ἐσταυρώθηκε, ἐπάνω εἰς τὸ λόφο τοῦ Βατικανοῦ. Τὸ μαρτύριο τὸ ἐδέχθηκε ἀγογγύστως. Μιὰ παράκλησι μόνον ἔκαμε εἰς τοὺς σταυρωτάς του: Νὰ μὴν τὸν σταυρώσουν ὄρθιο, ὅπως τὸ Χριστό, ἀλλὰ μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ μὴ μοιάζῃ τὸ μαρτύριό του μὲ τὸ μαρτύριο Ἐκεῖνου.

Ὁ Παῦλος, σὰν Ρωμαῖος πολίτης, ἀποκεφαλίσθηκε εἰς τὴν Ὠστία ὁδῶ. Ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχαία Χριστιανικὴ ἐποχὴ ὑπάρχουν οἱ ἱεροὶ ναοὶ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Αὐτὰ ὄλα ἔγιναν εἰς τὶς 29 Ἰουνίου τοῦ 67.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τῶν δύο «πρωτοθρόνων ἀποστόλων» τὴν ἡμέρα αὐτὴ καὶ ψάλλει τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιο:

*Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι
καὶ τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλοι
τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων πρεσβεύσατε
εἰρήνην τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι
καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος.*

Ἐξήγησις.

Σεῖς οἱ πρῶτοι ἀνάμεσα στοὺς Ἀποστόλους καὶ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου μεσιτεύσατε εἰς τὸν Κύριο τῶν ὅλων νὰ χαρίσῃ εἰς τὸν κόσμο τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὶς ψυχές μας τὴ μεγάλη εὐσπλαχνία.

Ανακεφαλαιωτικές ερωτήσεις.

- 1) Πότε ο Σαῦλος ὠνομάσθηκε Παῦλος;
- 2) Πότε ἔγινε ἡ πρώτη Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ποῖο ζήτημα ἔλυσε;
- 3) Ἀπὸ ποιῆς πόλεις τῆς Ἑλλάδας ἐπέρασε ὁ Παῦλος;
- 4) Τί εἶπε εἰς τοὺς Ἀθηναίους;
- 5) Τί ἔγινε, ὅταν ὁ Παῦλος ἦταν εἰς τὴν Ἔφεσο;
- 6) Παρατηρήσατε εἰς τὸ Χάρτη καὶ ὀνομάσατε τὰ μέρη ποὺ ἐπεσκέφθηκε ὁ Παῦλος κατὰ τὶς τέσσερις πορεῖες του.
- 7) Ποῖο ἦταν τὸ τέλος τῆς ζωῆς τῶν δύο κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου;

Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ παλαιὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τῶν Πατρῶν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ Η ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

19. Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ Ἀνδρέας ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου. Λέγεται *πρωτόκλητος*, γιατί αὐτὸν πρῶτο ἀπὸ ὄλους τοὺς μαθητὰς, ἐκάλεσε ὁ Χριστός. Αὐτὸς πρῶτος ἔγινε μαθητὴς καὶ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἴδρυσί τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Ἀνδρέας ἔφυγε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπέρασε ἀπὸ πολλὰς χώρας καὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Σκυθίας. Ἐκεῖ ἐκήρυξε τὸ Χριστὸ καὶ ἴδρυσεν χριστιανικὰς ἐκκλησίας.

Ἡ Σκυθία ἦταν χώρα πέρα ἀπὸ τὸ Δούναβι πρὸς τὰ βόρεια παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἕως τὴν Κασπία θάλασσα. Οἱ Σκύθες ἦσαν βάρβαρος λαός. Πρὸς τὰ ἐκεῖ πορευόμενος ὁ Ἀνδρέας ἐπέρασε καὶ ἀπὸ τῆ Θράκη καὶ τὴν Ἑλλάδα. Παντοῦ συναντοῦσε τὴν ἀντίστασι τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Αὐτὸς ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βυζαντίου. Ἦλθε κατόπιν εἰς τὰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας. Καὶ ὅταν εὗρισκετο ἐκεῖ, ἐπιάσθη καὶ ἐσταυρώθηκε ἐπάνω σὲ σταυρὸ, πού εἶχε τὸ σχῆμα μεγάλου Χ, εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν, περὶ τὸ ἔτος 64 μ. Χ.

Μία ἐπιγραφή: «Ἐδῶ ἐσταυρώθη ὁ Ἀνδρέας ὁ προστατῆς τῶν Πατρῶν» δειχνεὶ ἀκόμη καὶ σήμερα εἰς τὴν Πάτρα, κοντὰ εἰς τὸ σημερινὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα, τὸ μέρος ὅπου ἐσταυρώθηκε. Ἀπὸ τότε ἐκηρύχθη ὁ ἀπό-

στολος Ἄνδρέας πολιοῦχος καὶ προστάτης ἅγιος τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν. Τὸν πανηγυρίζει κάθε χρόνο εἰς τὶς 30 Νοεμβρίου, ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

Μεγαλοπρεπέστατος εἶναι σήμερα ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἄνδρέου τῶν Πατρῶν. Κοντὰ ἐκεῖ δείχνουν ἀκόμη τὸ *καταφύγιον* τοῦ Ἀποστόλου, ὅπου ἔμενε καὶ ὅπου κατόπιν καὶ ἐτάφη οὗτος.

Τὸ ἱερόν λειψανον τοῦ ἀποστόλου Ἄνδρέα μετεκόμισε ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος εἰς τὸ Βυζάντιον (Κωνσταντινούπολιν) καὶ το κατέθεσε εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ διήρπυσαν οἱ Λατῖνοι κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Φραγκοκρατίας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

20. Ὁ ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς

Ὁ Λουκάς εἶναι περισσότερο γνωστὸς σὰν Εὐαγγελιστὴς παρά σὰν Ἀπόστολος. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς τέσσαρις εὐαγγελιστάς. Τὸ τρίτον Εὐαγγέλιον, τὸ *κατὰ Δουκῶν*, εἶναι δικό του. Ἐπίσης ὁ Λουκάς ἔγραψε καὶ τὶς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*, βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ μαθαίνομε τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν Ἀποστόλων, ἰδίως τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου.

Ὁ Λουκάς ἐδιδάχθη τὸν Χριστιανισμό ἀπὸ τὸν Παῦλον. Ἦτο ὁ συνερνάτης του. Ἡ καταγωγὴ του ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας. Ἦταν Ἕλληνας εἰδωλολάτρης καὶ ἰατρός τὸ ἐπάγγελμα. Μία παράδοσις ἀναφέρει, πὼς ἦταν καὶ ζωγράφος, ποὺ ἐζωγράφησε πολλὰ εἰκόνες τῆς Παναγίας.

Σαν χριστιανὸς ὁ Λουκάς ἀκολούθησε τὸν Ἀπόστολον Παῦλον εἰς τὶς ὁδοιπορίας του. Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐγνώρισε τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους. Ἀπὸ αὐτοὺς ἔμαθε κτλ. ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του. Λέγεται ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶχε γνωρίσει τὸ Χριστὸν καὶ ὅτι ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς 70 Ἀποστόλους (Λουκ. ΚΔ', 23).

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀποστόλου Παύλου μόνος του πιά ὁ Λουκάς ἐγύρισε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκήρυξε τὸ Χριστό. Εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας ἐπιάσθη καὶ ἀπέθανε μὲ θάνατο μαρτυρικό, ὅπως ἀναφέρει ἡ παράδοσις.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἑορτάζει εἰς τὰς 18 Ὀκτωβρίου. Τὸ λείψανο τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ τὸ μετακόμισε ἀπὸ τὰς Θήβας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖος, γιὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ τὸ κατάθεσε εἰς τὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

21. Οἱ ἀπόστολοι Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

Οἱ ἀπόστολοι Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης.— Οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ ἦσαν παιδιὰ τοῦ Ζεβεδαιου. Ἡ μητέρα τους Σαλώμη ἦτο μαθήτρια τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἦσαν καὶ ἡ Μαρία ἢ Μαγδαληνὴ καὶ οἱ ἀδελφές τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ Μαρία. Ὁ Ἰάκωβος ἀπέθανε μὲ μαρτυρικό θάνατο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὸ 44 μ. Χ. εἰς τὴν ἐποχὴ, ποῦ ἦτο βασιλεὺς ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας (Πράξ. ΙΒ').

Ὁ Ἰωάννης, ἀφοῦ ἐκήρυξε τὸ Χριστὸ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μαζί μὲ τὸν Πέτρο, ἦλθε ὕστερα εἰς τὰ μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ὅταν πιά ἐγέρασε ἦλθε καὶ ἐγκαταστάθηκε εἰς τὴν Ἔφεσο. Ἐδῶ ἐδίδασκε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤμποροῦσε νὰ λέγῃ πολλά, γιατί εἶχε πιά γερᾶσει, ἔλεγε μόνο: «Παιδιὰ μου, ἀγαπάτε ἀλλήλους»,

Εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης Διοκλητιανοῦ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Πάτμο, ἓνα νησί ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα. Ἐκεῖ ἔγραψε τὴν *Ἀποκάλυψι*, τὸ τελευταῖο βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης προφητεύει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ποῦ τώρα διώκεται, εἰς τὸ τέλος θὰ νικήσῃ καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ.

Ὁ Ἰωάννης ἐγύρισε ξανά εἰς τὴν Ἔφεσο καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε. Ἄλλοι λένε πῶς ἀπέθανε ἀπὸ θάνατο φυσικό σὲ

μεγάλη ηλικία και άλλοι από θάνατο μαρτυρικό σέ ηλικία 94 ἐτῶν, τὸ ἔτος 100 μ. Χ.

Ὁ Ἰωάννης ἔχει γράψει τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιο, τὸ κατὰ Ἰωάννην. Γι' αὐτό, λέγεται Εὐαγγελιστής. Ἐπίσης ἔχει γράψει καὶ τρεῖς Καθολικὲς Ἐπιστολές. Εἰς τὰ βιβλία του αὐτὰ ὁ Ἰωάννης κηρύττει πῶς ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ Ἐρησκεία τῆς ἀγάπης.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὸν Ἰωάννη εἰς τὰς 8 Μαΐου. Τὸν ὀνομάζει δὲ **Θεολόγο**, γιατί πρῶτος αὐτὸς ἐκήρυξε τὴ θεότητα τοῦ Λόγου, δηλαδή τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ Εὐαγγέλιό του.

Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου. — Διὰ τὴ Θεοτόκο, τὴ μητέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τόσο ἡ Καινὴ Διαθήκη ὅσο καὶ ἡ Παράδοσις μᾶς πληροφοροῦν τὰ ἑξῆς :

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κυρίου τὴν ἐπροστάτευε ὁ Ἰωάννης. Τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἦτο μαζί μὲ τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς εὐρίσκετο ἐπάνω εἰς τὸ Σταυρὸ καὶ εἶδε τὴ μητέρα του καὶ τὸν Ἰωάννη, εἶπε: Μητέρα, νὰ ὀ υἱός σου», ἐννοώντας τὸν Ἰωάννη, καὶ εἰς αὐτὸν εἶπε: «Νὰ ἡ μητέρα σου». Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ὥρα ἐπῆρε ὁ Ἰωάννης τὴ Μαρία εἰς τὸ σπίτι του (Ἰωάν, ΙΘ' 26-27).

Ἡ Παράδοσις λέγει πῶς ὅταν ἐσκορπίσθηκαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸν Κόσμο, ἡ Θεοτόκος ἔμεινε εἰς τὴ Γεθσημανῆ, ὅπου ἀπέθανε καὶ ἐτάφη κατὰ τὸ ἔτος 50 μ.Χ. σέ ηλικία 70 ἐτῶν περίπου. Λέγει ἐπίσης πῶς εἰς τὸ θάνατό της εὐρέθηκαν εἰς τὴ Γεθσημανῆ ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι, καθὼς καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν Κοίμησι—θάνατο—τῆς Θεοτόκου εἰς τὰς 15 Αὐγούστου.

22. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι

Ἀπὸ τοὺς δώδεκα.—Ἄλλοι μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοὺς δώδεκα, εἶναι οἱ ἑξῆς :

Ὁ **Ἰάκωβος**, ὁ γιὸς τοῦ Ἀλφαίου, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ **Ἰούδας**, ὁ Θαδαῖος ἢ Λεββαῖος. Ὁ πατέρας τους ἐλέγετο Ἀλφαῖος καὶ Κλεόπας, ἡ μητέρα τους Μαρία. Εἶχαν καὶ ἄλλον ἀδελφὸν, τὸν Ἰωσήφ.

Ὁ **Φίλιππος** καὶ ὁ **Ναθαναὴλ** ἢ Βαρθολομαῖος, ποῦ ἦσαν φίλοι. Καὶ ὁ μὲν Φίλιππος ἐκήρυξε τὸ Χριστὸ εἰς τὴν Φρυγία τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἀπέθανε εἰς τὴν πρωτεύουσά της, τὴν Ἰεράπολι, μὲ θάνατο μαρτυρικό. Ὁ δὲ Ναθαναὴλ ἐκήρυξε εἰς τὴς Ἰνδίες. Ἡ Ἐκκλησία μας εορτάζει τὸ Φίλιππο εἰς τὰς 14 Νοεμβρίου. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἀρχίζει καὶ ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων.

Θωμᾶς ὁ δίδυμος καὶ ὁ **Ματθαῖος** ὁ τελώνης. Ὁ Θωμᾶς ἐκήρυξε τὸ Χριστὸ εἰς τὴν Παρθία, χώρα κοντὰ εἰς τὴν Περσία, ὁ δὲ Ματθαῖος εἰς τὴν Αἰθιοπία. Ὁ Ματθαῖος ἔχει γράψει καὶ τὸ πρῶτο Εὐαγγέλιον, τὸ *κατὰ Ματθαῖον*.

Σίμων ὁ Κανανίτης, ποῦ ἐλέγετο καὶ Ἑλληνικὰ Ζηλωτῆς, καὶ ὁ **Ματθίας**, ποῦ ἐπῆρε τὴ θέσι τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη. Αὐτοὶ δὲν εἶναι γνωστὸ ποῦ ἐκήρυξαν.

Ἄλλοι ἀπόστολοι. — Μαζὶ μὲ τοὺς 12 Ἀποστόλους κατατάσσονται καὶ μερικοὶ, ποῦ ἦσαν κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ.

1) Ὁ **Ἰάκωβος** καὶ ὁ **Ἰούδας**.—Αὐτοὶ λέγονται καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου (ἀδελφότητες), γιατί, κατὰ τὴν παράδοσιν, αὐτοὶ ἦσαν παιδιὰ τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Ἰάκωβος ἐγίνε πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀπέθανε εἰς τὰ 62 μ.Χ. Εἶναι ὁ ἴδιος ποῦ ἔχει γράψει τὴ Λειτουργία (τοῦ Ἰακώβου) καὶ μιὰ Καθολικὴ Ἐπιστολή, ποῦ περιλαμβάνεται εἰς τὴν Καινὴ Διαθήκη. Ὁ δὲ Ἰούδας ἦταν ἀδελφὸς τοῦ καὶ ἔχει γράψει καὶ αὐτὸς μιὰ Καθολικὴ Ἐπιστολή.

2) Ὁ ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστῆς **Μάρκος**, ποῦ ἔχει γράψει τὸ δεύτερον Εὐαγγέλιον, τὸ *Κατὰ Μάρκον*. Ὁ Μάρκος ἦταν μαθητῆς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα. Ἡ καταγωγὴ του ἦτο ἀπὸ τὴν Κύπρο. Ἦτο Ἑβραῖος καὶ κατοικοῦσε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ὁ Μάρκος ἐλέγετο καὶ Ἰωάννης. Εἰς τὸ σπίτι του, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα,

εἶχε γίνει ὁ Μυστικός Δεῖπνος καί ἡ Ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ Μαθήτριες.—Ἀνάμεσα εἰς τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου ἤμποροῦμε νὰ συμπεριλάβουμε καὶ μερικές ἅγιες γυναῖκες, ποὺ ἦσαν μαθήτριες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὲς μὲ τὰ ἅγια τους λόγια καὶ τίς καλὲς πράξεις ἐβοήθησαν πολὺ τῇ διάδοσι τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὲς εἶναι: *Μαρία ἡ Μαγδαληνή, Μαρία* καὶ *Μάρθα*, ἀδελφὲς τοῦ Λαζάρου, *Μαρία*, ἡ μητέρα τοῦ Εὐαγγελιστῆ Μάρκου, *Σαλώμη*, ἡ μητέρα τῶν ἀποστόλων Ἰακώβου καὶ Ἰωάννη· ἡ *Σαμαρεῖτις*, ποὺ ἐβαπτίσθηκε καὶ ἐπῆρε τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν παράδοσι, Φωτεινή, καὶ *Μαρία*, ἡ γυναῖκα τοῦ Κλεόπα ἢ Κλωπᾶ καὶ μητέρα τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωσῆ.

Εἰς τὴν Καινὴ Διαθήκη μνημονεύονται καὶ πολλὲς ἄλλες γυναῖκες, ποὺ ἐφρόντισαν διὰ τῇ διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως ἡ *Δάμαρις*, εἰς τὴν Ἀθήνα, ἡ *Πρισιλλὰ*, εἰς τὴν Κόρινθο, ἡ *Φοίβη*, ἡ διάκονος τῆς Ἐκκλησίας Κερχεῶν τῆς Κορίνθου, ἡ *Χλόη*, χριστιανὴ τῆς Κορίνθου καὶ ἄλλες.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ ὄλους ὡς ἁγίους καὶ εορτάζει ἕναν-ἕναν χωριστά. Μιὰ ἡμέρα ὄλους μαζί, τοὺς δώδεκα, τοὺς εορτάζει εἰς τὰς 30 Ἰουνίου.

23. Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι.

Ὅργανοις καὶ διοίκησις αὐτῶν.

Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι.—Οἱ Ἀπόστολοι, ὅπως εἶδαμε, ὅπου καὶ ἂν ἐπῆγαιναν, ἵδρυσαν χριστιανικὲς ἐκκλησίαις καὶ τίς διηύθυναν οἱ ἴδιοι διὰ λίγο καιρὸ. Οἱ ἐκκλησίαις αὐτὲς, ποὺ ἵδρυσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι, ὠνομάσθησαν *Ἀποστολικὲς*.

Οἱ Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαις ἦσαν μεταξύ τους ἐνωμέναι καὶ ἀγαπημέναι. Ἦσαν ἀδελφὲς καὶ ἀλληλοβοηθοῦντο. Ἐπίσης καὶ ὄλοι οἱ Χριστιανοὶ αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀγάπη τους καὶ τὴν ἀφοσίωσίν τους εἰς τὴν Πίστι.

Ὁργάνωσις τῆς Ἐκκλησίας.—Μὲ πολὺ μεγάλη ταχύτητα διαδόθηκε ἡ Ὀρθοσκεία τῆς ἀγάπης. Μέσα εἰς τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐμφάνισί τῆς εἶχαν ἰδρυθῆ ἄπειρες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Καὶ ἔπρεπε ὅλες αὐτὲς νὰ τὶς διοικοῦν οἱ Ἀπόστολοι. Ἀλλὰ οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ πηγαίνουν καὶ σὲ ἄλλα μέρη νὰ κηρύξουν, καὶ διὰ τοῦτο ἄφηναν ἀντιπροσώπους εἰς τὶς ἐκκλησίας ποῦ ἴδρυν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ ὠνομάσθησαν *ἐπίσκοποι*. Αὐτοὶ ἐφρόντιζαν διὰ τὴ διοίκησι τῆς Ἐκκλησίας. Τοὺς χειροτονοῦσαν δὲ οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι. Ἐχειροτονοῦσαν ἀκόμη καὶ ἱερεῖς διὰ νὰ ἐκτελοῦν τὶς λειτουργίας καὶ τὰ μυστήρια, καὶ τοὺς ἔλεγαν *πρεσβυτέρους*.

Οἱ ἐπίσκοποι πάλιν χειροτονοῦσαν ὡς βοηθοὺς τῶν τοὺς *πρεσβυτέρους* καὶ τοὺς *διακόνους*. Αὐτοὶ ἐκλέγοντο ἀπὸ τὸν λαόν, καὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ πιὸ ἠθικοί, οἱ πιὸ μαρτυρωμένοι καὶ οἱ πιὸ πιστοὶ χριστιανοί. Ἐκλέγοντο δὲ μὲ κληρο, δι' αὐτὸ ἐλέγοντο *κληρικοί*. (Πράξ. Α' 26). Οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ ἐλέγοντο *λαϊκοί*.

Ἔτσι ἐδημιουργήθησαν οἱ τρεῖς ἐκκλησιαστικοὶ βαθμοί: *Ἐπίσκοπος, Πρεσβύτερος, Διάκονος*.

Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς ὑπῆρχαν καὶ οἱ *διακόνισσες*, γυναῖκες ποῦ περιποιοῦντο τοὺς ἀσθενεῖς χριστιανοὺς, ἐμοίραζαν τὶς ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐφρόντιζαν διὰ τὴν κατήχησι καὶ τὴ βάπτισι τῶν γυναικῶν.

Κάθε ἐπίσκοπος ἐκυβερνοῦσε ὅλες τὶς ἐκκλησίας, ποῦ ὑπῆρχαν εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπαρχίας του. Συχνὰ δὲ ἐκαλοῦσαν εἰς *συνέδρια* (συνόδους) ὅλους τοὺς κληρικούς (πρεσβυτέρους καὶ διακόνους) καὶ συζητοῦσαν τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

Τὸ κήρυγμα καὶ οἱ διάφορες ἐκκλησιαστικὲς πράξεις ἐγίνοντο μόνον ἀπὸ κληρικούς. Ἦμποροῦσαν ὅμως νὰ κηρύττουν κάποτε καὶ οἱ λαϊκοὶ μὲ τὴν ἄδεια τοῦ Ἐπισκόπου.

Διοικήσεις τῆς Ἐκκλησίας.—“Ὅταν παρουσιαζόταν κανένα σοβαρὸ ζήτημα, ποῦ δὲν ἤμποροῦσε ὁ ἐπίσκοπος μίᾳ περιφερείας νὰ τὸ λύσῃ μόνος του, τότε ἐκαλοῦσε καὶ ἄλλους ἐπισκόπους ἀπὸ ἄλλες περιφέρειες. Ὅλοι μαζί τότε συζητοῦσαν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Αὐτὰ τὰ συνέδρια ἐλέγοντο **Σύνοδοι τοπικαί**. Πρόεδρος τοῦ κάθε τέτοιου συνεδρίου ἐγένετο ἢ ὁ πιὸ μορφωμένος ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως, δηλ. τῆς ἑδρας τοῦ μητροπολίτου, ποῦ συνήθως ἦταν ἡ πρωτεύουσα μεγάλης περιοχῆς. Ὅλοι ὁμως οἱ ἐπίσκοποι ἦσαν μεταξύ τους ἴσοι καὶ εἶχαν τὸν ἴδιο ἐκκλησιαστικὸ βαθμὸν.

Μόνον ἐκεῖνοι, ποῦ ἔμεναν σὲ μικρότερα μέρη, ἐλέγοντο **χωροεπίσκοποι**, καὶ ἐκεῖνοι ποῦ ἔμεναν σὲ μεγάλες πόλεις εἶχαν τὸν τίτλο **μητροπολίτης**.

Ἀπὸ τοὺς μητροπολίτες ὅσοι ἔμεναν εἰς πόλεις μεγάλων περιφερειῶν, ὅπως π. χ. εἰς τὴν Κωνσταντινούπουλι, Ρώμη, Ἱεροσόλυμα, Ἀλεξάνδρεια, Ἀντιόχεια, εἶχαν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, καὶ ἐλέγοντο **Ἀρχιεπίσκοποι**. Κατόπιν αὐτοὶ ὠνομάσθησαν **Πατριάρχαι**. Κάθε Πατριάρχης εἶχε τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐκκλησιῶν, ποῦ εὑρίσκοντο μόνον εἰς τὴν ἰδική του ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις.

- 1) Ποῦ ἐδίδαξε ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ποῦ ἐμαρτύρησε ;
- 2) Ποιὰ εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Εὐαγγελιστῆ Λουκά ;
- 3) Τί γνωρίζετε διὰ τὴ ζωὴ τῆς Θεοτόκου ;
- 4) Ποιὲς γυναῖκες ἦσαν μαθήτριες τοῦ Ἰησοῦ ;
- 5) Ποιὲς Ἐκκλησίαι λέγονται Ἀποστολικαί ;
- 6) Ποιοὶ λέγονται λαϊκοὶ καὶ ποιοὶ κληρικοί ;
- 7) Ποιὲς γυναῖκες λέγονται διακόνισσες ;
- 8) Πῶς ἐδημιουργήθηκαν οἱ διάφοροι ἐκκλησιαστικοὶ βαθμοὶ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

24. Οί διωγμοί τῶν Χριστιανῶν.

Οί Χριστιανοί διώκονται ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους.—Εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια ἐμάθαμε διὰ τοὺς διωγμούς, ποὺ ἔκαναν οἱ Ἑβραῖοι ἐναντιὸν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Χριστιανῶν γενικά. Οἱ διωγμοὶ αὐτοὶ ἦσαν βέβαια φοβεροὶ καὶ σκληροί.

Φοβερῶτεροι ὅμως ἦσαν οἱ διωγμοί, ποὺ ἔκαναν οἱ ἔθνη καὶ μάλιστα οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνα ἕως τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, 300 χρόνια περίπου, οἱ διάφοροι αὐτοκράτορες ἐδίωκαν ἀλύπητα τὸ Χριστιανισμὸ εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Κόσμου. Μὲ φοβερὰ βασανιστήρια ἐθανάτωναν ὅλους, ὅσοι δὲν ἤθελαν νὰ κάνουν θυσίας εἰς τὰ εἰδῶλα.

Οἱ Χριστιανοὶ τότε ἀναγκάζονταν, διὰ νὰ σωθοῦν, νὰ καταφεύγουν σὲ σπήλαια, σὲ ἐρημιές, σὲ βουνὰ καὶ δάση καὶνὰ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείνα, τὴν δίψα, τὸ κρύο, τὴς ἀρρώστειες καὶ τὰ ἄγρια θηρία. Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ὑπέφεραν οἱ Χριστιανοὶ μὲ εὐχαρίστησι χάριν τοῦ Χριστοῦ.

Μάρτυρες καὶ ὁμολογηταί.—Ὅσους χριστιανοὺς τοὺς ἐθανάτωσαν τότε μὲ βασανιστήρια, τοὺς ὠνόμασε ἡ Ἐκκλησία *μάρτυρας*. Ὅσους δὲ τοὺς ἐβασάνισαν μόνον, χωρὶς νὰ τοὺς θανατώσουν, τοὺς ὠνόμασε *ὁμολογητάς*. Καὶ πάλιν ὅσοι μάρτυρες ἦσαν ἐπίσκοποι ἢ ἱερεῖς ὠνομάσθησαν *ἱερομάρτυρες*.

Τοὺς μάρτυρες τοὺς ἐθανάτωναν μὲ μαστιγώσεις, μὲ πληγές καὶ διάφορα ἄλλα βασανιστήρια. Ἄλλους ἔκαιαν ζωντανούς, ἄλλους ἐπιγιναν εἰς τὸ νερό, ἄλλους τοὺς ἐρριχναν εἰς τὰ ἀμφιθέατρα διὰ νὰ τοὺς κατασπαράξουν τὰ ἄγρια θηρία κ.τ.λ.

Τόσο φρικτὰ ἦσαν τὰ βασανιστήρια αὐτὰ καὶ τόσο μεγάλη ἦταν ἡ πίστις τῶν μαρτύρων, ποὺ πολλὰς φορὰς οἱ δῆμιοι συμπονοῦσαν τοὺς Χριστιανούς καὶ ἐθαύμαζαν

τὴν πίστι τους. Προτιμοῦσαν δὲ νὰ πεθάνουν μαζί τους, παρά νὰ τοὺς βασανίσουν. Καὶ αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία τοὺς κατέταξε μεταξὺ τῶν μαρτύρων τῆς. Τέτοιοι εἶναι ὁ Θεότιμος καὶ ὁ Θεόδουλος (3 Σεπτεμβρίου), ὁ Εἰρήναρχος, Πορφύριος καὶ Βάπιος (10 Φεβρουαρίου) κλπ.

Ὀνόματα μαρτύρων.—Τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν ἐμαρτύρησαν οἱ ἑξῆς ἅγιοι μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας.

α') **Ἄνδρες.**—Ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης, πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν (3 Ὀκτωβρίου), ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Συμεὼν εἰς ἡλικίαν 120 ἐτῶν, ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος, ὁ θεοφόρος, μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου, ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος μαζί με τὴν μητέρα του Ἀνθίαν (15 Δεκεμβρίου), ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ἐπίσκοπος Σμύρνης, μαθητὴς κοὶ αὐτὸς τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου (23 Φεβρουαρίου), ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος τῆς Λυῶν, ὁ ἅγιος Ἰσιδώρος εἰς τὴν Χίον, οἱ ἅγιοι Δέκα εἰς τὴν Κρήτην, οἱ ἅγιοι Ἐπτὰ εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ ἐπίσκοπος Νικομηδείας Ἀνθιμος, ὁ ἅγιος Μηναῖς, ὁ ἅγιος Βλάσιος, ἐπίσκοπος Σεβαστείας καὶ ὁ ἱερεὺς ἅγιος Χαράλαμπος, ὁπέφερε δὲ πολλὰ ὁ ἅγιος Νικόλαος, ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λικίας (6 Δεκεμβρίου).

β') **Γυναῖκες.**—Καὶ πολλὰς γυναῖκες ἐμαρτύρησαν τότε. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἡ ἅγια Φωτεινὴ, ἡ Σαμαρεῖτις τοῦ Εὐαγγελίου (Ἰωάν. ΣΤ'), ἡ ἅγια Γλυκερία, ἡ ἅγια Παρασκευὴ (26 Ἰουλίου), ἡ ἅγια Σοφία μαζί με τὶς τρεῖς θυγατέρες τῆς (Πίστις, Ἐλπίς, Ἀγάπη), ἡ ἅγια Θεοκτιστή, ἡ ἅγια Ἀναστασία, ἡ ἅγια Εὐδοξία.

Ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν.

ἡ ἅγια Θεοδοσία, ἡ ἅγια Πελαγία, ἡ ἅγια Εὐθυμία, ἡ ἅγια Αἰκατερίνη καὶ πλῆθος ἄλλες ἅγιες γυναῖκες.

Αἷτια τῶν διωγμῶν.—Τὰ αἷτια, πού ἐπροκάλεσαν αὐτοὺς τοὺς διωγμούς, εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα. Πρῶτα ἐπειδὴ οἱ εἰδωλολάτραι ἐθεωροῦσαν τοὺς χριστιανούς ἄθεους, γιατί δὲν ἐλάτρευαν ἐκεῖνοι τὰ ἀγάλματα τῶν ἰδίων των θεῶν, καὶ δὲν ἐθυσίαζαν εἰς αὐτούς. Καὶ δεύτερον, ἐπειδὴ τοὺς ἐθεωροῦσαν μισανθρώπους καὶ συνωμότες, γιατί δὲν ἐπήγαιναν εἰς τὰ ἀμφιθέατρα καὶ εἰς τοὺς ναοὺς καὶ δὲν συναναστρέφοντο τοὺς ἐθνικούς.

Ἡ ἀγάπη ἀκόμη καὶ ἡ ἰσότητα, πού ἐκήρυτταν οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἡ ἀπλότητα τῆς ζωῆς τους, δὲν ἄρεσαν εἰς τοὺς ἐθνικούς, πού εἶχαν συνηθίσει νὰ ζοῦν μὲ μεγάλη παραλυσία.

Ἐπίσης ἐπειδὴ οἱ Χριστιανοὶ δὲν προσκυνοῦσαν τὸν Αὐτοκράτορα σάν Θεό, τοὺς ἐθεωροῦσαν ἀναρχικούς, ὅτι δὲν ὑποτάσσονται τάχα εἰς τίς Ρωμαϊκῆς ἀρχές, καὶ δι' αὐτό ἔπρεπε νὰ διώκωνται.

Ὅσες φορές λοιπὸν γινόταν καμμιά θεομηνία (πλημμύρα, ἀνομβρία, σεισμοί, πυρκαῖα κλπ.), οἱ ἐθνικοὶ ἐνόμιζαν πὼς οἱ θεοὶ ἦσαν ὠργισμένοι ἀπὸ τίς πράξεις τῶν Χριστιανῶν καὶ ξεσήκωναν ὅλο τὸ λαὸ ἐναντίο τους.

Ἐπειτα ὑπῆρχαν πολλοί, πού ἐζημιώνοντο ἀπὸ τὴν ἐπικράτησι τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Τέτοιοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς (Ἰουδαῖοι καὶ ἐθνικοὶ), οἱ ἀγαματοποιοὶ καὶ ἄλλοι, πού ἔχαναν τὴ δουλειά τους καὶ τὰ συμφέροντά τους.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπροκάλεσαν σφοδρὸ πόλεμο κατὰ τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

25. Οἱ διωγμοὶ εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνα

Ὁ πρῶτος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐκινήθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Νέρωνα, πού οἱ Χριστιανοὶ τὸν ὠνόμασαν *ἀντίχριστο*.

Ὁ Νέρων ἐπίστευε πὼς ἦταν μέγας καλλιτέχνης.

μουσικός, ποιητής, ζωγράφος, αθλητής και άρματηλάτης. Είχεν έλθει και εις την Έλλάδα να επιδειξη τα χαρίσματα του αυτά και είχε επιτύχει 180 νίκες εις τα θέατρα και εις τα στάδια.

Τόν 'Ιούλιο του 67 μ. Χ. θέλοντας να πάρη μιάν ιδέα από την πυρκαϊά της Τροίας, έδωσε διαταγή να βάλουν φωτιά εις τή Ρώμη. Καί όταν ο λαός ξεσηκώθηκε έναντίον του, ο αυτοκράτορας αυτός δέν έδίστασε να ρίξη τήν εϋθύνη εις τούς Χριστιανούς.

"Ωρμησε τότε ο λαός έναντίον των Χριστιανών και τούς έβασάνισε με τα φοβερώτερα βασανιστήρια, πού ήμποροσε να φαντασθῆ ένα κακοῦργο μυαλό. "Άλλους άλειφαν με πίσσα, και τούς έκαιαν, δια να φωτίζουν τούς κήπους των πλουσιών, και άλλους τούς περιτύλιγαν με δέρματα ζώων και τούς έρριχναν εις τα θηρία, άλλους έρριχναν μέσα εις τα άσβεστοκάμινια κλπ.

Τήν εποχή εκείνη έμαρτύρησαν οι άπόστολοι Πέτρος και Παῦλος. 'Επίσης και ή μάρτυς Φωτεινή, ή Σαμαρείτις, μαζί με έπτά γυναίκες συγγενείς της, πού ή 'Εκκλησία μας τίς έορτάζει εις τας 25 Φεβρουαρίου.

26. Οι διωγμοί εις τήν εποχή του Δεκίου και του Διοκλητιανού

Οι διωγμοί έξσκολούθησαν και μετά τό θάνατο του Νέρωνα, όχι όμως τόσον άγριοι. "Άγριος διωγμός έγινε πάλιν εις τήν εποχή του αυτοκράτορα Δεκίου (239-251 μ.Χ.).

'Ο Δέκιος ένόμιζε, ότι τότε θα σωθῆ τό Ρωμαϊκό Κράτος και θα άποκτήση τήν παληά του δόξα, αν έξαφανισθῆ ή νέα θρησκεία, ο Χριστιανισμός. "Άρχισε λοιπόν πάλιν τούς διωγμούς. Πολλοί τότε Χριστιανοί έθυσίασαν τή ζωή τους δια τήν πίστι του Χριστου.

Τελευταίος φοβερός διώκτης των Χριστιανών ήτο ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός (288-305 μ.Χ.).

'Ο Διοκλητιανός έβλεπε, ότι οι Χριστιανοί γρήγορα

έγίνοντο πολλοί, ὅτι ἔκτιζαν ὠραίους ναούς, καὶ ὅτι ἔπαιρναν μεγάλες θέσεις εἰς τὸ στρατὸ καὶ εἰς τὴ διοίκησι τοῦ Κράτους. Αὐτὸ τὸν ἀνησύχησε πολὺ καὶ ἄρχισε πρὸ φοβερῶς διωγμούς, ἀπὸ ὧσους ἕως τῶρα εἶχαν γίνεи.

Πρῶτα-πρῶτα ἔκαμε τὸ διάταγμα τῆς Νικοῦ ηδείας. Σύμφωνα μὲ αὐτὸ οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐπροστατεύοντο πλέον ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους καὶ δὲν ἤμποροῦσαν νὰ κατέχουν κανένα δημόσιο ἀξίωμα. Ὅλοι οἱ ναοὶ τοὺς τότε ἐγκρεμίσθησαν καὶ τὰ ἱερά βιβλία τοὺς ἔπρεπε νὰ καοῦν. Οἱ ἐθνικοὶ εἶχαν δικαίωμα νὰ ἀναγκάζουν μὲ κάθε τρόπο τοὺς Χριστιανούς νὰ ἀλλαξοπιστήσουν.

Αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἦταν τὸ πρὸ φοβερό. Οἱ ἐθνικοὶ ἐφυλάκιζαν, ἐμαστιγῶναν, ἐκρεμοῦσαν ἀλύπητα τοὺς Χριστιανούς. Αὐτοὶ δὲ πάλιν τὰ ὑπέφεραν ὅλα μὲ μεγάλη ὑπομονή καὶ μὲ μεγάλη πίστι εἰς τὸ Χριστό.

Χιλιάδες μάρτυρες—ἄνδρες καὶ γυναῖκες—ἔχυσαν τὸ αἷμα τοὺς τότε. Ἄλλὰ ὁ Χριστιανισμὸς ἐνίκησε. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐθεμελιώθηκε καὶ ἐστερεώθηκε καλύτερα μὲ ὅλες αὐτὲς τὶς θυσίας, μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων της.

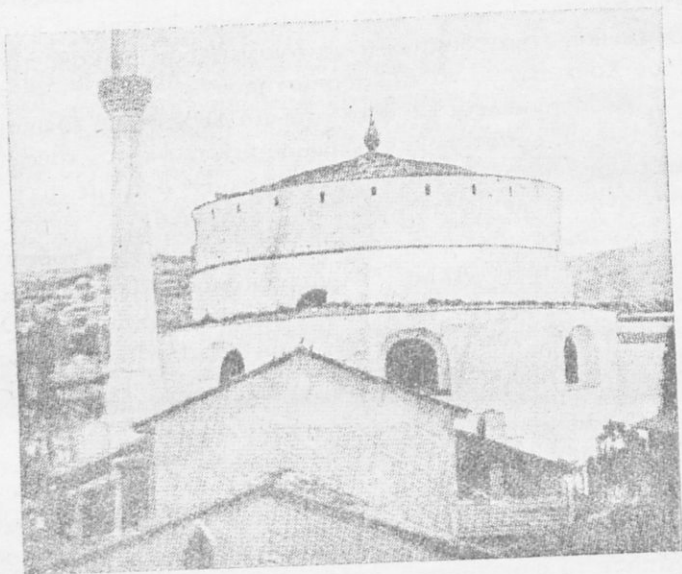
27. Ὁ μεγαλομάρτυς Γεώργιος

Ὁ Γεώργιος ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς. Ἀπὸ μικρὸς ἀγάπησε τὸ στρατιωτικὸ ἐπάγγελμα. Ὄταν ἐμεγάλωσθ, κατατάχθηκε εἰς τὸ στρατὸ καὶ γρήγορα ἔφθασε εἰς τὸ βαθμὸ τοῦ χιλιάρχου (ταγματάρχου σὰν νὰ λέμε σήμερα).

Αὐτοκράτορας τότε εἰς τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος ἦτο ὁ Διοκλητιανός, ὁ φοβερός ἐκείνος διώκτης τῶν Χριστιανῶν. Μὲ πονεμένη ψυχὴ ἔβλεπε ὁ Γεώργιος νὰ βασανίζονται οἱ Χριστιανοί. Καὶ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον παρακολούθησε τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία, γιατί τὴν εὗρισκε πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ τὶς ἄλλες. Ἡ θρησκεία αὐτὴ τὸν εἶχε διαπλάσει σὲ τέλειο ἄνθρωπο.

Ποτέ ὁ Γεώργιος εἰς τοὺς πολέμους δὲν ἔκρατοῦσε αἰχμαλώτους. "Ὅλους τοὺς ἄφηγε ἐλευθέρους, ἀκολουθώντας τὴ διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Διότι αὐτὸς ἐδίδαξε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μεταξύ τους ἀδελφοὶ καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπᾶμε ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθροὺς μας.

Μόλις ἀπέθαναν οἱ γονεῖς του, ὁ Γεώργιος ἐλευθέρωσε τοὺς δούλους τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ ἐμοίρασε τὴν πε-

Ἐστρωγγυλὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου-Θεσσαλονίκης.

ριουσία του εἰς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ ὅταν κάποτε ἐπῆρε διαταγὴ νὰ κιάσῃ καὶ νὰ βασανίσῃ Χριστιανούς, ἀρνῆθηκε νὰ τὸ κάμῃ αὐτό.

Ἐὸ Διοκλητιανὸς τότε τὸν ἐκάλεσε καὶ τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν παλιὰ του θρησκείαν. Ἐὸ Γεώργιος ὄχι μόνον δὲν ἐδέχθηκε, ἀλλὰ προσπαθοῦσε νὰ πείσῃ καὶ

τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα νὰ σταματήσῃ τοὺς διωγμοὺς.

Ἐθύμως τότε ὁ Διοκλητιανὸς καὶ τὸν ἔκλεισε εἰς τὴ φυλακὴν. Ἐκεῖ οἱ δῆμιοι ἄρχισαν νὰ τὸν βυσανιζοῦν. Παρ' ὅλα τὰ βασανιστήρια ὁμῶς ὁ Γεώργιος δὲν ἐδέχετο νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὥραία Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ αὐτοκράτορας τέλος ἔδωσε διαταγὴν νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν. Μὲ μεγάλο θάρρος ὁ Γεώργιος ἐβάδισε καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μαρτύριο. Οἱ Χριστιανοὶ ἐπῆραν τὸ σῶμα του καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς τὴ Λύδδα τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὠνόμασε *μεγαλομάρτυρα* καὶ *ἅγιο* καὶ ἐορτάζει τὴ μνήμη του εἰς τὴς 23 Ἀπριλίου. Ἡ παράδοσι τὸν παρουσιάζει ἅγιο καβαλάρη, ποῦ ἐσκότωσε τὸ θεριὸ καὶ ἔσωσε τὴ βασιλοπούλα. Οἱ Σημαῖες τοῦ Στρατοῦ μας ἔχουν τὴν εἰκόνα του.

Τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς του ψάλλεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ ἔξις ἀπολυτίκιον :

*«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς
καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς,
ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος,
τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε,
πρόσβενε Χριστῶ τῷ Θεῷ
σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.*

Ἐξηγήσεις.

Σὺ, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, ποῦ ἐλευθερώνεις τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ὑπερασπίζεις τοὺς πτωχοὺς, ποῦ γιατρεύεις τοὺς ἀρρώστους καὶ προστατεύεις τοὺς ἄρχοντας, μεσίτευε εἰς τὸ Χριστό, τὸ Θεὸ μας, διὰ νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας.

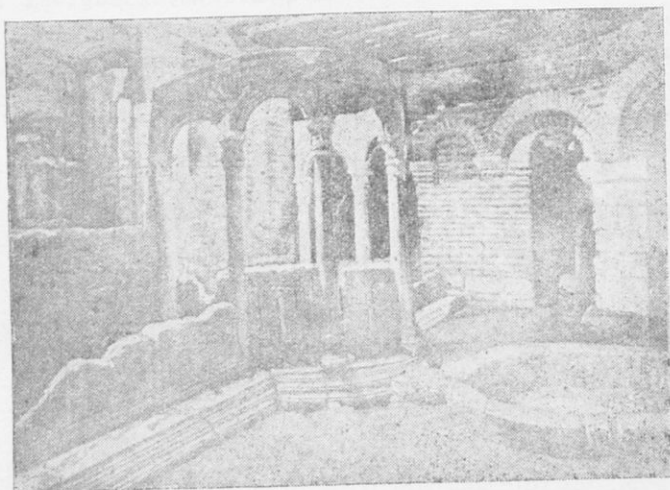
28. Ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος.

Ὁ Δημήτριος ἐγεννήθηκε εἰς τὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς. Ἐμπῆκε εἰς τὸ Ρωμαϊκὸ στρατὸ καὶ ἔγινε ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἀξιωματικούς. Ἀπὸ

ἀγάπη εἰς τὸ Χριστὸ ἔγινε Χριστιανός, καὶ ἐνδιαφέρετο πολὺ γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἀνατροφή τῆς νεολαίας,

Εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ, μὲ τούς μεγάλους διωγμούς, ἐπιάσθη καὶ ὁ Δημήτριος καὶ ἐφυλακίσθηκε.

Εἰς τὴν Θεσσαλονίκη ὑπῆρχε τότε ἕνας μέγας Ἰππόδρομος (στάδιο), ὅπου οἱ Ῥωμαῖοι τακτικὰ ἔκαναν ἀγῶνες καὶ θηριομαχίες. Ὅταν λοιπὸν ἦτο εἰς τὴ φυλακὴ ὁ

Ὁ τάφος τοῦ ἀγίου Δημητρίου - Θεσσαλονίκης.

Δημήτριος, ἕνας φοβερός παλαιστής, εἰδωλολάτρης, ὁ Λυαῖος, ἐπρόκειτο νὰ παλαίῃ μὲ ἕνα μικρόσωμο καὶ νεαρὸ Χριστιανό, τὸ Νέστορα. Ἡ πάλη ἦτο μεταξὺ τῶν δύο θρησκειῶν, τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Εἰδωλολατρίας.

Ὁ Νέστορας ἔτρεξε εἰς τὴ φυλακὴ διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν εὐχὴ τοῦ Δημητρίου. Ὑστερα ἦλθε εἰς τὸν Ἰππόδρομο, ἔκαμε τὴν προσευχὴν του καὶ ἄρχισε νὰ παλεύῃ μὲ τὸν εἰδωλολάτρην. Καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τὸν ἐνίκησε. Ἐ-

τοι εἶχε νικήσει ἄλλοτε ὁ μικρόσωμος Δαβιδ τὸν γίγαντα Γολιάθ.

Ἡ νίκη ὅμως τοῦ Νέστορα ἀποδόθηκε εἰς τις εὐχές τοῦ Δημητρίου, καὶ ὁ τότε αὐτοκράτορας Μαξιμιανὸς ἔδωσε διαταγὴ νὰ ἀποκεφαλίσουν τὸν Δημήτριο, τὸ ἔτος 306 μ. Χ.

Οἱ Χριστιανοὶ ἐπῆραν τὸ σῶμα του καὶ τὸ ἔθαψαν εἰς τὴ Θεσσαλονίκη. Εἰς τὸ μέρος δὲ αὐτὸ ἀργότερα ἐκτίσθηκε μία ὁμορφὴ ἐκκλησία. Ἐπάνω εἰς τὸν τάφο τοῦ Δημητρίου ἀνάβλυζε μύρο. Διὰ τοῦτο τὸν ὠνόμασαν *μυροβλήτη*.

Ὁ ναὸς αὐτὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐσώζετο ὡς τὰ 1917, ὅποτε ἐκάηκε ἀπὸ πυρκαϊά. Σήμερα ἔχει κτισθῆ νέος μεγαλοπρεπής. Διότι ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης τὸν λατρεύει ὡς ἅγιο προστάτη της. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι πολλὰς φορὰς τὴν ἔσωσε ἀπὸ ἐχθρούς. Ἐπίσης εἶναι γνωστὸ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ἐμπῆκε εἰς τὴ Θεσσαλονίκη τὴν ἡμέρα ἀκριβῶς τῆς ἑορτῆς του (26 Ὀκτωβρίου 1912) καὶ τὴν ἔλευθέρωσε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ τὴν κατεῖχαν 460 χρόνια.

Τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς του ψάλλεται εἰς τὴν Ἐκκλησία τὸ ἔξης ἀπολυτικίον :

Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ Οἰκουμένην, ἀθλοφόρε, τὰ ἐθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρσύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, ἄγιε Μεγαλομάρτυε Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἐξήγησις.

Ἐσένα, ἀθλοφόρε, εὐρῆκε ἡ Οἰκουμένην μέγαν ὑπερασπιστὴ εἰς τοὺς κινδύνους, γιατί ἐνίκησες τοὺς εἰδωλολάτρεις. Ὅπως λοιπὸν ἔταπείνωσες τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ Λυαίου, δίνοντας θάρρος εἰς τὸ Νέστορα μέσα εἰς τὸ στάδιο, ἔτσι, ἄγιε μεγαλομάρτυρα Δημήτριε, παρακάλεσε τὸ Χριστό, τὸ Θεό, νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴ μεγάλη του εὐσπλαχνία.

Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Μεταλλινοῦ - Ἐνισελίδου

5

Ἀνακεφαλαιωτικές ἐρωτήσεις

- 1) Μετὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἑβραίων ποιοὶ ἦσαν οἱ φοβερώτεροι διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν;
- 2) Ποιὰ ἦσαν τὰ αἷτια ποὺ ἐπροκάλεσαν αὐτοὺς τοὺς διωγμοὺς;
- 3) Ἀναφέρατε μερικοὺς αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων, ποὺ ἦσαν φοβεροὶ διώκτες τοῦ Χριστιανισμοῦ.
- 4) Ποιοὺς ὠνόμασε ἡ Ἐκκλησία *μάρτυρας*, ποιοὺς *δόμο-λογητὰς* καὶ ποιοὺς *ιερομάρτυρας*;
- 5) Πῆγε τὰ ἀπολυτικά τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ ἐξηγήσατέ τα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΑΙΡΕΣΕΙΣ — ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ

29. Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος προστατεύει τοὺς Χριστιανούς

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος Καῖσαρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.—Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦτο γιὸς τοῦ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς Ἑλένης. Ὁ Κωνσταντῖος ἦτο Καῖσαρ ὠρισμένων χωρῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, εἰδωλοάτρης ὅμως ποὺ εὐνοοῖσε τοὺς Χριστιανούς.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος

Αὐτὸ ὤφειλετο εἰς τὴ σύζυγόν του Ἑλένην, ποὺ ἦτο Ἑλληνὶς καὶ Χριστιανή. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ θάνατον τοῦ πατέρα του, ὁπότε ἔγινε αὐτὸς Καῖσαρ, ὄχι μόνον ἔπαυσε τοὺς διωγμούς, ἀλλ' ἔκαμε καὶ πολέμους ἐναντίον ἐκείνων, ποὺ ἐδίωκαν τοὺς Χριστιανούς.

Ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔγινε Καῖσαρ, ἦσαν καὶ ἄλλοι τρεῖς Καῖσαρες μέσα εἰς τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν Κράτος. Ὁ καθένας διοικοῦσε ἀπὸ ἓνα μέρος τοῦ Κράτους, καὶ ὁ καθένας ἤθελε νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ μείνῃ αὐτὸς μόνος αὐτοκράτορας τοῦ ὅλου Κράτους.

Εἰς τοὺς πολέμους των ἀνακάτεψαν καὶ τοὺς Χριστιανούς. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς π. χ. κατεδιώκοντο πολὺ, ἐνῶ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δύσεως, καὶ ἰδίως ὅπου διοικοῦσε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, εἶχαν ἡσυχίαν.

Τὸ λάβαρο.— Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος τὸ ἔτος 312 μ.Χ. ἔκαμε πόλεμον μετὰ τὸ Μαξέντιο, διότι αὐτὸς εἶχε ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακηρυχθῆ αὐτοκράτορας τῆς Ρώμης. Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἐβάδισε ἐναντίον τῆς Ρώμης.

Ἄλλὰ ἐπειδὴ ὁ στρατὸς του ἦτο λίγος καὶ ὁ στρατὸς τοῦ Μαξεντίου ἦτο πολὺς, σὲ κάποια στιγμή ὁ Κωνσταντῖνος ἐφοβήθηκε καὶ ἐδίστασε νὰ συνεχίσῃ. Ἐπειτα ἡ Ρώμη ἐθεωρεῖτο πόλις ἱερά, καὶ ὅποιος Ρωμαῖος ἐπιχειροῦσε πόλεμον ἐναντίον της, ἐθεωρεῖτο μέγας ἐγκληματίας.

Σὲ πολὺ δύσκολη θέσι εὐρέθηκε τότε ὁ Κωνσταντῖνος καὶ δὲν ἤξερε τί νὰ κάμῃ, ὅταν μίᾳ ἡμέρᾳ εἶδε εἰς τὸν Οὐρανὸν τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ μετὰ τὰ φωτεινὰ γράμματα: «Ἐν τούτῳ νίκα». Δηλαδή μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Σταυροῦ, μετὰ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ μετὰ τὸν Χριστιανισμὸν θὰ νικήσῃς. Μὰ καὶ πάλι ἐδίσταζε νὰ προχωρήσῃ.

Τὴν ἴδια νύχτα εἶδε εἰς τὸν ὕπνον του τὸ Χριστόν, ποὺ κρατώντας τὸ Σταυρὸν μετὰ τὰ ἴδια ἐκεῖνα γράμματα τοῦ λέγει νὰ φτιάξῃ μίαν Σημαίαν μετὰ τὸ Σταυρὸν, ὅπως τὸν εἶδε εἰς τὸν Οὐρανὸν, καὶ ἔχοντας αὐτὴν μπροστὰ εἰς τὴν μάχην, θὰ νικήσῃ.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφτιάξε ἀμέσως τὴν Σημαίαν καὶ ἐπάνω της ἔβαλε τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ «Χ.Ρ.». Ἡ Σημαία αὕτη ὠνομάσθηκε **λάβαιο**.

Τὸ μονόγραμμα Ἰησοῦς Χριστὸς τοῦ Λαβάρου.

Τὸ Διάταγμα τοῦ Μεδιολάνου.—Μετὰ τὴ νίκη τοῦ ὁ Κωνσταντῖνος ἐμοιράσθηκε μαζί μὲ τὸ γαμπρό του Λικίνιο τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος. Τότε ἔπεισε καὶ τὸ Λικίνιο νὰ μὴ διώκῃ τοὺς Χριστιανούς, καὶ μαζί του ἔκαμε τὸ **Διάταγμα τοῦ Μεδιολάνου**, πού μὲ αὐτὸ ἐχάρισε εἰς τὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ τὴ γαλήνη καὶ τὴν ἡσυχία.

Καὶ ὅταν ἀργότερα ἔμεινε μόνος αὐτοκράτορας τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ὁ Κωνσταντῖνος, μετέφερε τὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴ Ρώμη εἰς τὸ **Βυζάντιο**, πού κατόπιν ὠνομάσθηκε ἀπὸ αὐτὸν **Κωνσταντινούπολις**.

Ἡ ἅγια Ἑλένη.— Τὸν Κωνσταντῖνο ἐβοήθησε πολὺ εἰς τὸ ἔργο του ἡ μητέρα του, ἡ ἅγια Ἑλένη. Αὐτὴ μαζί μὲ τὸ γιό της ἴδρυσαν πολλὰς ἐκκλησίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι (ὅπως π.χ. τὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τὸ ναὸ τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ), εἰς τὴ Συρία καὶ σὲ ἄλλα μέρη.

Ἡ ἰδία ἐρεύνησε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ εὗρηκε τὸν Τίμιο Σταυρὸ εἰς τὸ Γολγοθᾶ. Οἱ ἀνασκαφῆς ἦσαν πολὺ δύσκολες καὶ τίς ἐπέβλεπε μόνη της. Καὶ ὅταν τὸν εὗρηκε τὸν ὕψωσε διὰ νὰ τὸν ἴδῃ ὁ λαός, εἰς τίς 14 Σεπτεμβρίου. Ἐπίσης ἴδρυσε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω εἰς τὸν Πανάγιον Τάφο, εἰς τὴν Βηθλεὲμ τὸ ναὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ τὸν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος.

Θάνατος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντῖνου.— Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, λίγο πρὶν ἀποθάνῃ, ἐβαπτίσθη καὶ ἔγινε Χριστιανός. Ἀπέθανε σὲ ἡλικία 63 ἐτῶν εἰς τίς 21 Μαΐου.

Ἡ Ἐκκλησία εὐγνωμονοῦσα διὰ ὅλα ὅσα ἔκανε δι' αὐτήν, τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἁγίων της καὶ τὸν ἀνακήρυξε **Ἰσαπόστολο**. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ διὰ τὴ μητέρα του, τὴν εὐσεβῆ Ἑλένη. Καὶ τῶν δύο μαζί τὴ μνήμη τὴν ἑορτάζει εἰς τίς 21 Μαΐου, ὅποτε ψάλλεται καὶ τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιο:

Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆριν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου

παρέθετο, ἦν περίσωζε ἰδιὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνη φιλάνθρωπε.

Ἐξήγησις :

Ἐκεῖνος πού εἶδε τὸν τύπο τοῦ Σταυροῦ σου εἰς τὸν οὐρανὸ καὶ ὅπως ὁ Παῦλος δὲν ἐκαλέσθηκε ἀπὸ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπὸ σένα, ἐκεῖνος πού εἶναι ἀνάμεσα εἰς τοὺς βασιλεῖς ἀπόστολός σου, Κύριε, παρέδωσε εἰς τὴν προστασία σου τὴν βασιλεύουσα πόλι (Κωνσταντινούπολι)· αὐτὴν φύλαττε πάντα ἀπὸ πολέμους μὲ τὴ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου, μόνη φιλάνθρωπε.

30. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Αἰ αἰρέσεις.—Μὲ τὴν ὑποστήριξι, πού ἔκαμε ὁ Μέγας

Οἱ ἅγιοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη.

Κωνσταντῖνος εἰς τὸ Χριστιανισμό, κάθε διωγμὸς ἀπὸ τοὺς Ἑθνικοὺς καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐσταμάτησε καὶ ἡ Ἐκκλησία ἠσύχασε. Τώρα ἔμως παρουσιάσθηκε εἰς τὴν Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἄλλος ἐχθρὸς: οἱ αἰρετικὲς ἀνωμαλίαι εἰς τὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ.

Μερικοὶ δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Χριστιανούς ἐξη-

γοσαν διαφορετικά τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὲς οἱ διαφορετικὲς ἐξηγήσεις ὠνομάσθησαν *αἱρέσεις*, καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ τὶς ἔκαναν, ὠνομάσθησαν *αἱρετικοί*.

Σύνοδοι.—Κάθε φορὰ οἱ διάφοροι αὐτοκράτορες προσπαθοῦσαν νὰ τακτοποιοῦν τὶς ἀνωμαλίες αὐτὲς, ποὺ ἐτάρασσαν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐκαλοῦσαν τοὺς ἐπισκόπους ἀπὸ ὅλην τὴν Οἰκουμένην, ἀπὸ ὅλα δηλαδὴ τὰ μέρη τῆς ἀπεραντῆς Αὐτοκρατορίας, σὲ συγκεντρώσεις (Συνόδους). Καὶ ὤφειλαν τότε οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί, ὡς ἐκπρόσωποι ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, νὰ παίρουν ἀποφάσεις, σχετικὰς μὲ τὶς διαφορὰς τῶν αἱρετικῶν.

Τὶς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὶς ἐθεωροῦσαν οἱ αὐτοκράτορες ὡς νόμους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὤφειλαν ὅλοι οἱ πολῖτες νὰ τὶς σέβωνται. Τέτοιαι συγκεντρώσεις ἔχουν γίνῃ ἕως τῶρα ἑπτὰ. Ἡ κάθε μίαν λέγεται *Σύνοδος Οἰκουμενικὴ Α΄ ἢ Β΄* κλπ.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου.—Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἦτο τότε ἓνας μορφωμένος κληρικός, ὁ Ἀρείος. Αὐτὸς παρανοώντας τὴν Ἁγίαν Γραφήν ἐπίστευε καὶ ἐδίδασκε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο τέλειος Θεός, ὅπως ἐπίστευεν ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ, τὸ τελειότερον ἀπὸ ὅλα.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου εἶχε φέρει μεγάλας ἀνωμαλίας εἰς τὴν Χώραν. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀπὸ φόβου μήπως αὐτὴ προκαλέσῃ διαίρεσιν εἰς τὸ Κράτος, καὶ διὰ νὰ παύσῃ ἢ φιλονεικίαν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ἔδωκε διαταγὴν νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Κράτους εἰς τὴν Νίκαιαν καὶ ἐκεῖ νὰ ἀποφασίσουν.

Ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.—Ἐγένετο λοιπὸν εἰς τὰ 325 μ. Χ. ἡ *Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος* μὲ 318 Ἐπισκόπους ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Κράτους (Οἰκουμένης).

Πρόεδρος τῆς Συνόδου αὐτῆς ἦτο ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Εἰς αὐτὴν ἐγένετο μεγάλη συζήτησις διὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου. Διεκρίθησαν δὲ τότε ὁ δῆκος τοῦ Ἐ

πισκίπου της Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐπίσκοπος τῆς Κύπρου καὶ ἄλλοι.

Ὁ Ἀθανάσιος εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἁγία Γραφή ὡς Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς Ἁγία Τριάς. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ ὅμως δὲν εἶναι τρεῖς θεοί, ἀλλὰ ἓνας.

Ὁ ἅγιος Σπυρίδων πάλιν μὲ ἓνα θαῦμα ἀπόδειξε τὴν σχέσιν ποῦ ἔχουν τὰ τρία πρόσωπα: Πατὴρ, Υἱὸς καὶ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐπῆρε ἓνα κεραμίδι καὶ τὸ ἔσφιξε εἰς τὰ χέρια του. Ἡ φωτιά, ποῦ εἶχε τὸ κεραμίδι ἀπὸ τὸ ψήσιμο, ἔγινε καπνὸς καὶ ἐπῆγε πρὸς τὰ ἐπάνω, τὸ νερὸ, ποῦ εἶχε ἢ λάσπη, ἔσταξε πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ χῶμα ἔμεινε εἰς τὰ χέρια του.

Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἦτο ζήτημα σπουδαῖο καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λυθῇ μὲ πλειοψηφία. Ἦτο ζήτημα πίστεως καὶ ἔπρεπε ὅλοι νὰ εἶναι σύμφωνοι. Διὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος ἀπεκήρυξε τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ἐξώρισε τοὺς ὀπαδοὺς του, ποῦ τοὺς ὠνόμασε *αιρετικούς*, καὶ ἐδίδαξε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ συγχρόνως καὶ Θεός, ὅμοιος ἐντελῶς μὲ τὸν Πατέρα Θεό, ὅπως διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή.

Τὴν διδασκαλίαν τῆς αὐτῆς ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τὴν ἔγραψε εἰς τὰ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἡ Σύνοδος καὶ τὸ Πάσχα.— Ἐπίσης ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἔλυσε καὶ διάφορα ἄλλα ζητήματα, ποῦ δι' αὐτὰ διαφωνοῦσαν οἱ χριστιανοί, ὅπως εἶναι καὶ τὸ ποῖα ἡμέρα πρέπει νὰ ἐορτάζεται τὸ Πάσχα.

Τότε δὲν ὑπῆρχε *ἓνα ἡμερολόγιον* εἰς ὅλο τὸ χριστιανικὸ κόσμον, ὅπως σήμερον, διὰ νὰ ἐορτάζουν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μαζί τὸ Πάσχα. Καὶ ἡ Σύνοδος ὥρισε νὰ ἐορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακῇ μετὰ τὴν πανσέληνον, ποῦ ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἑαρινὴ ἰσημερία (21 Μαρτίου).

31. Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Οἱ διωγμοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν.—Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπολέμησαν μὲ φανατισμὸ τὴν εἰδωλολατρεία. Καὶ ἐνῶ πρῶτα ἐδιώκετο ὁ Χριστιανισμὸς, τῶρα ἐγίνετο τὸ ἀντίθετο.

Οἱ Χριστιανοὶ ἔκλειναν τοὺς ναοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, ἀπαγόρευαν τὶς θυσίαις, ἔκαιαν τὶς βιβλιοθηκας, κατέστρεφαν τὰ ἀγάλματα. Οἱ εἰδωλολάτρεις ἄρχιζαν τότε νὰ ἀγωνίζωνται καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ χάσουν τὴ θρησκεία τους.

“Ὅλοι λοιπὸν οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐπροστάτευαν τὸ Χριστιανισμὸ καὶ ὅλοι ἦσαν Χριστιανοί.

Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης.— Ἐξαίρεσι μόνον ἔκαμε ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανός, ἀνεψιὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. Ὁ Ἰουλιανὸς ἦτο βαπτισμένος Χριστιανός, ἀλλ' ἀρνήθηκε τὸν Χριστὸ καὶ ὑπεστήριξε τὴν εἰδωλολατρεία. Διὰ τοῦτο ὠνομάσθηκε παραβάτης ἢ ἀποστάτης.

“Ὅταν ὁ Ἰουλιανὸς ἐπῆγε εἰς τὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάσῃ, οἱ διδάσκαλοι του, ποὺ ἦσαν εἰδωλολάτρεις, κατῴρθωσαν νὰ τοῦ ἐμπνεύσουν τὴν ἀγάπη εἰς τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ θρησκεία καὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ ἀποστραφῇ τὸν Χριστιανισμὸ, ποὺ ἐξαφάνισε τὴν λατρεία τῶν εἰδώλων, τὸν «Ἑλληνισμὸ».

Ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν ἀρχαία φιλοσοφία ὁ Ἰουλιανός, ὅταν ἔγινε αὐτοκράτορας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔστρεψε ὅλη του τὴν προσοχὴ εἰς τὴν παλαιὰ θρησκεία. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ εὐνοῖ τὸς εἰδωλολάτρεις καὶ νὰ καταδιώκῃ τοὺς Χριστιανούς.

Ἐκτίσε πάλιν τοὺς ναοὺς τῶν Ἐθνικῶν, ἐπανάφερε τοὺς ἀγῶνες εἰς τοὺς Δελφούς, ἵδρυσε φιλανθρωπικά ἱδρύματα διὰ ἔθνικοὺς. Εἰς τὸ στρατὸ καὶ εἰς τὶς δημόσιαις θέσεις ἐπροτιμοῦσε τοὺς ἔθνικοὺς. Εἰς τοὺς Χριστιανούς δὲ ἀπαγόρευε νὰ σπουδάζουν καὶ νὰ μελετοῦν τοὺς ἀρχαίους

Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ ὑποκίνοῦσε τὶς αἵρέσεις καὶ τὰ σχίσματα μεταξύ τους. Σὲ πολλὰ μάλιστα μέρη διέταξε νὰ θανατώνουν ὄσους ἔδειχναν μεγάλη πίστι εἰς τὸ Χριστό.

Μὲ κάθε τρόπο ὁ Ἰουλιανὸς προσπαθοῦσε νὰ ζωντανέψῃ πάλιν τὴν ἀρχαίαν θρησκεία, μὰ δὲν τὸ κατώρθωσε. Διὰ τοῦτο, ὅταν πληγωμένος σὲ μιὰ μάχῃ κατάλαβε τὸ θάνατό του, εἶπε: «Νενίκηκάς με, Ναζωραῖε!». Ὁ Ἰουλιανὸς ἐτραυματίσθηκε σὲ μιὰ ἐκοστρατεία κατὰ τὸ 363 μ.Χ. καὶ ἀπέθανε.

Θεοδόσιος ὁ Α΄.—(379-395 μ.Χ.) Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπῆραν τὴν ἐξουσία διάφοροι αὐτοκράτορες μὲ τὴ σειρά. Ἀπὸ αὐτοὺς μερικοὶ ὑπεστήριξαν τοὺς αἰρετικούς καὶ ἰδίως τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἀρείου, μὰ κανένας δὲν κατεδίωξε τὸ Χριστιανισμό. Τὸναντίον ὅλοι ἔδειξαν ζῆλο μεγαλύτερο καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ **Θεοδόσιος ὁ Α΄**, ποῦ ἡ ἱστορία τὸν ὀνομάζει *Μέγα*.

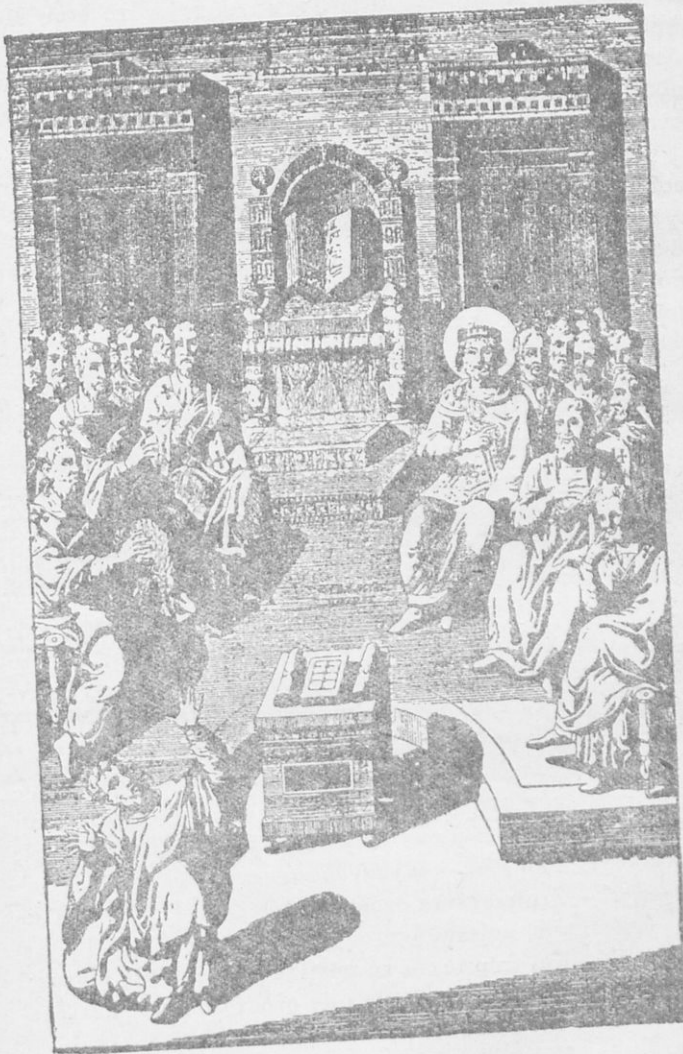
Ὁ Θεοδόσιος ἐκυνήγησε καὶ τοὺς αἰρετικούς καὶ τοὺς ἐθνικούς. Ἐγκρέμισε τοὺς ναοὺς τῶν ἐθνικῶν, κατέργησε τοὺς ἀγῶνας, ἀπαγόρευσε τὶς θυσιές. Ὄρισε ποινὴ θανάτου δι' ὄσους φανερά ἢ κρυφὰ ἐλάτρευαν τὰ εἰδῶλα.

Πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας Τέχνης κατεστράφησαν τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴ Συρία καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτο, καὶ πολλὰς σφαγὰς καὶ διώξεις εἰδωλολατρῶν ἔγιναν, γιατί δὲν ἤθελαν νὰ γίνουν Χριστιανοί.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἐκάκισαν τὶς πράξεις αὐτές, γιατί ἦσαν πράξεις ἀντιχριστιανικές. Ἀγάπη ἐδίδαξε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς μας ἀκόμη, ἔλεγαν.

Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.—Μετὰ τὴν αἵρεσι τοῦ Ἀρείου εἶχαν ἀναφανῆ καὶ ἄλλες αἵρέσεις, ὅπως ἡ αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου κλπ.

Ὁ Μακεδόσιος ἐδίδασκε, ὅτι τὸ τρίτο πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δὲν εἶναι Θεός. Αὐτὴ ἡ αἵρεσις ἀνάγκασε τὸ Θεοδόσιον νὰ καλέσῃ τὴ Β' Οἰκου-

Ἡ Δευτέρα Οἰκουμένηκη Σύνοδος.

μενική Σύνοδο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι, τὸ ἔτος 381. Ἀπετελέσθη ἀπὸ 150 ἐπισκόπων. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐπεκύρωσε τὶς ἀποφάσεις τῆς Πρώτης, κατεδίκασε τὴν αἵρεσι τοῦ Μακεδονίου καὶ συμπλήρωσε τὸ *Σύμβολο τῆς Πίστεως*, καὶ τὸ ἀνέπτυξε εἰς 12 ἄρθρα.

Θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.—Καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Α' ἐπολέμησαν τοὺς εἰδωλολάτρας. Ἐτσι σιγὰ σιγὰ ἡ θρησκεία τῶν ἐθνικῶν ἔσβυνε καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐνίκησε. Ἐπίσης μὲ τὸν καιρὸ ἐξαφανίσθησαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ αἱ αἵρέσεις καὶ ἐθριάμβευσε ἔτσι ἡ Ὁρθοδοξία, δηλ. ἡ ὀρθὴ πίστις.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

- Ἄρθρον α' — Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.
- Ἄρθρον β' — Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
- Ἄρθρον γ' — Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
- Ἄρθρον δ' — Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
- Ἄρθρον ε' — Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
- Ἄρθρον στ' — Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθηζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
- Ἄρθρον ζ' — Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

- Ἄρθρον η' — Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.
- Ἄρθρον θ' — Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
- Ἄρθρον ι' — Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
- Ἄρθρον ια' — Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
- Ἄρθρον ιβ' — Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Πότε ἔπαυσαν οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν καὶ πότε ἡ Ἐκκλησία εὗρηκε τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν της;
- 2) Πῶς ἐγίνε αὐτὸ τὸ σπουδαῖο γεγονός;
- 3) Ποιὸς ἐβοήθησε πολὺ τὸν Μέγα Κωνσταντῖνο εἰς τὸ ἔργο του;
- 4) Τί εἶναι αἵρεσις καὶ ποιὸς ὀνομάζει ἡ Ἐκκλησία μας αἵρετικούς;
- 5) Πῶς οἱ αὐτοκράτορες ἔλυναν τὶς σοβαρὰς διαφωνίας, ποὺ ἀναφαίνοντο εἰς τὴν Ἐρησκεία;
- 6) Πῆτε ποιά αἵρεσι συζητήθηκε εἰς τὴν Α' Οἰκουμένην Σύνοδο καὶ τί ἐδίδαξε αὐτὴ διὰ νὰ τὴν πολεμήσῃ.
- 7) Πῆτε ποιά αἵρεσι συζητήθηκε εἰς τὴν Β' Οἰκουμένην Σύνοδο καὶ τί ἐδίδαξε αὐτὴ γιὰ νὰ τὴν πολεμήσῃ;

ὁμοούσιον ἀνακηρύξας κατήσχυνας Ἄρειον. Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἐξήγησις.

Ἔγινες στήριγμα τῆς Ὁρθοδοξίας ὑποστηρίζοντας τὴν Ἐκκλησία μὲ θεῖα διδάγματα, Ἱεράρχη Ἀθανάσιε. Γιατὶ ἀνακηρύττοντας τὸν Υἱὸ ὁμοούσιον μὲ τὸν Πατέρα ἐνίκησες τὸν Ἄρειο. Ὅσιε Πατέρα, παρακάλει λοιπὸν Χριστὸ τὸ Θεό, νὰ μᾶς χαρίζη τὴν μεγάλη του εὐσπλαγχνία.

33. Ὁ Μέγας Βασίλειος

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας ἀπὸ πλοῦσια καὶ χριστιανικῆ οἰκογένεια. Εἶχε μητέρα τὴν Ἐμμέλεια καὶ μάμμη τὴ Μακρίνα, δύο ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνάρετες καὶ τὶς πιὸ εὐσεβεῖς γυναῖκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Οἱ δύο αὐτὲς γυναῖκες ἔδωσαν εἰς τὸ Βασίλειο χριστιανικὴ ἀνατροφή.

Τὰ πρῶτα μαθήματα ὁ Βασίλειος τὰ ἐδιδάχθη εἰς τὴν Καισάρεια. Ἐπειτα ἐπῆγε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι καὶ τέλος εἰς τὴν Ἀθήνα, ὅπου ἐσπούδασε ρητορικὴ καὶ φιλοσοφία, ἱατρικὴ καὶ μαθηματικά, ἔχοντας συσπουδαστὴ καὶ φίλο τὸ Γρηγόριο τὸ Ναζιανζηνό. Ἐκεῖ ἐγνώρισε καὶ τὸν Ἰουλιανό.

Ὅταν ἐτελείωσε ὁ Βασίλειος τὶς σπουδές, ἐγύρισε εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐδίδασκε τὴ ρητορικὴ. Ἐπειτα ἄφησε τὴ ρητορικὴ, ἐβαπτίσθηκε καὶ ἔκαμε μεγάλες περιοδεῖες, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρεια, εἰς τὴν Αἴγυπτο, εἰς τὴν Παλαιστίνη καὶ ἄλλες χώρες. Ἐκεῖ ἐγνωρίσθηκε μὲ πολλοὺς μοναχοὺς καὶ ἀσκητὰς καὶ ἐμελέτησε τὸ μοναχικὸ βίο.

Τέλος ἐπῆγε εἰς τὸν Πόντο, ἀφοῦ πρῶτα ἐμοίρασε τὴν περιουσία του εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ἐκεῖ ἀπομονώθηκε σὲ ἓνα ἐρημικὸ μοναχικὸ μοναστήρι, ὅπου ἐπῆγε καὶ τὸν εὗρηκε καὶ ὁ φίλος του Γρηγόριος.

Μαζὶ μὲ τὸ Γρηγόριο ὁ Βασίλειος ἐμελέτησαν τὰ βι-

βλία τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἔγραψαν διάφορα θρησκευτικά βιβλία καὶ ἔγιναν καὶ οἱ δύο σπουδαῖοι θεολόγοι.

Κατὰ τὸ 364 μ.Χ. ἐχειροτονήθηκε πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Καισαρείας, καὶ ὅταν ἐχῆρηψε ἡ θέσις, ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος τῆς Καισαρείας.

Ὡς ἐπίσκοπος διακρίθηκε διὰ τὸ θάρρος του, τὴ μεγάλη μὀρφωσί του καὶ τὶς ἀγαθοεργίες του. Εἶχεν ἐπίσης δεῖξει μεγάλη διοικητικὴν ἰκανότητα, καὶ ὠργάνωσε τέλεια τὶς ἐκκλησίες τῆς Ἐπισκοπῆς του. Ὅλα τὰ πλοῦσια εἰσοδήματα τῆς Ἐπισκοπῆς του τὰ διέθετε διὰ τοὺς πτωχοὺς. Ἐκτίσεν πτωχοκομεῖο, νοσοκομεῖο καὶ πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἀγωνίσθηκε τέλος καὶ ἐναντίον τοῦ ἀρειανισμοῦ.

Εἰς τὴν ἐποχὴν του εἶχε διαδοθῆ πολὺ ὁ ἀρειανισμός.

Ὁ τότε μάλιστα ἀρειανὸς αὐτοκράτορας Οὐάλης ἠθέλησε νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν αἵρεσιν αὐτὴν καὶ ἄρχισε νὰ τοὺς πιέζῃ καὶ νὰ τοὺς ἀπειλῇ. Ὁ Βασίλειος ὁμῶς δὲν ἔδωσε καμμία σημασία εἰς τὶς πιέσεις καὶ εἰς τὶς ἀπειλὰς τοῦ Αὐτοκράτορα.

Καὶ ὅταν ὁ Οὐάλης ἔστειλε τὸ διοικητὴ Μόδεστο νὰ ἀναγκάσῃ τὸ Βασίλειον μὲ διάφορες ἀπειλὰς (ἐξορία, δήμευσι τῆς περιουσίας καὶ θάνατος) νὰ δεχθῇ τὸν ἀρειανισμό, ὁ Βασίλειος ἀπάντησε :

— Ὅλα αὐτὰ γὰρ μένα δὲν εἶναι τίποτα. Δήμευσι γιὰτὶ νὰ φοβηθῶ, ἀφοῦ μόνο λίγα βιβλία καὶ δύο τριμμένα ράσα ἔχω ; Ἐξορία δὲν φοβάμαι, γιὰτὶ ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῶ ὁ τόπος εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ ἠμπορῶ νὰ μείνω. Καὶ τὸ θάνατος τὸν περιμένῳ μὲ μεγάλη προθυμία, γιὰτὶ θὰ μὲ φέρῃ πιὸ γρήγορα κοντὰ εἰς τὸ Θεό.

Ὁ Μόδεστος ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ λέγει, πῶς κανέναν ἐπίσκοπος δὲν τοῦ μίλησε μὲ τέτοιο θάρρος.

— Ἴσως νὰ μὴν εὐρήκες ὡς τώρα ἀληθινὸν ἐπίσκοπον, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ Βασίλειος. Οἱ καλοὶ Χριστιανοὶ εἶναι ταπεινοὶ ἐμπρὸς καὶ εἰς τὸν παραμικρότερον ἄνθρωπον. Μὰ

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Μεταλλينوῦ - Ἐνισλείδου

δταν πρόκειται διὰ τὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ, δὲν φρβούνται τίποτα.

“Ὅταν ὁ Αὐτοκράτορας ἔμαθε ὅλα αὐτά, ἐθαύμασε καὶ διέταξε νὰ μὴν ἐνοχλῆ κανεὶς πιά τὸ Βασίλειο.

“Ὁ Βασίλειος διακρίθηκε ἐπίσης καὶ διὰ τὴ μεγάλη του σοφία. Ἐγραψε πολλὰ σπουδαῖα βιβλία, πού σώζονται ἀκόμη καὶ σήμερα.

Ἄπέθανε σὲ ἡλικία 50 χρονῶν καὶ τὸ θάνατό του τὸν ἐθρήνησαν ὄχι μόνον οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδωλολάτρες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι.

Ἡ Ἐκκλησία τὸν θεωρεῖ ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρας καὶ διδασκάλους της. Τὴ μνήμη του ἐορτάζει τὴν 1η Ἰανουαρίου, ὁπότε γίνεται καὶ ἡ Λειτουργία, πού ἔγραψε ὁ ἴδιος καὶ λέγεται Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Τὰ παιδιὰ περιμένουν τὴν ἡμέρα αὐτὴ τὸν ἅγιο-Βασίλη νὰ τοὺς φέρη δῶρα. Διότι ἦτο φίλος μικρῶν καὶ μεγάλων.

34. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός

“Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Ἀριανζό, μιὰ μικρὴ πόλι κοντὰ εἰς τὴν Καισάρεια, εἰς τὰ 330 μ. Χ. Ὁ πατέρας του ἐλέγετο καὶ αὐτὸς Γρηγόριος καὶ ἦτο ἐπίσκοπος εἰς τὴ Ναζιανζό. Μητέρα του ἦτο ἡ εὐσεβῆς Νόνα, πού τοῦ ἔδωσε χριστιανικὴ ἀνατροφή.

Οἱ γονεῖς του ἀπὸ μικρὸ τὸν προώριζαν διὰ κληρικό. Τὰ πρῶτα μαθήματα τὰ ἐπῆρε εἰς τὴ Ναζιανζό κοντὰ εἰς τὸν πατέρα του. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔπειτα ἐπῆγε εἰς τὴν Καισάρεια, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ εἰς τὴν Ἀθήνα, νὰ συμπληρώσῃ τίς σπουδές του.

Εἰς τὴν Ἀθήνα ἐσπούδασε φιλοσοφία, φιλολογία, ρητορική, μαθηματικά καὶ ποιητικὴ. Τόση ἐπίδοσι εἶχε εἰς τίς ἐπιστῆμες αὐτές, πού οἱ Ἀθηναῖοι τὸν παρεκάλεσαν νὰ μελνῆ ἐκεῖ καὶ νὰ διδάσκῃ ὡς καθηγητής. Ἐκεῖ εἶχε συσπουδαστὲς τὸ Μέγα Βασίλειο καὶ τὸν Ἰουλιανό.

“Ὅταν ἐγύρισε εἰς τὴν πατρίδα του, ἐβαπτίσθηκε. Ὁ

πατέρας του τὸν ἐχειροτόνησε πρεσβύτερο καὶ τὸν εἶχε βοηθό του. Εἰς τὸ Γρηγόριο ὅμως δὲν ἄρεσε ἡ διοικητικὴ ἐργασία, ἤθελε νὰ ἐπιδοθῇ σὲ μελέτες. Ἐπῆγε λοιπὸν καὶ εὔρηκε, ὅπως εἶδαμε, τὸ Μέγα Βασιλεῖο εἰς τὸν Πόντο καὶ συνεργάσθησαν μαζὶ εἰς τὴ μελέτη καὶ εἰς τὴ συγγραφὴ θρησκευτικῶν βιβλίων.

Ἀργότερα, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του, ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ. Ἀλλὰ τὸ νέο αὐτὸ ἀξίωμα δὲν τὸν ἐνθουσίασε καὶ τὸ ἐγκατέλειψε.

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ εἶχαν πληθύνει πολὺ οἱ αἰρετικοί, καὶ ἡ Ὁρθοδοξία ἐκινδύνευε σὲ ὅλο τὸ Κράτος καὶ πρὸ πολὺ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι.

Μόνον ἓνας μικρὸς ναὸς εἶχε ἀπομείνει εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς ἐκεῖ, ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ναοὶ εὐρίσκοντο σὲ χέρια ἀρειανῶν.

Τότε οἱ ὀρθόδοξοι ἐκάλεσαν τὸ Γρηγόριο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι νὰ ἀγωνισθῇ μαζὶ τοὺς διὰ τὴν Ὁρθοδοξία. Καὶ ὁ Γρηγόριος ἐδέχθηκε. Ἦλθε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι καὶ ἄρχισε νὰ κηρύττῃ μὲ μεγάλη δύναμι τὴν θεότητα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ (δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ). Δι' αὐτὸ τὸν ὠνόμασαν **Θεολόγο**.

Οἱ λόγοι του αὐτοὶ εἶχαν κάμει πολὺ μεγάλην ἐντύπωσι. Οἱ ἀκροατές του ὅλο καὶ ἐπληθύνοντο. Ἡ φήμη του εἶχε διαδοθῇ σὲ ὀλόκληρο τὸ Κράτος, καὶ πολὺς κόσμος ἐρχόταν ἀπὸ τόπους μακρυνούς νὰ ἀκούσουν τὸ σπουδαῖο ρήτορα.

Ὁ Θεοδόσιος ὁ Μέγας, ἐκτιμώντας τὴν μεγάλη ἀξία τοῦ Γρηγορίου, τὸν ἔκαμε ἀρχιεπίσκοπο (Πατριάρχη) Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ δὲ τὴν Ὁρθοδοξία ὁ Θεοδόσιος, καθὼς ἐμάθαμε, ἐκάλεσε εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τὴ Β' Οἰκονομικὴ Σύνοδο. Εἰς αὐτὴν πρόεδρος ἦτο ὁ Γρηγόριος.

Τὴ θέσι του ὁ Γρηγόριος δὲν τὴν διετήρησε πολὺ, γιὰτὶ δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἀσχολῆται μὲ ζητήματα διοικητικά. Παραιτήθηκε λοιπὸν καὶ ἐγύρισε εἰς τὴ Ναζιανζὸ εἰς τὸ

κτῆμα του, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του καταγινόμενος μὲ μελέτες καὶ συγγράμματα.

Ἐγράψε πολλὰ συγγράμματα καθὼς καὶ ποιήματα. Ἀπέθανε τὸ 390 μ. Χ.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν θεωρεῖ ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐκκλησιαστικοὺς πατέρας καὶ διδασκάλους καὶ ἐορτάζει τὴ μνήμη του εἰς τὶς 25 Ἰανουαρίου.

35. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Ἄλλος μέγας πατέρας τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἰωάννης ἐγεννήθηκε τὸ 347 μ. Χ. εἰς τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, ποὺ ἦτο πόλις Ἑλληνικὴ καὶ κέντρο τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅπως ἐμάθαμε.

Πολὺ μικρὸς ὁ Ἰωάννης ἔμεινε ὄρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Μητέρα εἶχε τὴν Ἀνθοῦσα, γυναῖκα πολὺ ἐνάρετη καὶ εὐσεβῆ, ποὺ τοῦ ἔδωσε χριστιανικὴ ἀνατροφή. Τόσο δὲ εἶχε ἡ Ἀνθοῦσα ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ της, ποὺ ὁ Λιβάνιος, ρήτορας εἰδωλολάτρης τῆς Ἀντιοχείας, ἔλεγε: «Δῆτε τί γυναῖκες ἔχουν οἱ Χριστιανοί!».

Ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν ἀρχὴ ἐσπούδασε τὴ ρητορικὴ. Ἦτο μαθητὴς τοῦ Λιβανίου. Αὐτὸς τὸν ἐκτιμοῦσε πολὺ διὰ τὴν εὐγλωττία του. Ὄταν μάλιστα τὸν ἐρώτησαν ποῖον θὰ ἀφήσῃ διάδοχό του, εἶπε πὼς θ' ἀφήνῃ τὸν Ἰωάννη, ἂν δὲν ἦτο Χριστιανός.

Εἰς τὴν Ἀντιόχεια ὁ Ἰωάννης ἔκαμε τὸ δικηγόρο, ἐπάγγελμα, ποὺ δὲν ἐταίριαζε εἰς τὸ χαρακτῆρα του. Δι' αὐτὸ γρήγορα τὸ ἀφῆσε καὶ ἐκλείσθηκε σὲ ἕνα μοναστήρι κοντὰ εἰς τὴν Ἀντιόχεια, ὅπου ἔμεινε 9 ὀλόκληρα χρόνια μελετώντας τὴν Ἁγία Γραφή.

Ἀργότερα ἐχειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ ἐκήρυττε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν Ἀντιόχεια μὲ τόσην εὐγλωττία καὶ γλυκύτητα, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τὸν ἐθαύμαζε καὶ τὸν ἔλεγε *χρυσόστομο*.

Όταν ἐχήρησε ὁ θρόνος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ αὐτοκράτορας Ἀρκάδιος ἐπροτίμησε τὸν Ἰωάννη. Ὁ Χρυσόστομος ἐδέχθη.

Ὡς ἀρχιεπίσκοπος ὁ Χρυσόστομος ἐτίμησε πολὺ τὴ θέσι του. Προστάτευσε τοὺς πτωχοὺς καὶ ὄρφανούς, ἰδρύοντας φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ σχολεῖα. Ἐκήρυτε μὲ θάρρος καὶ εὐγλωττία τὶς χριστιανικὲς ἀλήθειες καὶ χριστιανικὲς ἀρετὲς. Διοικοῦσε μὲ αὐστηρότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀγαθότητα τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐφρόντισε δὲ νὰ διαδοθῆ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ σὲ ἄλλους λαοὺς, ὅπως π.χ. εἰς τοὺς Πέρσας καὶ εἰς τοὺς Γότθους.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τότε ὑπῆρχε μεγάλη διαφθορά. Οἱ πλοῦσοι, οἱ ἄρχοντες καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία ἐζούσαν μὲ σπατάλη καὶ μὲ μεγάλη ἀσωτεία. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐκάκιζε ὁ Χρυσόστομος μὲ λόγια καυστικά.

Ἡ Εὐδοξία ὅμως θέλοντας νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτόν, ἔπεισε τὸν Αὐτοκράτορα νὰ τὸν ἐξορίσῃ. Ἀλλὰ μόλις ὁ λαὸς ἔμαθε τὴν ἐξορίαν του, ἐπῆγε ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀνάγκασε τὸν Αὐτοκράτορα νὰ τὸν φέρῃ σὲ τρεῖς ἡμέρας πίσω εἰς τὴ θέσι του.

Ὁ Χρυσόστομος ἦλθε πάλι εἰς τὴ θέσι του καὶ ἐξακολούθησε νὰ ἀγωνίζεται διὰ τὴν ἀρετὴ, καυτηριάζοντας ἀπὸ τὸν ἄμβωνα τῆς Ἐκκλησίας τὶς παρεκτροπὲς τῶν πλουσίων. Ὁργίσθηκε τότε πάλιν ἡ Εὐδοξία καὶ διὰ δευτέρη φορά ἐξορίζει τὸ Χρυσόστομο εἰς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸν Πόντο.

Εἰς τὸ δρόμο ὅμως ἀρρώστησε ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τὶς κακουχίας, καὶ ἀπέθανε σὲ ἡλικίαν 60 ἐτῶν τὸ 407 μ.Χ.

Ὁ Χρυσόστομος ἔγραψε πολλοὺς καὶ ωραίους λόγους, ἐπιστολὰς καθὼς καὶ τὴ Λειτουργίαν, ποὺ γίνεται σήμερον σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησίας μας.

Ἡ Ἐκκλησία τὸν τιμᾷ ὡς ἅγιον καὶ τὸν ἐορτάζει εἰς τὰς 13 Νοεμβρίου. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τοὺς λόγους του καὶ μὲ τὰ πολλὰ του συγγράμματα ἐπροστάτευσε τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Χριστιανικὰ γράμματα δι' αὐτὸ τὸν ἐορτάζει πα-

Οι Τρεις Ίεράρχαι :
Γρηγόριος, Χρυσόστομος, Βασίλειος.

νηγουρικά σαν Ιεράρχη και προστάτη τῶν Γραμμάτων και εἰς τὶς 30 Ἰανουαρίου. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ λέγεται τῶν **Τριῶν Ἱεραρχῶν και Διδασκάλων**, γιατί ἐορτάζονται μαζί του και οἱ δύο ἄλλοι προστάτες τῶν Γραμμάτων, ὁ Βασίλειος και ὁ Γρηγόριος. Αὐτὴ τὴν ἡμέρα τὴν πανηγυρίζουν και τὰ Σχολεῖα μας.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιο :

Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μεμυρωμένους ποταμούς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν Μέγαν και τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν χρυσοροῆμονι· πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ προσβέουσιν.

Ἐξήγησις :

Τοὺς τρεῖς πολὺ μεγάλους φωστῆρας τῆς Ἁγίας Τριάδος, ποὺ ἐφώτισαν ὅλο τὸν κόσμον μὲ τὰ φῶτα τῶν θείων διδαγμάτων τοῦ Εὐαγγελίου, τοὺς ποταμούς, ποὺ ἐκυλούσαν σαν μέλι τὴ σοφία και ἐπότισαν ὅλη τὴ κτίσι μὲ τὰ νερά τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τὸν Μεγάλον Βασίλειο και τὸν Θεολόγον Γρηγόριο μαζί μὲ τὸν ἑνδοξον Ἰωάννη, ποὺ τὰ λόγια του ἦσαν χρυσᾶ· ὅλοι ὅσοι ἀγαπᾶμε και θαυμάζουμε τὰ λόγια τους, ἄς μαζευθοῦμε νὰ τοὺς τιμήσωμε μὲ ὕμνους· γιατί αὐτοὶ μεσιτεύουν πάντοτε εἰς τὴν Ἁγία Τριάδα γιὰ μᾶς.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις.

- 1) Ποιοὺς ὠνόμασε ἡ Ἐκκλησία πατέρας :
- 2) Ποιὸν ἀπὸ τοὺς πατέρας ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ στυλοτῆς Ὁρθοδοξίας και γιατί ;
- 3) Ποιοὶ εἶναι οἱ τρεῖς Ἱεράρχες και Διδάσκαλοι ;
- 4) Γιατί ἡ Ἐκκλησία τοὺς ὠνόμασε διδασκάλους ;
- 5) Ἀναφέρατε κάτι σχετικὸ μὲ τὸ ἔργο τοῦ καθενὸς ἀπὸ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΩΟΝ

ΣΥΝΕΧΙΣΤΑΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

36. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας

Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τὸ ἔργον του.—Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔγινε αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους τὸ 527 μ. Χ. Μὲ τὴν ἐξυπνάδα του καὶ τὴ δραστηριότητά του ἔγινε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου.

Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ του Ἰουστίνου εἶχε πάρει μεγάλη καὶ χριστιανικὴ μὀρφωσι.

Ὅταν ἀνέβηκε εἰς τὸ θρόνον ὁ Ἰουστινιανὸς, κατάρθωσε νὰ ἔχη σπουδαίους βοηθοὺς, στρατηγοὺς καὶ ἐπιστήμονας.

Μὲ αὐτοὺς ἐμεγάλωσε τὰ σύνορα τῆς Αὐτοκρατορίας, διετήρησε τὴν ἐνότητα τοῦ Κράτους, ἐκαλλιτέρευσε τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ τὰ οἰκονομικά. Ἐκήρυξε τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν ἐπίσημην θρησκείαν τοῦ Κράτους.

Σὲ πολλὰ μέρη τῆς Αὐτοκρατορίας ἡ εἰδωλολατρεία δὲν εἶχε ἀκόμα ἐξαφανισθῆ. Δι' αὐτὸ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ τῆς δώσῃ τὸ τελειωτικὸ κτύπημα καὶ τὸ κατάρθωσε. Ἐκλείσε ὅλες τὶς φιλοσοφικὰς σχολὰς, πού ἐδίδασκαν τὴν εἰδωλολατρείαν. Ἐτοκτοποίησε τοὺς νόμους καὶ ἔκαμε μίαν περίληψιν τοὺς διὰ ἐκείνους, πού θὰ ἐσπούδαζαν νομικά.

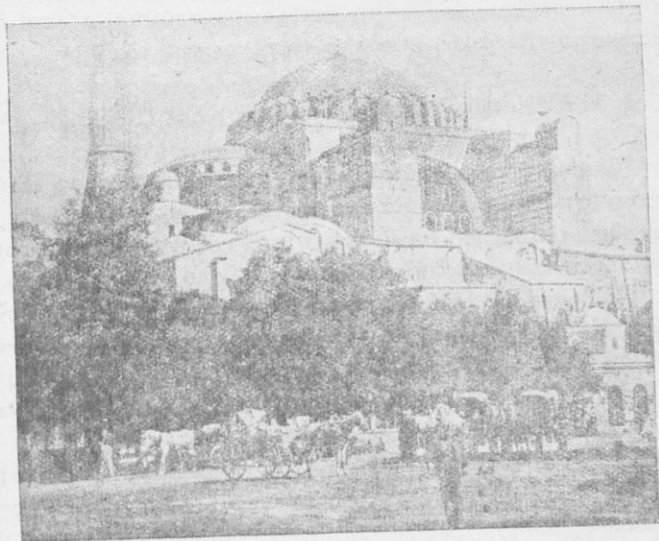
Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐκάλεσε τὴν Ε' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, τὸ 553, καὶ ἐκαθάρισε τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τὶς διάφορες αἵρέσεις.

Ἡ σιάνις τοῦ νίκου.—Σπουδαῖοι στρατηγοὶ του ἦσαν ὁ Βελισσάριος καὶ ὁ Ναρσῆς. Ὁ Βελισσάριος ἐβοήθησε πολὺ νὰ σταματήσῃ μίαν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ πού λέγε-

ται εις την Ἱστορίαν *στάσι τοῦ νίκαια*. Εἰς τὴν στάσιν αὐτήν, ποῦ γιὰ μιὰ στιγμή ἐκλονίστηκε ἡ Αὐτοκρατορία, ὁ λαὸς ἔκαψε τὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ποῦ τὸν εἶχε κτίσει ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.— "Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαῖο-

Ὁ ναὸς τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ
(Ἁγία Σοφία)

τερα ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶναι ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ὡς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ ἐκτίζοντο μὲ τὸ *Βασιλικό*, λεγόμενον, ρυθμὸν. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνέθεσε εἰς τοὺς ἀρχιτέκτονάς του νὰ δώσουν εἰς τὸν νέον ναὸν νέον ρυθμὸν. Καὶ αὐτοὶ τοῦ ἔδωσαν τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ σκεπασμένον μὲ θόλον καὶ ὄχι μὲ σκεπὴν κοινήν.

Διὰ τὸ ἔργο αὐτὸ ἐκάλεσε δύο σπουδαίους μηχανικοὺς τῆς ἐποχῆς του, τὸν *Ἀνθέμιον* καὶ τὸν *Ἰσιδώρον*. Χι-

λιάδες έργατες έχρησιμοποιήθηκαν έξη όλόκληρα χρόνια. Τά ύλικά του ήσαν λαμπρά και έξαιρετικά, φερμένα από όπου υπήρχαν πιό πολύτιμα και πιό ώραια. Τό έσωτερικό έστολλοσθηκε με πλούσιο στολισμό και με πολύτιμα πετράδια, *τά ψηφιδωτά.*

Είς τή μέση τής αύλης ήτο μία ώραία βρύση, ή φιάλη, με τήν περίφημη *καρμινική έπιγραφή*, που διαβάζεται δηλαδή από τήν άρχή και από τό τέλος της τό ίδιο :

ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ

Όταν έτελείωσε τό έργο, ό Ίουστινιανός τόσο έθαμβώθηκε από τήν όμορφιά και τή μεγαλοπρέπεια, ώστε έφώνασε : «Νενίκηκά σε Σολομών», έννοώντας πως έκτισε ώραιότερο ναό και από τό ναό του Σολομώντα.

Πραγματικά τό μνημείο αυτό είναι τό πιό ύπέροχο έργο τής Βυζαντινής Τέχνης. Τό σχέδιό του καθιερώθηκε σαν ύπόδειγμα Βυζαντινού ρυθμού και όσοι ναοί έκτίζοντο ύστερα σέ όλο τό Κράτος, ήσαν μικρότεροι βέβαια και άπλούτεροι, αλλά είχαν τόν ίδιο ρυθμό.

Ή μεγάλη αυτή έκκλησία με τίς ώραϊες ψηφιδωτές εικόνες σώζεται ακόμη και σήμερα. Οί Τούρκοι τήν έχουν ως *Μουσειο.*

Μέσα είς τό ναό αυτό έστεφανώθηκαν πολλοί ένδοξοι αυτοκράτορες. Έκει έχειροτονήθηκαν πολλοί και μεγάλοι πατριάρχαι. Έκει μέσα έγνώρισε τό Έλληνικό Έθνος τίς πιό ευχάριστες, αλλά και τίς πιό φοβερές του στιγμές, όταν έπεσε ή Αυτοκρατορία, είς τίς 29 Μαΐου 1453.

Μά και όταν τό Γένος ύποτάχθηκε είς τούς Τούρκους, ό ναός αυτός με τά τόσα σήμαντρα και τίς τόσες καμπάνες έγινε τό Σύμβολο του Έθνους.

37. Ὁ Ἡράκλειος, ὁ ἀκάθιστος ὕμνος καὶ ἡ ὕψωσις
τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ἰερός πόλεμος κατὰ τῶν Περσῶν. — Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἦσαν βασιλεῖς χωρὶς καμμίαν ἀξία καὶ τὸ Κράτος ἄρχισε εἰς τὴν ἐποχὴ τους νὰ παρακμάζη.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴν παρακμὴ παρουσιάσθηκε ὁ Ἡράκλειος, πού ἀπὸ στρατηγὸς ἔγινε αὐτοκράτορας τὸ ἔτος 610.

Ὁ Ἡράκλειος εὗρηκε τὸ Κράτος σὲ κακὴ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασι. Ἐδοκίμασε τότε πολὺ μεγάλους κινδύνους. Οἱ Πέρσαι εἶχαν κυριεύσει τὴ Συρίαν, τὴ Παλαιστίνην, τὴ Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἀπειλοῦσαν μαζὶ μὲ τοὺς Ἀβάρους καὶ αὐτὴ τὴν Κωνσταντινούπολι.

Ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα οἱ Πέρσαι ἐπῆραν αἰχμάλωτον πατριάρχη Ζαχαρία καὶ σὰν λάφυρον τὸν Τιμίου Σταυρό. Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Χοσρόης ἤθελε νὰ καταργήσῃ τὸ Χριστιανισμὸ καὶ νὰ διαδώσῃ παντοῦ τὴ θρησκείαν τῶν Περσῶν. Κίνδυνος μεγάλος καὶ διὰ τὸ Κράτος καὶ διὰ τὸ Χριστιανισμὸ.

Ἐπρεπε λοιπὸν οἱ Ἕλληνες νὰ κάμουν πόλεμον ἱερόν διὰ νὰ ἐλευθερώσουν τοὺς ἁγίους Τόπους καὶ νὰ πάρουν πίσω ἀπὸ τὰ χέρια τῶν βαρβάρων τὸν Τιμίου Σταυρό.

Ὁ πατριάρχης Σέργιος. — Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τότε ἦτο πατριάρχης ὁ Σέργιος, κληρικὸς καλὸς καὶ ἱκανός. Αὐτός, ὅταν εἶδε σὲ κάποια στιγμή τὸν Ἡράκλειον νὰ ἀπογοητεύεται, τοῦ ἔδωκε θάρρος καὶ τὸν ἐβοήθησε νὰ δυναμώσῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν, πού εἶχαν τὰ πλήθη νὰ πολεμήσουν διὰ τὴν Θρησκείαν των.

Ὁ Ἡράκλειος μέσα εἰς τὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή παίρνει τὴν ἀπόφασιν νὰ πολεμήσῃ τοὺς Πέρσας εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Περσικοῦ κράτους. Μεγάλον σχέδιον, πού θὰ εἶχε καὶ μεγάλες δυσκολίας εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του. Ἡ πίστις του ὅμως εἰς τὸ Χριστὸ τοῦ ἔδωκε θάρρος.

Ἡ ἐκστρατεία. — Μόλις ἐτοιμάσθηκε ὁ Ἡράκλειος διὰ τὴν ἐκστρατείαν, ἐπῆγε εἰς τὸ ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅπου

εύρισκετο ὁ πατριάρχης Σέργιος, καὶ προσευχήθηκε. Ἐζήτησε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθρούς.

Τὴ διοίκησι καὶ τὴ φύλαξι τῆς Πόλεως τὴν ἀνέθεσε εἰς τὸν Πατριάρχη καὶ εἰς τὸν Πρωθυπουργό του Βῶνο. Παίρνοντας δὲ τὴν θαυματουργὸ εἰκόνα τῆς Παναγίας μαζί του—τὴν ὀδηγήτρια—καὶ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Σεργίου, ξεκινᾷ διὰ τὴν Περσίαν.

Πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως.—Μόλις ἔφυγε ὁ Ἡράκλειος, οἱ σύμμαχοι τῶν Περσῶν, οἱ Ἄβαραι, ἤλθαν καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν Κωνσταντινούπολι ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἑράκης. Ἦλθαν καὶ οἱ Πέρσαι καὶ τὴν ἐπολιόρκησαν ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Σφιχτὰ ἦτο τότε ζωσμένη ἡ Πόλις ἀπὸ Πέρσας καὶ Ἀβάρους. Ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, ποῦ εἶχε μείνει, ἦταν λίγος. Ὁ Ἡράκλειος ἦταν ἀδύνατο νὰ στείλῃ βοήθεια. Οἱ ἐχθροί, βέβαιοι διὰ τὴ νίκη τους, προτείνουν εἰς τοὺς ἄρχοντας νὰ τοὺς παραδώσουν τὴν Πόλι.

Ὁ Σέργιος ἐμάζεψε τότε τὸ λαὸ τῆς Πρωτεύουσας εἰς τὴν Ἁγία Σοφία. Ἐκεῖ ὅλοι μαζί ἐζήτησαν τὴ βοήθεια τῆς Παναγίας, καὶ ὠρκίσθησαν νὰ ἀγωνισθοῦν, ὥσπου νὰ νικήσουν ἢ ὅλοι νὰ πεθάνουν.

Παρατάχθηκαν λοιπὸν οἱ κάτοικοι ἐμπρὸς εἰς τὰ τεῖχη τῆς Πόλεως. Καὶ μὲ τὴ δύναμι, ποῦ τοὺς ἔδινε ἡ σταθερὴ τους πίστι, ἀπέκρουσαν γενναῖα ὅλες τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν.

Ξαφνικὰ ὅμως ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀβάρων ἀναγκάζεται νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ φύγῃ. Τὸν ἀνάγκασε ἕνας φοβερὸς ἀνεμοστρόβιλος, ποῦ κατέστρεψε ὅλο τὸ στόλο τῶν ἐχθρῶν. Ὁ λαὸς ἐπῆρε τότε περισσότερο θάρρος καὶ τοὺς κατεδίωξε. Ἡ Πόλις ἐσώθη καὶ ἡ σωτηρία τῆς ἀποδόθηκε εἰς τὴ βοήθεια τῆς Παναγίας.

Ὁ ἀνάθιστος ὕμνος.—Ὅλοι οἱ κάτοικοι ἔτρεξαν τότε εἰς τὸ Ναὸ καὶ μὲ προσευχὰς καὶ δοξολογίας εὐχαρίστησαν τὴ Θεοτόκον, ποῦ τοὺς ἔσωσε ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. Ἐψάλλαν δὲ καὶ ἕναν ὥρατον ὕμνον εἰς τὴν Παναγίαν ὡς χαιρετι-

σμὸ (Χαιρετισμοὶ τῆς Παναγίας). Καὶ ἐπειδὴ τὸν ὕμνον αὐτὸν τὸν ἑσαλλαν *ὄρθιοι* ἔλη τῇ νύχτα, τὸν ὠνόμασαν *ἀνάθιστον*.

Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 στροφές, πὺ ἡ κάθε μία ἀρχίζει, μὲ τὴ σειρά, ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Ἄλφαβήτου (Α-Ω). Ψάλλεται ἀκόμη καὶ σήμερα εἰς τὴν Ἐκκλησία μας. Κάθε Παρασκευὴ ἀπὸ τις τέσσερις πρῶτες ἑβδομάδες τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς ψάλλονται ἀπὸ 6 χαιρετισμοὶ καὶ τὴν Παρασκευὴ τῆς Πέμπτης ἑβδομάδος ψάλλεται ὁλόκληρος ὁ ἀκάθιστος ὕμνος.

Ἐκεῖνες τις ἡμέρες ψάλλεται ἐπίσης εἰς τὴν Ἐκκλησία μας καὶ τὸ ἔξης ὠραῖο *τροπάριο*:

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι, Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε:

Ἐξήγησις:

Σὲ σένα, Θεοτόκε, πὺ εἶσαι ἀκαταμάχητος στρατηγὸς καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ ἡ Πόλις σου ψάλλω νικητήρια ἄσματα διὰ νὰ σὲ εὐχαριστήσω, πὺ μὲ ἔσωσες ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ πολέμου. Καὶ ἐπειδὴ ἔχεις τὴ δύναμι ἀκατανίκητην ἐλευθέρωσέ με ἀπὸ κάθε λογῆς κίνδυνο, διὰ νὰ σοῦ ψάλλω: Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτη.

Ὁ θείαμβος.—Ὅταν οἱ Ἄβαραο ἐπολιορκούσαν τὴν Πόλι, ὁ Ἡράκλειος ἐπολεμοῦσε μὲ τοὺς Πέρσας, πὺ εἶχαν μπῆ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἐξη χρόνια ἐπολεμοῦσε ὁ Ἡράκλειος τοὺς Πέρσας. Εἰς τὸ τέλος τοὺς ἐνίκησε. Ἐλευθέρωσε ὄλες τις ἐπαρχίες τοῦ Κράτους, ἐπῆρε τὸν Τιμιο Σταυρὸ καὶ ἐγύρισε νικητῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι.

Ὁλος ὁ λαός, ὁ κληρος καὶ ὁ στρατός, ἐβγήκε νὰ προὔπαντήσῃ τὸν τροπαιοῦχον Αὐτοκράτορα μὲ κλάδους βατῶν εἰς τὰ χέρια καὶ μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια. Καὶ ὅταν ἦλθε, ἔτρεξαν ὄλοι εἰς τὸ Νὰὸ καὶ εὐχαρίστησαν τὸ Θεὸ διὰ τὴ νίκη καὶ τὴ σωτηρία.

Ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.—Τὸν ἐπόμενον χρόνον (629 μ.Χ.) ὁ Ἡράκλειος ἐπήγε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μόνος του. Ἐκεῖ μὲ μεγάλες τελετὲς ὕψωσε καὶ πάλιν τὸν Τιμιο Σταυρὸ μέσα εἰς τὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἐκεῖ πού ἄλλοτε τὸν εἶχε ὕψώσει καὶ ἡ Ἁγία Ἐλένη.

Ἀπὸ τότε ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει εἰς τὰς 14 Σεπτεμ-

Ἡ εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἀπὸ τῆν ἁγία Ἐλένη

βρίου τῆ διπλῆ αὐτῆ ὕψωσι τοῦ Σταυροῦ. Τὴν ἡμέρα δὲ αὐτῆ μοιράζει εἰς τοὺς πιστοὺς βασιλικό, γιατί ἡ παράδοσι λέγει, πὼς τὸ φυτὸ αὐτὸ εἶχε φυτρώσει τότε εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε ταφῆ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους ὁ Τιμιος Σταυρός. Ψάλλεται καὶ τὸ ἐξῆς τροπάριο :

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονο-

μίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.

Ἐξήγησις :

Σῶσε, Κύριε, τὸ λαό σου καὶ εὐλόγησε ἐκείνους, ποὺ πιστεύουν σὲ σέ, χαρίζοντας εἰς τοὺς βασιλεῖς νίκες ἐναντίον τῶν βαρβάρων, καὶ φύλαττε μὲ τὸ Σταυρό σου ὄλους τοὺς Χριστιανούς.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Πότε ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἔγινε ἐπίσημη θρησκεία τοῦ Κράτους;
- 2) Πότε εἶπε ὁ Ἰουστινιανὸς «Νενίκηκά σε Σολομών»;
- 3) Ἔχετε διαβάσει κανένα ποίημα σχετικὸ μὲ τὴν Ἁγία Σόφια;
- 4) Γιατί ἔγινε ὁ ἱερός πόλεμος κατὰ τῶν Περσῶν;
- 5) Πότε ἔγινε ὁ ἀκάθιστος ὕμνος καὶ γιατί;
- 6) Ποιὸς ὕψωσε διὰ δεύτηρη φορά τὸν Τιμιο Σταυρὸ καὶ ποῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

38. Μοναχοί, ἀναχωρηταί, άσκηται

Ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἦτο πολὺ ἠθικὴ. Μεταξύ τους εἶχαν μεγάλη ἀγάπη, τόση ὅση δὲν ἐγνώρισε ποτὲ ὁ κόσμος. "Ολοὶ ἐτιμοῦσαν τοὺς ἄρχοντας. "Ολοὶ ἀγαποῦσαν τὸν πλησίον τους.

Τὰ παιδιὰ ἐσέβοντο τοὺς γονεῖς τους καὶ ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ ἦτο πραγματικὴ χαρὰ. Δὲν ὑπῆρχε μετὰ τῶν Χριστιανῶν διάκρισι κυρίων καὶ δούλων, ἀνδρὸς καὶ γυναικός, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων. Οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν πρὸς ὅλους δίκαιοι καὶ ἀγαθοί, καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς των ἀκόμη.

Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, ποὺ εἶχαν πρὸ αὐστηρὰ ἦθη, ἐπειδὴ ἐβλεπαν πῶς μέσα εἰς τὴν κοινωνία δὲν ἤμποροῦσαν νὰ βροῦν τὴ χριστιανικὴ τελειότητα, ἔφευγαν ἀπὸ τὸν κόσμον, *ἀναχωροῦσαν*, ὅπως ἔλεγαν, σὲ μέρη ἔρημικά, ὅπου ἐζοῦσαν βίον μοναχικόν, *κατὰ μόνας*. Αὐτοὶ ἐπήραν τὸ ὄνομα *μοναχοὶ* καὶ *ἀναχωρηταί*.

Εἰς τὰ ἔρημικὰ αὐτὰ μέρη ἐζοῦσαν οἱ μοναχοὶ βίον αὐστηρὰ ἠθικό. Ἐνήστευαν σὲ ὅλη τους τὴ ζωὴ, ἔκαναν διαρκῶς προσευχές, ἀγρυπνοῦσαν, ἐδιάβαζαν συνεχῶς τὴν Ἁγ. Γραφή. Ἀσκοῦσαν δηλαδὴ τὸν ἑαυτό τους εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὴ στέρησι, ζώντας τελείως ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ Θεόν.

Πρῶτος ἀναχωρητὴς ἀναφέρεται ὁ Παῦλος ἀπὸ τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου, ποὺ ἐζῆσε εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἀφρικῆς.

"Οσοὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐζοῦσαν πρὸ αὐστηρῆ ζωῆ, καὶ ἦσαν

τελείως απομονωμένοι από τους άλλους, ἐλέγοντο *ἀσκηταί*.

39. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος

Ἀνάμεσα εἰς τοὺς μοναχοὺς, πού ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ σὺν ἀγίοις διὰ τὸν ἀγνό τους βίω, εἶναι καὶ ὁ **Μέγας Ἀντώνιος**.

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἦτο σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Αἴγυπτο. Ἀφοῦ ἐμοίρασε τὴν περιουσία του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας, ἀνεχώρησε εἰς τὴν ἔρημο. Ἐκεῖ ἔζησε ὅλη του τὴ ζωὴ με προσευχὴς καὶ νηστείας, μελετώντας τὴν Ἁγία Γραφή.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρεια κατέβαινε μόνον, ὅταν τὴν Ἐκκλησία τὴν ἀπειλοῦσε ὁ ἀρειανισμὸς, διὰ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τοὺς ὀρθοδόξους.

Ἡ φήμη του διαδόθηκε γρήγορα, καὶ πολλοὶ ἐπήγαιναν νὰ τὸν βροῦν καὶ νὰ τοῦ ζητοῦν συμβουλές. Ἀπέθανε εἰς τὴς 17 Ἰανουαρίου τοῦ 356 μ. Χ. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμη του τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου του.

40. Ὁ ἅγιος Παχώμιος καὶ τὰ μοναστήρια

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τὸ ἀκολούθησαν πολλοὶ Χριστιανοί. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ μαθητὴς του Παχώμιος.

Ὁ Παχώμιος ἔδωσε κανονικώτερο τύπο εἰς τὸ μοναχικὸ βίω. Ἐμάζεψε τοὺς ἀσκητὰς, διὰ νὰ ζοῦν ὅλοι μαζί, καὶ τοὺς ὑποχρέωσε νὰ ζοῦν με τοὺς ἴδιους νόμους καὶ κανόνας.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία : Μεταλλينوῦ - Ἐνισλείδου

Σε ένα νησάκι μάλιστα τότε του Νείλου ποταμοῦ ἔκτισαν ὄλοι μαζί ἕνα *μοναστήρι*, καὶ ἐκεῖ ἔζοῦσαν ἑπτὰ χιλιάδες μοναχοί, χωρισμένοι σὲ τάγματα.

Ὁ Παχώμιος ἰδρύσει καὶ τὸ πρῶτο *γυναικεῖο μοναστήρι*, γιατί καὶ πολλές γυναῖκες εἶχαν ἀκολουθήσει τὴν ἀσκητικὴ καὶ μοναχικὴ ζωὴ. Ὀνομαστὴ μοναχὴ εἶναι ἡ ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία, ποὺ ἡ Ἐκκλησία μας τὴν ἐορτάζει τὴν πέμπτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔγραψε κατόπιν καὶ τοὺς *κανόνας*, τοὺς νόμους δηλαδὴ τῶν μοναστηριῶν.

Ὁ μοναχικὸς βίος διαδόθηκε γρήγορα σὲ ὅλη τὴν Αἴγυπτο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Παλαιστίνην, τὴ Συρίαν, Καππαδοκίαν, Κωνσταντινούπολιν. Ἀργότερα δὲ καὶ εἰς τὴ Δύση.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅπου εἶναι παντοῦ στημένες οἱ παγίδες τοῦ κακοῦ, ἔχουν πολὺ μεγαλύτερη ἀξία οἱ ἠθικὲς ἀρχὲς καὶ οἱ ἐνάρετες πράξεις. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ ἐβασίλευε ἡ ἀμάθεια καὶ ἐγίνοντο τόσοι διωγμοὶ καὶ τόσες ἔριδες, τὰ *μοναστήρια* εἶχαν ἀναλάβει τὴ μόρφωσιν καὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Διότι μέσα εἰς τὰ μοναστήρια ὑπῆρχαν σχολεῖα, ὅπου ἐδίδασκαν οἱ γραμματισμένοι μοναχοί.

Εἰς τὰ μοναστήρια ἐπίσης διτηρήθησαν καὶ πολλὰ ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ καὶ μὴ συγγράμματα, γιατί οἱ μοναχοὶ ἀντέγραφαν διαρκῶς τὰ παλῆα χειρόγραφα. Τέλος πολλοὶ μοναχοὶ διέδωσαν τὸ Χριστιανισμὸ σὲ διάφορες χῶρες.

Εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅπως θὰ ἴδοῦμε ἀργότερα, τὰ μοναστήρια ἐπέσφραξαν εἰς τὰ χρόνια τῆς Σκλαβιάς πολὺ μεγάλες ὑπηρεσίες.

41. Συμεὼν ὁ στυλίτης

Παρ' ὅλη τὴν τακτοποίησιν τοῦ μοναχικοῦ βίου, ἐξᾶκολουθοῦσαν νὰ ὑπάρχουν ἀσκηταὶ ἔξω ἀπὸ τὰ μοναστήρια, ποὺ ἐβασάνιζαν τὸ σῶμα τους μὲ πολλὰ βασανιστήρια καὶ στερήσεις.

Τέτοιος άσκητής έγινε όνομαστός εις την Ἐπιτοχία
 ό *Συμεών*. Αὐτός έζησε επάνω σε ένα στύλο και δι' αυτό
 λέγεται και *στυλίτης*. Ἐπάνω εις τόν στύλον αὐτόν έζησε
 τριάντα χρόνια και από εκεί έδίδασκε. Πολλές Ἀραβικές
 φυλές ασπάσθησαν τότε τή Χριστιανική Θρησκεία έξ αι-
 τίας του. Ὁ Συμεών έγραψε πολλούς ύμνους και ευχές.

Ἐνακεφαλαιωτικές έρωτήσεις

- 1) Ποιοί λέγονται μοναχοί και άναχωρηταί;
- 2) Ἐναφέρατε τούς πιδ όνομαστούς.
- 3) Ποιοί λέγονται άσκηταί;
- 4) Τι γνωρίζετε δια τόν άσκητή Συμεών;
- 5) Ποιός είναι ό ιδρυτής τών μοναστηρίων;
- 6) Ποιός ό ρόλος τών μοναστηρίων εις τήν έποχή εκείνη;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΙ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΛΑΤΡΑΙ

42. Οί εἰκόνες λατρεύονται σάν εἴδωλα.

Τὰ σύμβολα.— Ἡ Χριστιανική Θρησκεία εἰς τὴν ἀρχὴν ἀπέφυγε νὰ χρησιμοποιοῖ εἰκόνες καὶ ἀγάλματα διὰ νὰ μὴν πέσουν οἱ ὄπαδοί της πάλιν εἰς τὴν εἰδωλολατρεία.

Σιγὰ - σιγὰ ὅμως οἱ Χριστιανοὶ ἔβαλαν μέσα εἰς τὶς ἐκκλησίες τὰ *σύμβολα*. Αὐτὰ ἦσαν διάφορες παραστάσεις, ποὺ ἀντιπροσώπευαν ἰδέες, π. χ. ὁ *Ιχθύς* ποὺ συμβόλιζε τὸ Χριστό, (Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτὴρ) ἢ *ἄγκυρα* τὴν ἐλπίδα, τὸ *ἀρνί* καὶ ὁ *βοσκὸς* (ποιμὴν) τὸ Χριστό, τὸ *καράβι* (ναῦς) τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἄλλα πολλὰ.

Οἱ εἰκόνες καὶ ἡ εἰκονολατρεία. — Ἀρχότερα ἄρχισαν οἱ Χριστιανοὶ νὰ στολιζοῦν τὶς ἐκκλησίες τους, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου. μὲ τὶς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τῶν Ἁγίων.

Ἐδιδάσκοντο βέβαια οἱ Χριστιανοὶ ποιά πρόσωπα παρίσταναν οἱ εἰκόνες καὶ παρακινουῦντο νὰ μιμοῦνται τὸ παράδειγμα ἐκείνων, ποὺ ἐθυσίασαν τὴ ζωὴ τους διὰ τὸ Χριστό καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἀμόρφωτος λαὸς ἄρχισε σιγὰ-σιγὰ, ἀντὶ ἀπλῶς νὰ σέβεται καὶ νὰ τιμᾷ, νὰ λατρεύῃ τὶς εἰκόνες σάν εἴδωλα καὶ νὰ πιστεύῃ πὼς δὲν θαυματουργοῦν τὰ πρόσωπα, ποὺ ζωγραφίζονται εἰς τὶς εἰκόνες, ἀλλὰ ἡ ὕλη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἦσαν φτιαγμένες, αὐτὸ τὸ ξύλον δηλαδὴ.

Εἰκονομαχικὲς ἐριδες.— Ἐδημιουργήθηκε τότε ἓνα πο-

τὸ μεγάλο ζήτημα, πὸ ἐτάραξε διὰ χρόνια πολλὰ τὴν Ἐκκλησίαν (710—842) καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐχωρίσθησαν εἰς δύο κόμματα. Ἄλλοι ἐλάτρευαν τὶς εἰκόνες καὶ ἐλέγοντο *εἰκονολάτρεις*, καὶ ἄλλοι δὲν ἤθελαν τὶς εἰκόνες καὶ ἐλέγοντο *εἰκονομάχοι*. Ὁ λαὸς λοιπὸν ἐχωρίσθηκε σὲ δύο μερίδες, πὸ ἡ μία ἐμισοῦσε τὴν ἄλλη,

Ὁ αὐτοκράτορας Λέων ὁ Γ' ὁ Ἰσαυρος, ἀντὶ νὰ προσπαθῆσῃ νὰ διαφωτισθοῦν οἱ εἰκονολάτρεις καὶ νὰ παύσουν νὰ λατρεύουν τὶς εἰκόνες, ἔδωσε διαταγὴ νὰ ὑψωθοῦν τόσο ψηλὰ μέσα εἰς τὶς ἐκκλησίες, πὸ ὁ κόσμος νὰ μὴ ἠμπορῆ νὰ τὶς ἀσπάζεται.

Ὁ λαὸς ὅμως δὲν ἄκουσε τὴ διαταγὴ, καὶ ὁ αὐτοκράτορας διέταξε νὰ τὶς βγάλουν τὶς εἰκόνες ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες καὶ νὰ τὶς κάψουν. Ἀπὸ τότε ἐρεθίσθησαν πολὺ τὰ πράγματα, καὶ ἄρχισαν οἱ μεγάλες ἐριδες τῆς *εἰκονομαχίας*.

Διωγμὸς τῶν μοναχῶν.—Σφοδρότερος εἰκονομάχος ἦτο ὁ γιὸς τοῦ Λέοντα, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος. Αὐτὸς ἐκήρυξε τρομερὸ πόλεμον ἐναντῖον τῶν μοναχῶν, γιατί αὐτοὶ ἦσαν ὅλοι εἰκονολάτρεις. Πολλὰ μοναστήρια ἐκλείσθησαν τότε καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἐδιώχθησαν, ἐξωρίσθησαν καὶ ἐκακοποιήθησαν.

Θερμοὶ ὑποστηρικτὲς τῶν εἰκόνων ἦσαν οἱ μοναχοὶ *Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς* καὶ *Θεόδωρος ὁ Στουδίτης*. Αὐτοὶ ἔγραψαν καὶ βιβλία ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, καὶ ἀγωνίσθησαν κατὰ τῶν εἰκονομάχων.

43. Ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Ὁ γιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρώνυμου ὁ Λέων ὁ Δ', ἦτο πιστὸς εἰς τὶς ἰδέες τοῦ πατέρα του. Ἡ γυναῖκα του ὅμως ἡ *Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία*, ὑποστήριζε τοὺς εἰκονολάτρεις.

Ὅταν ἀπέθανε ὁ Λέων (780) ἡ Εἰρήνη, σὰν ἐπίτροπος τοῦ ἀνήλικου γιοῦ τῆς Κωνσταντίνου ΣΤ', ἐκάλεσε τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο εἰς τὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας τὸ 787.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀπεφάσισε νὰ ἀναστηλωθοῦν οἱ εἰκόνες εἰς τὶς ἐκκλησίες καὶ νὰ μάθῃ ὁ λαὸς ὅτι τιμώντας καὶ προσκυνώντας τὶς εἰκόνας τιμᾶ καὶ προσκυνᾶ τὰ πρόσωπα, ποῦ παριστάνουν, καὶ ὄχι τὴν ὕλη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἶναι φτιαγμένες. Ἔτσι εἶχε διδάξει ὁ Μέγας Βασίλειος: "Ὅτι δηλαδή ἡ τιμὴ πηγαίνει εἰς τὸ πρωτότυπο, καὶ ἐκεῖνος, ποῦ τιμᾶ τὴν εἰκόνα, δὲν τιμᾶ τὴν ὕλην, ἀλλὰ τὸ πρόσωπο, ποῦ εἰκονίζει.

Μετὰ τὸ θάνατο τῆς Εἰρήνης διάφοροι ἄλλοι αὐτοκράτορες ἦσαν εἰκονομάχοι, καὶ προσπαθοῦσαν μὲ κάθε τρόπο νὰ βγάλουν καὶ πάλι τὶς εἰκόνας ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες, μὰ δὲν τὸ κατόρθωναν.

44. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας

Τελευταῖος εἰκονομάχος αὐτοκράτορας ἦτο ὁ Θεόφιλος, ποῦ ἐβασίλευσε τὸ 842.

Μετὰ τὸ θάνατό του ἡ γυναῖκα του, ἡ Θεοδώρα, ποῦ ἐλάτρευε τὶς εἰκόνας, ἀνεστήλωσε ὀριστικὰ τὶς ἅγιες εἰκόνας εἰς τὶς ἐκκλησίες.

Ἡ ἀναστήλωσις ἔγινε μὲ μεγάλη τελετὴ. Χιλιάδες κόσμος ἐξεχύθησαν εἰς τοὺς δρόμους κρατώντας εἰς τὰ χέρια εἰκόνας καὶ ψάλλοντας διάφορα τροπάρια ἐμπήκαν ὕστερα εἰς τὶς ἐκκλησίες καὶ τὶς ἐτοποθέτησαν εἰς τὶς θέσεις τους.

Ἀπὸ τότε ἡ Θεοδώρα ὤρισε νὰ ἐορτάζεται τὸ γεγονός αὐτὸ τὴν πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστής.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἔδωσε γενικώτερη σημασίαν εἰς τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ πανηγυρίζει τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὄχι μονάχα τὴν ἀναστήλωσι τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ γενικὰ τὴν ἐπικράτησι τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως. Καὶ τὴν ὠνόμασε *Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας*.

Ἀπολυτίκιο.

*Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, αἰτούμενο^ε
συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός. Βούλησε*

γὰρ ἠυδοκῆσας ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ, ἵνα ὕψη οὖς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. "Ὁθεν εὐχαρίστως βοῶμέν σοι. Χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον.

Ἐξήγησις.

Τὴν ἅγια σου εἰκόνα προσκυνοῦμε, ἀγαθέ, Χριστέ Θεέ μας, καὶ σοῦ ζητοῦμε τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν μας. Διότι καταδέχθηκες νὰ ἀνεβῆς ἐπάνω εἰς τὸ Σταυρό, διὰ νὰ σώσης τὰ πλάσματά σου ἀπὸ τὴ ὑποδούλωσι τοῦ διαβόλου. "Ὁθεν εὐχαρίστως βοῶμε. Ἐγέμισες ὄλα μὲ χαρὰ, Σωτὴρ μας, διότι ἦλθες διὰ νὰ σώσης τὸ κόσμον.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Τι λέγονται σύμβολα εἰς τὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ ποιά εἶναι αὐτά;
- 2) Ποιὸ μεγάλο ζήτημα ἐγεννήθηκε εἰς τὴν Ἐκκλησίᾳ μὲ τίς εἰκόνες;
- 3) Ποιοὶ αὐτοκράτορες ἦσαν εἰκονομάχοι;
- 4) Πότε ἐγινε ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ γιατί;
- 5) Πότε ἐγινε ἡ ὀριστικὴ ἀναστίλῳσι τῶν εἰκόνων;
- 6) Πότε ἡ Ἐκκλησίᾳ μας τὴν ἐορτάζει καὶ τί σημασία ἔδωσε εἰς τὴν ἡμέρα αὐτή;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

45. Ὁ πατριάρχης Φώτιος καὶ οἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν.

Οἱ πέντε πατριάρχαι ἴσοι μεταξύ τους.— Ἀπὸ τὴν ἵδρυσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ὡς τὸν 9ον αἰῶνα ἡ Ἐκκλησία ἦτο μίᾳ καὶ ἀδιαίρετη διὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς.

Τὴν ἀδιαίρετη αὐτὴ Ἐκκλησία τὴν διοικοῦσαν οἱ πέντε πατριάρχαι: Ρώμης, Ἀλεξανδρείας, Κωνσταντινουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Καὶ οἱ πέντε αὐτοὶ πατριάρχαι ἐθεωροῦντο ἴσοι μεταξύ τους. Δηλαδή ὁ καθένας εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ διοικῇ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς περιφέρειας του, τοῦ Πατριαρχείου του, χωρὶς νὰ ἀνακατεύεται εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἄλλων Πατριαρχείων.

Αἱ ἀξιώσεις τῶν παπῶν τῆς Ρώμης.— Ὄταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μετέφερε τὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους εἰς τὸ Βυζάντιο, ἡ Ρώμη ἔμεινε πάλιν ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Δύσεως.

Ὁ πατριάρχης τότε τῆς Ρώμης, ἀπὸ φιλοδοξίαν νὰ ξεχωρίσῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπῆρε τὸ τίτλο *Πάπας*, ποῦ σημαίνει Πατήρ, καὶ εἶχε τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἀνακατεύεται καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς. Ἦθελε δηλαδή σιγά-σιγά νὰ ἀναγνωρισθῇ Ἀνώτατος Ἄρχων τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ἐπίστευε πὼς εἶναι ὁ μόνος διάδοχος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἐπεὶδὴ ἦτο τάχα ἐκεῖνος ἀνώτερος τῶν ἄλλων Ἀποστόλων καὶ ἱδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης.

Οἱ πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἀναγνώριζαν τὶς ἀξιώσεις αὐτῆς τοῦ Πάπα, καὶ ἔτσι ἐδημιουργήθη ἀνά-

μεσα εις την Ἐκκλησίαν ἓνα μεγάλο κενό, πού ἀργότερα ἔφερε τὸ Σχίσμα. Εἰς αὐτὸ ἔδωσε ἀφορμὴ τὸ ἐξῆς ζήτημα.

Ἐπιπέριχος Φώτιος.— Αὐτοκράτορας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τὸ ἔτος 857 ἦτο ὁ Μιχαὴλ ὁ Γ' καὶ πατριάρχης ὁ Ἰγνάτιος. Ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτορας δυσανεστήθηκε ἀπὸ τὸν Πατριάρχη, τὸν καθαίρεσε καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸ θρόνον ἀνέβασε τὸ Φώτιο.

Ἐπιπέριχος, ἄνθρωπος πολὺ μορφωμένος καὶ ἠθικός, εἶχε καταλάβει μεγάλη πολιτικὴ θέσι εἰς τὸ Παλάτι. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκρίθη κατάλληλος διὰ Πατριάρχης. Ἐπειδὴ ὁμοίως ἦτο λαϊκός, ἐπέρασε μέσα σὲ ἕξ ἡμέρας ὅλα τὰ ἱερτικὰ ἀξιώματα, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀνώτατο ἀξίωμα τοῦ Πατριάρχου, τὸ 857. Ὅσοι ἐγνώριζαν τὸ Φώτιο, ἐτάχθησαν μὲ τὸ μέρος του. Μερικοὶ ὁμοίως δὲν τὸν ἠθέλαν διὰ Πατριάρχη καὶ ὑποστήριζαν τὸν Ἰγνάτιο. Διὰ τοῦτο ὁ Φώτιος ἐζήτησε καὶ ἐγένετο τὸ ἔτος 861 Σύνοδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι. Ἡ Σύνοδος ἐθεώρησε κανονικὴ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου. Τοῦτο δὲ ἐδέχθησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα.

Πάπας τῆς Ρώμης ἦτο τότε ὁ Νικόλαος ὁ Α' ἄνθρωπος πολὺ φιλόδοξος. Ὁ Νικόλαος, λοιπόν, ὄχι μόνον δὲν ἐδέχθηκε τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ὠργίσθηκε δι' αὐτήν. Ἀφώρισε δὲ τὸ Φώτιο, ὡς ταραξία καὶ μὴ κανονικὸν Πατριάρχη, καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους του τοὺς ἐτίμωρσε.

Ἐπιπέριχος, σὰν φρόνιμος κληρικός, δὲν ἔδωσε καμμιά σημασία εἰς αὐτό, καὶ ἄφησε τὸ ζήτημα νὰ σβύσῃ μόνον του μὲ τὸν καιρὸ. Νέα ὁμοίως διαφωνία μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀργότερα ἔφερε τὸ Σχίσμα.

46. Τὸ ὀριστικὸν Σχίσμα.—Οἱ Βούλγαροι γίνονται Χριστιανοί

Εἰς τὰ 864 ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, δύο μοναχοὶ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, ἐπῆγαν καὶ ἐδίδαξαν τὸ Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ἔμαθαν τὴν Σλαυικὴν γλῶσσαν, ἐπενόησαν τὴν Σλαυικὴν γραφὴν καὶ μετέφρασαν εἰς αὐτήν

τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὰ Λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Πολλοὶ Βούλγαροι ἐδέχθησαν τότε τὸ Χριστιανισμὸ μαζί με τὸν βασιλέα Βόγορι καὶ ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ὠργάνωσε τὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας.

Αὐτὸ πολὺ δυσaráστηκε τὸν Πάπα Νικόλαο. Διὰ τοῦτο ἔστειλε καὶ αὐτὸς δικοὺς του ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς εἰς τὴν Βουλγαρία. Αὐτοὶ ἄρχισαν σιγά-σιγά νὰ ἐκτοπίζουν τοὺς κληρικοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ διδάσκουν τὶς *καινοτομίες*, τὶς ἀλλαγές δηλαδὴ τοῦ ἔκαμε ὁ Πάπας εἰς τὴν ὀρθόδοξη πίστι (ἴδ. κεφ. 48).

Τότε ὁ Φώτιος ἐκάλεσε Σύνοδο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τὸ 867. Ἡ Σύνοδος ἀφώρισε τὸν Πάπα Νικόλαο, κατεδίκασε τὶς καινοτομίες εἰς τὴ λατρεία καὶ τὴ πίστι ὡς καὶ τὶς ἐπεμβάσεις τοῦ Πάπα. Ἔτσι ἄρχισε τὸ Σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Τέλος τὸ Σχίσμα ἔγινε ὀριστικὸ τὸ ἔτος 1054 ἐπὶ Πατριάρχου Κων/πόλεως Μιχαὴλ Κυρουλαρίου. Ἡ μία Ἐκκλησία ἀφώρισε τὴν ἄλλη καὶ διέκοψαν τὰς σχέσεις των.

Πολλές ἀπόπειρες ἔγιναν ὕστερα διὰ τὴν ἔνωσι τῶν Ἐκκλησιῶν, μὰ ὅλες ἀπέτυχαν.

47. Οἱ Ρῶσοι γίνονται χριστιανοὶ

Οἱ μοναχοὶ Μεθόδιος καὶ Κύριλλος δὲν ἔσταμάτησαν τὸ ἔργο τους. Ἐκαμαν ἐκτός ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους καὶ ἄλλους σλαυικοὺς λαοὺς χριστιανούς, π. χ. τοὺς Σέρβους, τοὺς Κροάτας καὶ ἄλλους. Δι' αὐτὸ λέγονται Ἀπόστολοι τῶν Σλαύων καὶ τιμῶνται ἀπὸ αὐτοὺς ὡς ἅγιοι.

Πρώτη ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἔγινε χριστιανὴ ἡ μεγάλη δούκισσα Ὀλγα, τὸ 980. Αὐτὴ ἐπῆγε κατόπιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι, ὅπου ἐβαπτίσθη καὶ ἐπῆρε τὸ ὄνομα Ἐλένη.

Ὅταν ἐγύρισε εἰς τὴ χώρα της, ἐφρόντισε νὰ διαδοθῇ ὁ Χριστιανισμὸς σὲ ὅλη τὴ Ρωσία. Ὑστερα ἔγινε χριστιαν-

νός και ό έγγονός της Βλαδίμηρος, που έπηρεε γυναίκα του την άδελφή του αυτοκράτορα Κωνσταντινουπόλεως, την "Αννα.

Τότε, κατά διαταγή του Βλαδιμήρου, όλοι οι Ρώσοι εις τό 988 έγιναν χριστιανοί.

Άνακεφαλαιωτικές έρωτήσεις.

- 1) Πώς ήσαν οι πέντε Πατριάρχαι της Χριστιανικής Έκκλησίας μεταξύ τους;
- 2) Άπό πότε άρχισαν οι Έπίσκοποι της Ρώμης τίς αξιώσεις τους;
- 3) Ποιό ήτο τό άποτέλεσμα των αξιώσεων.
- 4) Πότε έδόθηκε άφορμή διά τό Σχίσμα;
- 5) Πότε έγινε τό όριστικό Σχίσμα μεταξύ της Άνατολικής και της Δυτικής Έκκλησίας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Ἡ ΔΥΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

48. Οἱ καινοτομίαι τῶν Παπῶν

Ἐνας ἀπὸ τοὺς λόγους, ποὺ ἐπροκάλεσαν τὸ Σχίσμα μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἦτο καὶ οἱ *καινοτομίαι* τῆς Δυτικῆς.

Οἱ διάφοροι Πάπαι εἶχαν ἀρχίσει ἀπὸ τινος χρόνου νὰ νοθεύουν τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶχε παραμεληθῆ, γιατί δὲν ἐκαλλιεργοῦντο καθόλου τὰ γράμματα εἰς τὴν Δύσιν. Μεγάλῃ σπουδαιότητι εἶχε πάρει τότε ἡ *Ἱερὰ Παράδοσι*, δηλαδή ἡ προφορικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ καθὼς ἡ Ἱερὰ Παράδοσι ἦτο εἰς τὴν ἀρχὴν ἄγραφη, εὐκόλως ἠμποροῦσαν νὰ συμβοῦν διάφορες κακοδοξίαι.

Ἔτσι ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία σιγὰ-σιγὰ ἔκαμε πολλὰς ἀλλαγὰς εἰς τὴν διδασκαλίαν, τὴν διοίκησιν καὶ τὴν λατρείαν, ποὺ λέγονται *καινοτομίαι*. Αὐτὲς ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τις ἐχαρακτήρισε ὡς *κακοδοξίαι*, δηλαδή ὡς μὴ ὀρθὰς διδασκαλίαις.

Τέτοιαι κακοδοξαί καινοτομίαι τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶναι οἱ ἑξῆς :

1. Ἡ Παράδοσι ἔχει μεγαλύτερη ἀξίαν τῆς Ἁγ. Γραφῆς.
2. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Υἱόν.

3. Μετὰ τὸ θάνατον οἱ ψυχὲς τῶν ἁμαρτωλῶν χριστιανῶν πηγαίνουν εἰς ἓνα τόπον ξεχωριστόν, διὰ νὰ καθαρῶσθον ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των μετὰ τὴν φωτιά. Αὐτὸ λέγεται

καθαρήριο πῦρ. Ἐκ τούτου ἡμπορεῖ νὰ τις ἐλευθερώσῃ γρηγορώτερα ὁ Πάπας μὲ τις δεήσεις του.

4. Οἱ ἄνθρωποι ἡμποροῦν νὰ ἐξαγοράζουσι μὲ χρήματα τὴ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν ἰδικῶν τῶν καὶ τῶν πεθαμένων τῶν.

4. Ἡ Θεία Λειτουργία καὶ ἡ Κοινωνία πρέπει νὰ γίνεται μὲ ἄζυμον ἄρτο.

5. Οἱ λαϊκοὶ νὰ μεταλαβαίνουν μόνον ἀπὸ τὸ Σῶμα (ἄρτο) τοῦ Χριστοῦ.

6. Ὅλες οἱ ἀκόλουθες τῆς Ἐκκλησίας νὰ γίνωνται εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν.

Ἐπίσης ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία εἶχεν ἀρχίσει νὰ κἀνῃ τὸ βάπτισμα μὲ ράντισμα, τὸ ἅγιον Μύρο εἰς τὰ μεγάλα παιδιὰ μετὰ τὸ Βάπτισμα, σὲ ἡλικίαν 12-14 ἐτῶν. Ἀπαγόρευσε τὸ Γάμο σὲ ὅλους τοὺς κληρικοὺς κλπ.

49. Ὁ Λούθηρος καὶ ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμισις

Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία

Ἱερά ἐξέτασις.—Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ὕστερα ἀπὸ τὸ Σχίσμα ἐξέφυγε πολὺ ἀπὸ τὰς βάσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τις καινοτομίας, πού ἔκαμε εἰς τὴν οὐσίαν καὶ εἰς τοὺς τύπους τῆς Λατρείας καὶ τῆς Διδασκαλίας.

Πολλοὶ θεολόγοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς ἄνθρωποι ἐπεχείρησαν τότε νὰ φέρουσι εἰς τὸν πραγματικὸν Χριστιανισμὸν τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ τοῦ κάκου. Αὐτοὶ μάλιστα εὗρισκαν μαρτυρικὸν θάνατον. Διότι ὁ Πάπας εἶχε μεγάλην δύναμιν τότε μὲ τὰ μοναχικὰ τάγματα.

Αὐτὰ εἶχαν ἐπινοήσει τὴν *Ἱερά ἐξέτασιν*, δικαστήριον δηλαδὴ μὲ δικαστὰς μοναχοὺς, ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὰ δὲ κατεδίκάζαν σὲ θάνατον μαρτυρικὸν κάθε χριστιανόν, πού διεμαρτύρητο διὰ τὴν ἄθλιαν κατάστασιν τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Δύσιν.

Ἀφέσεις.—Οἱ Πάπαι ἐπίσης ἐζώσαν τότε ζωὴν πολυδάπανην καὶ διὰ νὰ ἔχουσι ἀφθονὰ χρήματα εἰς τὴν διά-

θεσί τους ἔπλασαν τῇ κακοδοξίᾳ τοῦ «καθαρτηρίου πυρός» καὶ ἄρχισαν νὰ πωλοῦν ἀφέσεις ἢ συγχωροχάρτια. Οἱ χριστιανοὶ δηλαδὴ ποῦ ἔκαναν ἁμαρτίες ἤμποροῦσαν νὰ ἐξαγοράσουν τίς ἁμαρτίες τους αὐτὲς δίνοντας ἕνα ποσὸ εἰς τὸν Πάπα, διὰ νὰ πάρουν γραπτὴ συγχώρεσι ἢ ἄφεσιν (=συγχωροχάρτι). Πολλοὶ ἀντετάχθησαν τότε.

Ἄλλ' ὅποιος ἐτόλμοσε νὰ διαμαρτυρηθῆ δι' αὐτό, ἐκαιόταν ζωντανὸς σὰν αἰρετικός. Αὐτὸ τὸ κακὸ εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητο κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ὅταν ἦτο Πάπας ὁ Λέων ὁ 10ος.

Λούθηρος. — Ἀκριβῶς ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ἐζοῦσε εἰς τὴ Βυτεμβέργη τῆς Γερμανίας ἕνας μορφωμένος μοναχός, ὁ Λούθηρος. Ὁ Λούθηρος εἶχε σπουδάσει πρῶτα Νομικά, ἔπειτα Φιλοσοφία καὶ Θεολογία.

Διὰ τὴ μεγάλη μόρφωσίν του ἦτο διωρισμένος καθηγητῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βυτεμβέργης. Μελετώντας ὁ Λούθηρος τὴν Ἁγία Γραφή καὶ παραβάλλοντάς την μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Παπῶν καὶ τὴν σπάταλην ζωὴν τους, ἐζήτησε νὰ διορθώσῃ τίς κακοδοξίας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ τὴν ἀφορμὴν τὴν εὗρε ἀπὸ τὸ ἐξῆς περιστατικόν.

Τὰ συγχωροχάρτια. — Ὁ Πάπας Λέων εἶχεν ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου

Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος

εις τὴ Ρώμη καὶ δι' ἄλλους σκοπούς. Καὶ ἔστειλε σὲ διάφορες χώρες μοναχοὺς νὰ πωλήσουν συγχωροχάρτια, τὸ ἔτος 1517.

Εἰς τὴ Γερμανία ἦλθε διὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ὁ μοναχὸς Ἰωσήφ Τέντζελος. Αὐτὸς ἐδίδασκε τὸ λαὸ καὶ ἔλεγε πὼς μόλις ἀκουσθῆ ὁ ἦχος τοῦ χρήματος, ἡ ψυχὴ ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸ καθαρτήριο καὶ σώζεται.

Ὁ Λούθηρος διαμαρτυρήθηκε δι' αὐτὰ καὶ ἔλεγε, πὼς ὁ Χριστὸς δὲν ἐδίδασκε τέτοια πράγματα καὶ ὅτι ὁ Πάπας δὲν πρέπει νὰ ἐκμεταλλεύεται ἔτσι τὴ Θρησκεία.

Ἐκάμε τότε ἓνα ἔγγραφο μὲ 95 ἄρθρα (θέσεις) καὶ τὸ ἐτοιχοκόλλησε εἰς τὴ θύρα τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Βυτεμβέργης, διὰ νὰ τὸ διαβάσουν ὅλοι οἱ χριστιανοί. Εἰς αὐτὸ ἐδίδασκε ὅτι μόνη πηγὴ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας εἶναι τὸ *Εὐαγγέλιο* καὶ ἔλεγε τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Εὐαγγελικοῦς. Κατηγοροῦσε δὲ τὸν Πάπα διὰ ὅλες τῖς παρεκτροπὰς καὶ ἐτόνιζε πὼς τοὺς ἁμαρτωλοὺς δὲν τοὺς συμφιλιῶνουν μὲ τὸ Θεὸ τὰ χρήματα, παρὰ μόνον ἡ ἀληθινὴ μετάνοια. Τέλος ζητοῦσε νὰ γίνῃ μία Σύνοδος διὰ νὰ κανονίσῃ τὰ ζητήματα αὐτά.

Τὸ ἔγγραφο ἐκυκλοφόρησε σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη, καὶ ὁ Λούθηρος ἀπέκτησε πολλοὺς ὁπαδοὺς. Αὐτὸ ὅμως ἀνησύχησε πολὺ τὸν Πάπα. Διὰ τοῦτο ὁ Λέων ἐκάλεσε τὸν Λούθηρο νὰ πάῃ εἰς τὴ Ρώμη διὰ ν' ἀπολογηθῆ, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ ὅσα ἔγραψε καὶ ἐδίδασκε.

Ἐπειδὴ ὁ Λούθηρος δὲν ἄκουσε τὴ διαταγὴ τοῦ Πάπα, αὐτὸς τὸν ἀφώρισε. Ὁ Λούθηρος ὅμως ἔκαψε τὸν ἀφορισμὸ μπροστὰ σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Καὶ ἔτσι ἐκηρύχθηκε μετὰξὺ τῶν Παπικῶν καὶ τῶν Εὐαγγελικῶν τοῦ Λουθήρου θρησκευτικὸς πόλεμος.

Παπικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι.—Πολλὸς κόσμος εἰς τὴ Γερμανία ἀκολούθησε τῖς ἰδέες τοῦ Λουθήρου, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἔμειναν Παπικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ 1529 ἐγίνε εἰς τὴ πόλι Σπέιερ ἓνα Συνέδριον τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας. Εἰς αὐτὸ οἱ Παπικοὶ ἀπαγόρευσαν εἰς τοὺς *Εὐαγγελικοὺς*,

δηλαδή εις τοὺς ὄπαδοὺς τοῦ Λουθήρου, νὰ διαδίδουν τὴν αἴρεσί τους. Οἱ Εὐαγγελικοὶ ὅμως *διαμαρτυρήθησαν* διὰ τὰ μέτρα αὐτὰ καὶ ἀπὸ τότε ὠνομάσθησαν *Διαμαρτυρόμενοι*.

Οἱ θρησκευτικοὶ πόλεμοι μεταξὺ Παπικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων ἐξακολούθησαν ὡς τὸ 1555, ὅποτε ἔγινε ἓνα Συνέδριο εις τὴν πόλιν τῆς Γερμανίας Αὐγούστα. Εἰς αὐτὸ ἐδόθηκε τέρμα εις τὸν θρησκευτικὸν αὐτὸν πόλεμον. Παπικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι ἤμποροῦσαν πιά ἐλεύθερα νὰ ἐξασκοῦν τὴ Λατρεία τους καὶ νὰ διδάσκουν τὴ Πίστι τους.

Ἔτσι ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐχωρίσθηκε σὲ δύο: τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Παπικῶν ἢ Καθολικῶν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Διαμαρτυρομένων ἢ Προτεσταντῶν.

50. Σβίγγλιος καὶ Καλβῖνος—Ἡ Καλβινικὴ Ἐκκλησία

Τὴν ἐποχὴν, πού ὁ Λούθηρος ἐδίδασκε εις τὴ Γερμανία, ἓνας ἄλλος θεολόγος εις τὴν Ἑλβετία, ὁ Σβίγγλιος, ἐδίδασκε σχεδὸν τίς ἴδιες ἰδέες, χωρὶς νὰ ἔχουν καμμιά συνεννόησιν μεταξύ τους. Ἐπῆρε ἀφορμὴ ἀπὸ τὰ συγχωροχάρτια καὶ αὐτός.

Εἰς τὴν Ἑλβετία ὁ Πάπας εἶχε στείλει τὸ μοναχὸ Σαμψὼν μὲ συγχωροχάρτια καὶ ἔτσι ἔγινε καὶ ἐκεῖ ἀναστάσι. Σὲ μιὰ μάχην μάλιστα μὲ τοὺς Καθολικοὺς ἐσκοτώθηκε ὁ Σβίγγλιος καὶ τὸ ἔργον του τὸ συνέχισε ὁ Καλβῖνος, πού ἦλθε ἀπὸ τὴ Γαλλία.

Ὁ Καλβῖνος εἶχε καὶ ἐκεῖνος σηκωθῆ ἑναντίον τοῦ Πάπα ἐξ αἰτίας τῶν συγχωροχαρτίων. Κατεδιώχθη ὅμως καὶ κατέφυγε εις τὴν Ἑλβετία.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Καλβίνου ἐπικράτησε σὲ ὅλη τὴν Ἑλβετία καὶ ὠνομάσθηκε *Καλβινισμός*.

Εἰς τὴ Γαλλίαν οἱ Παπικοὶ εἶχαν κάμει πολλὰς σφαγὰς τῶν Διαμαρτυρομένων. Σὲ μιὰ νύχταν μάλιστα—τὴ νύχταν τοῦ ἀγίου Βαρθολομαίου—πολλὰς χιλιάδες Διαμαρτυρο-

μένων έθανατώθηκαν. Αυτό όμως δέν έμπόδισε νά διαδοθῆ ἡ Μεταρρύθμισι εἰς τῆ Γαλλία καί σέ ἄλλες χώρες τῆς Εὐρώπης.

Ἀργότερα ἡ Μεταρρύθμισι διαδόθηκε καί εἰς τὴν Ἀγγλία, ἀλλὰ ἐδῶ μὲ κάποια μετριοφροσύνη. Τῆ Μεταρρύθμισι ἐδῶ τὴν ἔκαμε ὁ ἐπίσκοπος Κράμερ. Αὐτὸς δέν ἔφθασε εἰς τὰ ἄκρα, ὅπως οἱ ἄλλοι Μεταρρυθμισταί.

Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ ἐσχηματίσθηκαν τρεῖς Ἐκκλησίες Μεταρρυθμιστῶν εἰς τὴν Δύσιν. Ἡ Εὐαγγελικὴ ἢ τοῦ Λουθήρου, ἡ Καλβινικὴ καί ἡ Ἀγγλικανικὴ. Ἡ τελευταία πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ὀρθόδοξη Ἀνατολική, ἐπειδὴ δέν παρεδέχθη ὅλη τὴ διδασκαλία τῶν Μεταρρυθμιστῶν τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἑλβετίας.

Ὁ Ἰωάννης Καλβῖνος

51. Ἡ διδασκαλία τῶν Διαμαρτυρομένων .

Ἡ διδασκαλία, ἡ διοίκησι καί ἡ λατρεία, ὅπως τίς διετύπωσαν οἱ ἀρχηγοὶ Λούθηρος, Σβίγγλιος, Καλβῖνος κλπ. εἶναι περίπου ὡς ἑξῆς :

1. Πηγὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἐθρησκείας εἶναι μόνον ἡ Ἁγία Γραφή, ὄχι καί ἡ Ἱερὰ Παράδοσι.

2. Ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὴν πίστι καί ὄχι καί ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα ἢ ἀπὸ μόνον τὰ καλὰ ἔργα. Δέν ὑπάρχει καθαρτήριο πῦρ.

3. Ἡ λειτουργία, τὰ μυστήρια καί ὅλες οἱ τελετὲς τῆς

Ἑκκλησιαστικῆ Ἱστορία : Μεταλλينوῦ - Ἐνισολείδου

8

Ἐκκλησίας πρέπει νά γίνωνται εἰς τή γλῶσσα τοῦ Λαοῦ καί ὄχι εἰς τή Λατινική.

4. Ἀπό τὰ ἐπτὰ μόνο τὸ Βάπτισμα καί ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι μυστήρια.

5. Μόνον ὁ Χριστός σώζει τοὺς ἀνθρώπους.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι καταργοῦν τή λατρεία καί τήν τιμὴ τῆς Παναγίας καί τῶν Ἁγίων καθὼς καί τήν προσκύνησι τῶν εἰκόνων. Καταργοῦν δὲ καί τὸ βαθμὸ τοῦ ἐπισκόπου, καί τή διοίκησι τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀναθέτου εἰς τὴν Πολιτεία.

Ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὴν Ἱερωσύνη ὡς μυστήριον, μὲ τοὺς τρεῖς βαθμούς του. Ὁ ἐπίσκοπος ἔχει τὴν διοίκησι τῆς Ἐκκλησίας.

52. Ἡ σημερινὴ μορφή τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία δὲν κατώρθωσε ποτὲ νά πάρῃ εἰς τὴ δικαιοδοσία της ὅλες τὶς Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες παρ' ὅλες τὶς προσπάθειές της. Ἐπεκράτησε ὅμως εἰς τὴν Ἰταλία, εἰς τὴ Γαλλία, Ἰσπανία, Μέση καί Νότια Ἀμερική.

Οἱ ὁπαδοί της εἶναι 200 ἑκατομμύρια σὲ ὅλο τὸν Κόσμον. Ἐδρα ἔχει τὸ Βατικανό, μίαν ξεχωριστὴν περιοχὴ τῆς Ρώμης.

Τὸ Βατικανὸν εἶναι σὰν ἓνα ἀνεξάρτητον Θρησκευτικὸν Κράτος μὲ δικό του στρατό, ἀστυνομία, δικαστὲς, πρεσβευτὲς εἰς τὰ ξένα κράτη καθὼς καί εἰς τὴν ἴδιαν τὴν Ἰταλία. Σήμερα ἐξακολουθεῖ νά ἔχη μεγάλη ἐπιρροή καί δύναμι.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔχει καί σήμερον διάφορα μοναχικὰ τάγματα: Ἰησοῦτες, Φραγκισκανοὺς, Δομινικανούς, ἀδελφὲς τοῦ ἐλέους κλπ.

Ἐχει καί ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία αἰρετικούς, ὅπως εἶναι οἱ *Οὐνίτες* (= Ἐνωτικοί). Αὐτοὶ εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, ποὺ ἀναγνωρίζουν τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, καί θέλουν τὴν ἔνωσι ὅλης τῆς Ἐκκλησίας, κάτω ἀπὸ ἓναν Ἀρχηγό,

τὸν Πάπα τῆς Ρώμης. Αὐτοὶ λέγονται *Ἑλληνόρρωθμοι*, ἐπειδὴ ἐξακολουθοῦν νὰ λατρεύουν τὸ Θεό, ὅπως καὶ πρῶτα, πού ἦσαν ὀρθόδοξοι.

Οἱ Λουθηρανοὶ ἢ Εὐαγγελικοὶ ἔχουν ὁπαδοὺς εἰς τὴ Γερμανία, Γαλλία, Ἑνωμένες Πολιτεῖες καὶ σὲ ἄλλες χώρες.

Οἱ Καλβινικοὶ ἔχουν ὁπαδοὺς εἰς τὴν Ἑλβετία, τὸ Βέλγιο, Ὀλλανδία, Γερμανία καὶ Βόρειο Ἀμερική.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι σὲ ὅλο τὸν κόσμον εἶναι 180 ἑκατομμύρια. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ 2/3 εἶναι Εὐαγγελικοὶ καὶ τὸ 1/3 εἶναι Καλβινικοὶ καὶ Ἀγγλικανοί. Ἐχουν δὲ σήμερα οἱ Ἐκκλησίαι τῶν Διαμαρτυρομένων πολλὰς αἵρέσεις μεταξύ των. Μιὰ ἀπ' αὐτὰς εἶναι καὶ ἡ αἵρεσι τῶν *Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν* ἢ τῶν *Χιλιαστῶν*. Αὐτοὶ εἶναι ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ Χιλιασταὶ λέγονται καὶ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, δηλ. τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ἡ ὀνομασία μᾶς λέει φανερά, ὅτι ἡ αἵρεσις αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ χριστιανοὺς ἑβραϊκῆς καταγωγῆς. Εἶναι Ἑβραῖοι χριστιανοί, πού θέλουν καλὰ καὶ σώναι νὰ κάμουν τὸ Χριστιανισμὸ αἵρεσι τῆς Ἑβραϊκῆς θρησκείας. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ πιστεύουμε τὰ λόγια τους.

Εἰς τὰ τελευταῖα χρόνια ἐγιναν μεγάλες προσπάθειες ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία διὰ τὴν ἔνωσι ὅλου τοῦ Χριστιανισμοῦ σὲ μιὰ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ οἱ προσπάθειες αὐτὰς δὲν ἐπέτυχαν ἀκόμη.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Ποιὰς ἀλλαγὰς ἔκαμε ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων;
- 2) Τί ἦτο ἡ Ἱερά Ἐξέτασι;
- 3) Ποῦ ἀναφάνηκε ὁ Λουθηρος καὶ πότε;
- 4) Τί περιεῖχε τὸ ἔγγραφο τοῦ Λουθήρου;
- 5) Ποιοὶ ὀνομάζονται Διαμαρτυρόμενοι καὶ γιατί;
- 6) Τί ξέρετε διὰ τὸ Σβίγγλιο καὶ τὸν Καλβίνο;
- 7) Ποιὰς ἀλλαγὰς ἔκαναν οἱ Διαμαρτυρόμενοι;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

53. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια

Μετὰ τὸ Σχίσμα ἔμειναν ἐνωμένα τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ διοικοῦν τὶς Ἐκκλησίες τους.

Εἰς τὸ ἀναμεταξὺ οἱ Τοῦρκοι εἶχαν ἐμφανισθῆ καὶ εἶχαν ἀρχίσει νὰ κατακτοῦν τὶς διάφορες χῶρες τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Τέλος ἐκυρίευσαν καὶ τὴ *Βασίλισσα τῶν πόλεων*, τὴν Κωνσταντινούπολι, τὸ ἔτος 1453.

Μαζὶ μὲ αὐτὴν ἔπεσαν εἰς τὰ χέρια τῶν κατακτητῶν καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πλὴν τῶν Χριστιανῶν τῆς Ρωσίας, ποὺ ἔμειναν ἐλεύθεροι.

Οἱ Τοῦρκοι διὰ νὰ κερδίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν ὑπηκόων των, δὲν κατεδίωξαν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν Ἐκκλησία. Ὁ ἴδιος ὁ Σουλτᾶνος Μωάμεθ ὁ Β' ἀνεγνώρισε τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία, περιποιήθηκε τὴν Ἐκκλησία καὶ ἔκαμε Πατριάρχην τὸ *Γεννάδιο Σχολάριο* καὶ τὸν ἐκήρυξε ἀρχηγὸ τοῦ Ἔθνους τῶν Χριστιανῶν (= Ἐθνάρχην) τῆς Ἀνατολῆς (Ἑλλήνων, Ἀλβανῶν, Βουλγάρων, Σλαύων, Ἀρμενίων κλπ.).

Ὁ Γεννάδιος μαζὶ μὲ ἄλλους ἐπίσκοπους παρουσιάσθηκε τότε εἰς τὸ Σουλτᾶνο. Καὶ ὅπως ἄλλοτε οἱ Βυζαντινοὶ Αὐτοκράτορες ἔδιναν δῶρα εἰς τὸ νέο Πατριάρχην, τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ ὁ Σουλτᾶνος. Τοῦ ἔδωσε ὠμοφόριο, μανδύα, ράβδο, χίλια φλουριά καὶ ἕνα ἄσπρο ἄλογο καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ μένεις εἰς τὴ θεσί σου, νὰ εἶσαι Πατριάρχης, νὰ

έχης τὴ φιλία μας καὶ νὰ διατηρῆς ὅσα προνόμια εἶχαν οἱ προκάτοχοί σου Πατριάρχαι.

Τὰ ἴδια σχεδὸν προνόμια ἔδωσαν οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ εἰς τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Πατριάρχας τῶν Χριστιανῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Πατριάρχης λοιπὸν ἦταν ἀνώτατος ἄρχων τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων. Ἦταν ἀφορολόγητος καὶ ἐλεύθερος νὰ τελῆ ὅλες τὶς τελετὲς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ νὰ δικάζῃ τοὺς Χριστιανοὺς σὰν δικαστής. Ἀφορολόγητοι ἐπίσης ἐκηρύχθησαν καὶ ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοί.

Ὁμοίως οἱ Χριστιανοὶ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διατηροῦν ὅλες τῶν τὶς ἐκκλησίες, ὅσες δὲν τὶς εἶχαν κάμει οἱ Τούρκοι τζαμιά. Δὲν εἶχαν ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ κτίσουν νέες. Ἀπαγορεύθηκε μάλιστα νὰ γίνονται μὲ τὴ βία οἱ Χριστιανοὶ Μωαμεθανοί.

Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως διοικοῦσε τὴν Ἐκκλησία μὲ Σύνοδο ἀπὸ δώδεκα ἐπισκόπους-μητροπολίτας καὶ εἶχε δική του σφραγίδα μὲ τὸ δικέφαλο ἀετό. Ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ Σύνοδος ἐξέλεγαν καὶ ἐχειροτονοῦσαν τοὺς μητροπολίτας καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν.

54. Καταπίεσεις τῶν Χριστιανῶν

Ἀλλὰ οἱ Τούρκοι δὲν ἐτήρησαν πάντοτε τὶς ὑποσχέσεις τους. Ὁ Μωάμεθ πολλὰς ἐκκλησίες εἰς τὴν Κωνσταντινούπολι τὶς ἔκαμε τζαμιά. Τὰ προνόμια δὲ τοῦ Πατριάρχου ἄρχισαν σιγά-σιγά καὶ μὲ τὸν καιρὸ νὰ καταπατιῶνται ἀπὸ τοὺς Τούρκους, πού ἀνακατεύοντο εἰς τὰ ζητήματα τῶν Χριστιανῶν.

Φοβερὸ ἦταν τὸ *παιδομάζωμα*. Οἱ Τούρκοι ἐμάζευαν κάθε τρία χρόνια τὰ παιδιὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἔκαναν μὲ αὐτὰ τὰ *τάγματα τῶν γενιτσάρων*. Σ' αὐτὰ τὰ τάγματα τὰ παιδιὰ τῶν Χριστιανῶν ἐγίνοντο φανατικοὶ Μωαμεθανοί. Πολλοὶ Σουλτᾶνοι ἐτυράννησαν μὲ αὐτοὺς τοὺς Χρι-

στιανούς και έπεχείρησαν με τη βία να τους κάμουν Μωαμεθανούς.

Κατά την Έλληνικήν Έπανάστασι τοῦ 1821 ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἐχειροτέρευσε πολὺ. Τότε ἔγιναν σφαγές τῶν Χριστιανῶν—λαϊκῶν καὶ κληρικῶν—παντοῦ καὶ μάλιστα εἰς τὴ Μακεδονία, τὴ Μικρὰν Ἀσία καὶ Κωνσταντινούπολι. Τότε ἐθανατώθηκε μεθ' ἄλλοι μαρτυρικῶς καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄.

55. Τὰ Ἑλληνικὰ μοναστήρια φύλακες τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τῆς Θρησκείας.

Μετὰ τὸ πάροςιμο τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔγινε σιγά-σιγά καὶ ὁ πνευματικὸς ξεπεσμός. Οἱ Τούρκοι, ἄνθρωποι τοῦ πολέμου καὶ τῆς διαρπαγῆς, δὲν εἶχαν ἰδέα ἀπὸ γράμματα καὶ ἐπιστήμες. Δι' αὐτὸ ἐκλείσαν τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα.

Ὅλοι οἱ ἀσχολούμενοι μετὰ τὰ γράμματα καὶ μετὰ τὴν ἐπιστήμην ἔφυγαν τότε ἀπὸ τὴν Κων/πολι καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἰταλία, ὅπου εὗρηκαν ἐλευθερίαν καὶ φιλοξενίαν.

Εἰς τὴ σκοτεινὴ αὐτὴ περίοδο τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων μεγάλη ὑπηρεσία προσέφερε εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τὸ ἔθνος ὁλόκληρον ἡ Ἐκκλησία.

Εἰς τὰ Ἑλληνικὰ μοναστήρια Ἕλληνας μοναχοὶ (καλόγηροι) ἐδίδασκαν καὶ διατηροῦσαν τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ τὴν Ἐθνικὴν Παιδείαν μαζί μετὰ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν ἄσβεστα καὶ ζωντανά.

Ἐκεῖ ἐδιδάσκοντο οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἀγωνίζωνται:

*Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴ Πίστι τὴν ἀγία,
γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν.*

Στὶς πλούσιες βιβλιοθηκὰς τοὺς ἐμάθαιναν τὴν Ἑλληνικὴν σοφίαν καὶ τὰ γράμματα.

Εἰς τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ καὶ οἱ ἐρημιεὶς εἶχαν γεμίσει ἀπὸ μοναστήρια, μετόχια καὶ ἐξωκκλήσια, ποὺ πολλὰ διατηροῦνται ὡς σή-

μερα. Ὀνομαστά μοναστήρια εἶναι τοῦ Ἁγίου Ὀρους τὰ Μετέωρα, τοῦ Ὁσίου Λουκά κοντὰ εἰς τὴ Λεβάδεια, τοῦ Προυσοῦ εἰς τὴν Εὐρυτανία, τῆς Ἁγίας Λαύρας, τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ ἄλλα.

Εἰς τὰ σχολεῖα τῶν μοναστηριῶν αὐτῶν ἐπῆγαιναν τὰ Ἑλληνόπουλα καὶ ἐμάθαιναν τὰ γράμματα μὲ τὰ ἱερὰ βιβλία, ἄκουαν τὴν Ἱστορίαν τῆς πατρίδας των καὶ ὠρκίζοντο νὰ φυλάσσουν παντοτεινὴ πίστι εἰς τὴν Πατρίδα καὶ εἰς τὴ Θρησκείαν.

Καὶ ἐπῆγαιναν τὰ Ἑλληνόπουλα κρυφὰ τὴ νύκτα, γιατί ἐφοβοῦντο τοὺς Τούρκους, ποὺ δὲν ἐπέτρεπαν φανερὰ νὰ λειτουργοῦν τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Εἶναι γνωστὸ τὸ τραγούδι, ποὺ τραγουδοῦσαν τότε τὰ παιδιὰ :

*Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου νὰ περπατῶ,
νὰ πηγαίνω στὸ σχολεῖο, νὰ μαθαίνω γράμματα,
γράμματα, σπονδάματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράματα.*

56. Ἡ Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τοῦ Ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ Κράτους

Ἡ Ἑλλάδα ἔγινε ἐλεύθερο καὶ ἀνεξόρτητο Κράτος τὸ ἔτος 1830. Τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ὅμως ἦτο ἀκόμη κάτω ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἐπομένως δὲν ἦτο δυνατὸ νὰ διοικῆ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἐλεύθερου Κράτους.

Διὰ τὸ λόγον αὐτό, ὅταν ἐλευθερώθηκε ἡ Ἑλλάδα, οἱ ἐπίσκοποι τῆς συγκεντρώθηκαν εἰς τὴν τότε πρωτεύουσα, τὸ Ναύπλιο, τὸ 1833, καὶ ἐκήρυξαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος *δογματικὰ* ἐνωμένη μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο, καὶ μὲ κάθε ἄλλη Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, *διοικητικὰ* δὲ αὐτοκέφαλη, δηλαδή ἀνεξάρτητη.

Ἐπίσης τότε ὠρίσθη μιά Σύνοδος ἀπὸ 6 ἐπισκόπους νὰ κανονίζῃ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Εἰς αὐτὴν ἐλάβαι μέρος καὶ ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὰ 1850 τὸ Πατριαρχεῖο ἀνεγνώρισε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτοκέφαλη καὶ ἔβγαλε τὸ «Συνοδικὸν

τόμο» δηλαδή τῆ διαταγή, πού ἐκανόνιζε τὸ ζήτημα αὐτό.

Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὠριζε τὸ Μητροπολίτη Ἀθηνῶν καὶ σὰν συμβολικὴ ἐξάρτησι ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ὠριζε τὸ ἅγιο Μύρο νὰ τὸ παίρνη ἡ Ἐκκλησία μας ἀπὸ ἐκεῖ.

Εἰς τὰ 1852 ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ἐψήφισε τὸν *Καταστατικὸ Χάρτη*, τοὺς νόμους δηλαδή πού σύμφωνα μὲ αὐτοὺς διοικεῖται μέχρι σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας. Τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τὸν παραδέχθηκε τότε καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Μὲ μερικὲς τροποποιήσεις, πού ἔγιναν εἰς τὰ 1923, ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ *Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας*. Αὐτὴ πρέπει νὰ συνέρχεται εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ συνεδριάξῃ κάθε τριετία τακτικά. Ἐκτακτα συνέρχεται, ὅταν παρουσιάζεται ἀνάγκη διὰ σπουδαῖα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα.

Δηλαδή κάθε τρία χρόνια πρέπει νὰ ἔρχονται εἰς τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ συνεδριάξουν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι καὶ Μητροπολίται τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἀποφασίσουν διὰ τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὴν Ἱεραρχία τὴν ἀντιπροσωπεύει καὶ ἐκτελεῖ τις ἀποφάσεις τῆς ἡ *Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος*, πού μένει εἰς τὴν Ἀθήνα. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα Ἐπισκόπους ἢ Μητροπολίτας, πού ἀλλάζουν κάθε ἕξη μῆνες μὲ τὴ σειρά ἀπὸ ὄσους ἔχουν περισσότερα χρόνια χειροτονημένοι ἐπίσκοποι. Ἰσόβιος Πρόεδρος τῆς Συνόδου εἶναι πάντα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν. Εἰς τὴ Σύνοδο αὐτὴ λαβαίνει μέρος καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, πού λέγεται Βασιλικὸς Ἐπίτροπος.

Εἰς τὴν Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπάγονται ὅλες οἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου, πού διοικοῦνται αὐτόνομα μὲ τὴν *ψιλὴ* προστασία καὶ ἐπίβλεψι τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

57. Ἡ σημερινή κατάσταση τῶν παλαιῶν Πατριαρχείων

α') Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.—Εἰς τὸ Πατριαρχεῖο αὐτό, πού λέγεται καὶ Οἰκουμενικό, διοικητικά ὑπὴ γοντο ἄλλοτε ὅλες οἱ Ἐκκλησίαι, πού σήμερα εἶναι Αὐτοκέφαλες: Δηλαδή τῆς Κύπρου, Ἑλλάδος, Ἀλβανίας, Σερβίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ρωσίας καὶ Πολωνίας. Ὅλες αὐτὲς οἱ Ἐκκλησίαι παραδέχονται, ὅπως μᾶς εἶναι γνωστόν, τῆθιδασκαλία, τῆ λατρεία καὶ τῆ διοίκησι τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, καὶ ἀποτελοῦν τὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μαζί με τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Τὸ Πατριαρχεῖο Κων)πόλεως διατηρεῖ ὡς σήμερα ἀκόμη τῆ σπουδαιότερη θέσι εἰς τὴν Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία.

β') Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας.—Αὐτὸ εἶχε τὴν ἔδρα του εἰς τὴν Ἀντιόχεια, τῆ μεγάλη πόλι τῆς Συρίας. Οἱ Χριστιανοὶ αὐτοῦ τοῦ Πατριαρχείου ὑπέφεραν πολλὰ ἀπὸ τίς διάφορες ἐπιδρομὲς τῶν Περσῶν, τῶν Ἀράβων, τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν Τούρκων.

Σήμερα αὐτὸ δὲν ἔχει καμμιά ἰδιαίτερη σημασία. Οἱ κάτοικοι τῆς Συρίας εἶναι ἄλλοι Μωαμεθανοί, ἄλλοι Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ ἄλλοι αἰρετικοὶ *μονοφυσῖτες*. Αὐτοὶ παραδέχονται πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεός, ἀλλ' ὄχι καὶ τέλειος ἄνθρωπος.

Τὸ Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας ἔχει μόνον 16 ἐπισκοπές, γιατί ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία με τὴν προπαγάνδα της καὶ τὸν Οὐνιτισμὸ ἀπέσπασε πολλοὺς ὀρθόδοξους. Οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Συρίας ἀπέμειναν 200 χιλιάδες.

γ') Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας.—Τὸ Πατριαρχεῖο αὐτὸ ἄρχισε νὰ παρακμάζη ἀπὸ τότε, πού ἐλιγώστεψαν οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ὅμως ὑπάρχουν οἱ Κόπτες, χριστιανοὶ αἰρετικοὶ (ἐντόπιοι Αἰγύπτιοι), οἱ Ἀβυσσινοὶ (μονοφυσῖται) καὶ ἄλλοι. Αὐτοὺς ἐπεχείρησε τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας νὰ τοὺς φέρη εἰς τὴν Ὁρθόδοξία, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπέτυχε.

Μόνον 60 χιλιάδες Χριστιανοὺς ἔχει με λίγους ἐπι-

σκόπους. Ὁ Πατριάρχης λέγεται καὶ Πάπας καὶ 13ος τῶν Ἀποστόλων. καὶ

δ) *Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.*—Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ ὀνομαστό, γιατί ἰδρύθηκε εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἐκεῖ ὅπου ἐγεννήθηκε, ἔζησε, ἀπέθανε καὶ ἀναστήθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. "Ἐδρα ἔχει τὰ Ἱεροσόλυμα. "Ἐχει λίγους ἐπίσκοπους καὶ ἐλαχίστους Χριστιανοὺς Ὁρθοδόξους.

58. Νεώτερα Πατριαρχεῖα καὶ Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίαις

α) *Τὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας.*—Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἕως τὸ ἔτος 1588 ἦτο παράρτημα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Οἱ δύο μητροπολίτες τῆς, Κιέβου καὶ Μόσχας, διωρίζοντο ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Κων]πόλεως. Τὸ ἔτος ὅμως αὐτὸ ὁ Πατριάρχης Κων]πόλεως Ἱερεμίας Β' ὠνόμασε τὸν μητροπολίτην Μόσχας *Πατριάρχη τῶν Ρώσων*. Μὲ αὐτὸν ἐνώθηκε τὸ ἔτος 1687 καὶ ὁ μητροπολίτης Κιέβου καὶ ἔγινε τὸ νεώτερον Πατριαρχεῖον τῆς Ρωσίας.

β) *Τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Σερβίας.*—Καὶ οἱ Σέρβοι εἶναι χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι. Ἡ Ἐκκλησία τῶν ἐλάμβανε τοὺς μητροπολίτας τῆς ἀπὸ τὴν Κων]πολι. Τὸ ἔτος ὅμως 1877 ἐζήτησε ἀνεξαρτησία καὶ τότε ἔγινε τὸ νεώτερον Πατριαρχεῖο τῆς Σερβίας.

γ) *Τὸ Πατριαρχεῖο Ρουμανίας.*—Καὶ οἱ Ρουμᾶνοι ἔπερναν τοὺς μητροπολίτες τῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλι. Τὸ ἔτος ὅμως 1884 ἔγινε ἀνεξάρτητὴ ἡ Ἐκκλησία τῶν. Καὶ τὰ τελευταῖα χρόνια ὠνομάσθηκε ὁ μητροπολίτης Βουκουρεστίου Πατριάρχης τῶν Ρουμάνων.

δ) *Ἡ ἑξαρχία τῶν Βουλγάρων.*—Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας δὲν ἀποτελεῖ Πατριαρχεῖο, ἀλλὰ *ἑξαρχία*. Εἶναι ὅμως καὶ ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ Ὁρθόδοξη σήμερα καὶ ἀνεξάρτητη.

"Ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία Βουλγαρίας ἐλέγετο Σχισματική, ἐπειδὴ ἤθελε εἰς τὴν Κων]πολι καὶ εἰς τίς πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης νὰ ἔχη κοντὰ εἰς τοὺς Ἑλ-

Ἡ Παναγία

ληνας και Βουλγάρους μητροπολίτας. Ἄλλὰ αὐτὸ δὲν τὸ ἐπιτρέπουν οἱ νόμοι τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐκανονίσθηκε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν καὶ ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας θεωρεῖται πᾶ Ὁρθόδοξη.

ε) *Ἄλλες αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες.*—Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες σήμερα εἶναι :

α) Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας. Ἡ Ἐκκλησία Πολωνίας. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ ὄρους Σινᾶ

Ὅλες αὐτὲς οἱ Ἐκκλησίες καὶ τὰ Πατριαρχεῖα ἔχουν τὸ καθένα δικὴ του Σύνοδο, ποὺ κανονίζει τὰ διάφορα ζητήματα καὶ διοικεῖ κάθε μιὰ τὴν περιοχῆς τῆς. Ὅλες ὅμως μαζί εἶναι ἐνωμένους εἰς τὴν Πίστιν καὶ ἀποτελοῦν τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ὁρθόδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ ὅλου τοῦ Κόσμου ἀριθμοῦν περὶ τὰ 150 ἑκατομμύρια.

Ἀνακεφαλαιωτικὲς ἐρωτήσεις

- 1) Ποιὰ προνόμια ἔδωσαν οἱ Τοῦρκοι εἰς τὸν Πατριάρχην Κων/πόλεως μετὰ τὴν ἄλωση;
- 2) Πῶς ἐφέροντο μετὰ τὸν καιρὸ οἱ Τοῦρκοι εἰς τοὺς Χριστιανούς;
- 3) Τί ρόλο ἔπαιξαν τὰ Ἑλληνικὰ Μοναστήρια τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας;
- 4) Γιατί ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔγινε αὐτοκέφαλη;
- 5) Ποιὲς Ἐκκλησίες κατόπιν ἔγιναν αὐτοκέφαλες;
- 6) Πῶς διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία μας σήμερα;
- 7) Γιατί ἡ Ἐκκλησία μας λέγεται Ὁρθόδοξη;
- 8) Ποία εἶναι ἡ σημερινὴ κατατάξις τῶν Πατριαρχείων;

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
1. Τί μᾶς μαθαίνει ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. . .	3
2. Ἡ ζωὴ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας.	4
3. Θάνατος, Ἀνάστασις καὶ Ἀνάληψις τοῦ Χριστοῦ.	5
Α΄.—Ἡ ΠΡΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ	
4. Ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐκκλησίας	7
5. Ἡ δράσις τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.	9
6. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Φυλάκισις τῶν Ἀποστόλων	11
7. Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἑπτὰ διακόνων. Ὁ διάκονος Στέφανος. Ὁ	
πρῶτος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν.	14
8. Ὁ διάκονος Φίλιππος. Οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴ Σαμάρεια . .	17
Β΄.—ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥ- ΛΟΥ.—ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ.	
9. Ὁ Σαῦλος γίνεται Χριστιανός.	20
10. Ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ἰόππη καὶ εἰς τὴν Καισάρεια	24
11. Θάνατος τοῦ Ἰακώβου. Ὁ Πέτρος εἰς τὴ φυλακὴ.	25
Γ΄.—ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΕΣ ΠΟΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.—ΘΑΝΑ- ΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ.	
12. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.	27
13. Ἡ δευτέρα ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.	29
14. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἀθήνα	35
15. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθο.	37
16. Ἡ τρίτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.	39
17. Ὁ Παῦλος ἔρχεται εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Σύλληψις καὶ φυλά- κισις του εἰς τὴ Ρώμη	42
18. Ἡ τετάρτη ἀποστολικὴ πορεία. Θάνατος τοῦ Παύλου . .	44
Δ΄.—Ἡ ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ Ἡ ΟΡΓΑ- ΝΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.	
19. Ὁ ἀπόστολος Ἀδρέας	49
20. Ὁ ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς	50
21. Οἱ ἀπόστολοι Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. Ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου.	51

	Σελ.
22. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	52
23. Οἱ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίης—Ὁργάνωσις καὶ διοικήσις	54
Ε΄.—ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.—ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ.	
24. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν	57
25. Οἱ διωγμοὶ εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνα	59
26. Οἱ διωγμοὶ εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ Δεκίου καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ	60
27. Ὁ μεγαλομάρτυς Γεώργιος, ὁ τροπαιοφόρος	61
28. Ὁ μεγαλομάρτυς Δημήτριος, ὁ μυροβλήτης	63
ΣΤ΄.—ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ—ΑΙΡΕΣΕΙΣ—ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ.	
29. Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος προστατεύει τοὺς Χριστιανούς	67
30. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος	70
31. Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ἡ Β΄ Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος	73
Ζ΄.—ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.	
32. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος	78
33. Ὁ Μέγας Βασίλειος	80
34. Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνός	82
35. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	84
Η΄.—ΣΥΝΕΧΙΣΤΑΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.	
36. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας	88
37. Ὁ Ἡράκλειος.—Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος καὶ ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	91
Θ΄.—ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ,	
38. Μοναχοὶ καὶ ἀναχωρηταί, Ἀσκηταί	96
39. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος	97
40. Ὁ ἅγιος Παχώμιος καὶ τὰ μοναστήρια	97
41. Συμεὼν ὁ στυλίτης	98
Ι΄.—ΕἰΚΟΝΟΜΑΧΟΙ ΚΑΙ ΕἰΚΟΝΟΛΑΤΡΑΙ.	
42. Οἱ εἰκόνες λατρεύονται σὰν εἶδωλα	100
43. Ἡ Ζ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος	101
44. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας	102
ΙΑ΄—ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.	
45. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος καὶ οἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν	104
46. Τὸ ὀριστικὸν Σχίσμα. Οἱ Βούλγαροι γίνονται χριστιανοί	105
47. Οἱ Ρῶσοι γίνονται χριστιανοί	106

ΙΘ'.—Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ	
	Σελ.
48. Οι καινοτομίες τῶν Παπῶν.	108
49. Ὁ Λούθηρος καὶ ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις.	109
50. Σβίγγλιος καὶ Καλβίνος.	112
51. Ἡ διδασκαλία τῶν Διαμαρτυρομένων.	113
52. Ἡ σημερινὴ μορφή τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.	114
ΙΓ'.—Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	
ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ,	
53. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια.	116
54. Καταπιέσεις τῶν Χριστιανῶν.	117
55. Τὰ Ἑλληνικὰ μοναστήρια, φύλακες τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκείας.	118
56. Ἡ αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία τοῦ Ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κρά- τους καὶ ἡ διοίκησις τῆς.	119
57. Ἡ σημερινὴ κατάστασις τῶν παλαιῶν Πατριαρχείων. . . .	121
58. Νεώτερα Πατριαρχεῖα καὶ Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίαι. . . .	122

0020560991

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 75
Ἄριθ. Διεκ. 838

Ἀθήνησι 24 Μαΐου 1951

Πρὸς
Τὸν κ. Χρῆστον Ἐνισλείδην
καὶ τὴν κ. Ἀγλαΐαν Μεταλλينوῦ
Ἐ ν τ α ὀ θ α

Διεξεληθόντες τὸ διὰ τῆς ἀπὸ 8.1.51 αἰτήσεως ὑμῶν ὑποβληθὲν ἡμῖν πρὸς κρίσιν ὑμέτερον βιβλίον «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» χάριν τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, γνωρίζομεν ὑμῖν, Συνοδικῆ διαγνώμῃ, ὅτι οὐδὲν εὕρομεν τὸ ἀπαῖδον πρὸς τε τὰ δόγματα καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς-Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ἐγκρίνομεν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μαθητιώθους νεολαίας.

† Ο Κασσαδρείας Καλλίνικος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς
Ἄρχ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς